

**DRUŠTVO ZA RAZISKOVANJE JAM
LJUBLJANA**

GLAS PODZEMLJA

Društvo za raziskovanje jam Ljubljana

Drage jamarke, dragi jamarji,

Dvanajst dolgih let je že od izida zadnje številka Glasa podzemlja in prepričan sem, da vas je večina mislila, da je Glas podzemlja utihnil za vedno. Kljub temu, da je bil porod dolg in naporen, pa je nova številka le pred vami.

Nastajanje te številke je zanimiva zgodba. Leta 1989 sva z Doroteo od Jorga prevzela nekaj gradiva, nato pa začela intenzivno zbirati prispevke. Ker nisva imela dostopa do računalnika sva vse, kar sva dobila, pretipkala na papirje formata A3, ki sva jih nameravala pomanjšati in tako dobiti matrice za kopiranje. S težavo sva na najrazličnejše načine zbrala tudi dovolj fotokopirnega papirja za 100 izvodov. Pri zbiranju gradiva za jame na Pršivcu pa se je zataknilo in projekt je zastal.

Februarja 1993, pred občnim zborom društva, sva se odločila, da poskusiva znova. Najprej je bilo treba v računalnik prepisati vse članke, ki so bili že pretipkani na format A3, Dorotea pa je narisala pomanjšane načrte jam. Prepričala sva tudi nekaj članov, da so napisali prispevke. Zadeva nama je vzela več časa, kot sva pričakovala, prišel je čas občnega zbora, številka pa ni bila pripravljena.

Oktobra istega leta je Dorotea uredila prvo številko Vestnika Katastra, jaz pa sem z laserskim tiskalnikom izdelal matrice za fotokopiranje. Prav hvaležen sprejem Vestnika med jamarji in močno olajšano delo pri pripravi matric sta me prepričala, da se trud kljub vsemu izplača in sem začel znova. Ne boste verjeli, toda v tretje ni šlo rado. Pripravil sem matrice, ubogi stari kopirni stroj v Katastru pa ni zdržal do konca. To je tudi razlog, da je v Glasu podzemlja v pagini vivi na vrhu vsake strani napačen datum februar 1994.

Letos, ko smo se na društvu odločili, da prekinemo mrtvilo, ki skoraj že grozi obstoju društva, sem se le potrudil in s pomočjo članic in članov končal delo.

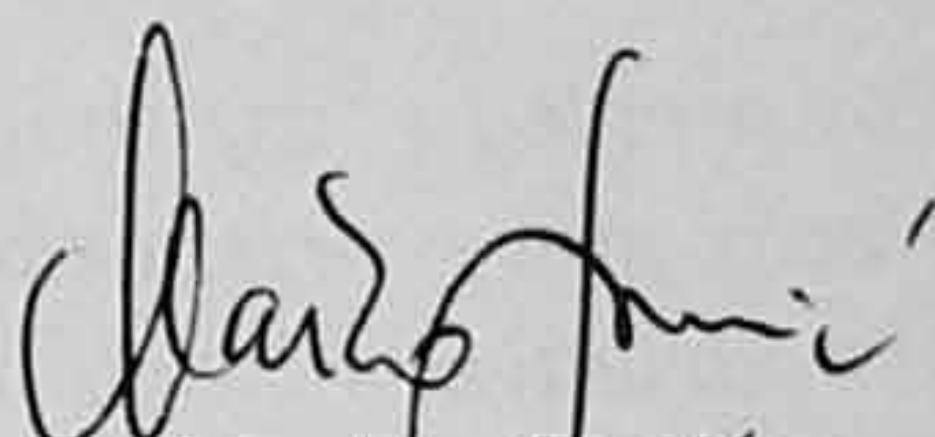
Po pregledu zajetnega kupa gradiva sem se odločil, da objavim vse, tudi zelo stare prispevke, saj želim, da Glas podzemlja odseva življenje in delo v društvu v vseh teh letih. Izkušnje namreč kažejo, da čas neusmiljeno zbriše sledove vsega, kar ni zabeleženo. Prav Glas podzemlja pa nam je dosedaj marsikaj ohranil. Posebej pomembno je, da se ohrani tudi duh časa, tehnične podrobnosti o raziskanih jamah si tako lahko vsakdo ogleda v Katastru.

Konec osemdesetih let je društvo zaključilo raziskave na Pršivcu in se usmerilo na Rombonske pode. Tam smo 28. julija 1990 prvič pokukali v jamo, ki je dobila delovno ime A6 - bila je namreč šesta jama v katero smo vtaknili nos. V tej jami, ki je kasneje dobila ime Vandima, so se junija 1993 uresničile sanje generacij jamarjev našega društva - prva naša tisočmetrca.

Kot urednik sem se znašel pred izbiro, ali z eno številko zaokrožiti raziskovanje na Pršivcu in prepustiti Rombon za naslednjo, ali pa v eni združiti oboje. Odločil sem se za slednje, saj je v naših, čisto amaterskih pogojih, izdaja vsake številke pravi organizacijski podvig in nikoli ne veš, kdaj bo spet kdo našel dovolj časa in poguma za naslednjo številko. Glas podzemlja se začinja z Rombonskimi podi in tisočmetrco, kot se pač spodobi, v drugem delu pa je obdelano zadnje raziskovalno obdobje na Pršivcu. Na koncu sem dodal še zanimive preglede ekskurzij našega društva za leta 1986, 1987 in 1988, ki na žalost kažejo veliko večjo aktivnost društva kot desetletje pozneje.

To je tudi prva številka Glasa podzemlja po dolgem času, v kateri lahko brez strahu objavimo izseke iz topografskih kart in koordinate vhodov v jame. Številka je nastajala v času novih razprtij, kakšno naj bi bilo slovensko jamarstvo in moram priznati, da mi je bila priprava Glasa podzemlja pravo olajšanje. Najprej zato, ker ima človek dober občutek, če lahko za jamarstvo nekaj naredi, namesto da bi izgubljal energijo za prepričevanje ljudi, ki jih jamarstvo v resnici ne zanima, pa tudi zato, ker menim, da prav Glas podzemlja zelo dobro odseva predstavo mnogih slovenskih jamarjev, kaj jamarstvo pravzaprav je. Upam tudi, da bo Glas podzemlja, v katerem je objavljena vrsta načrtov jam, spodbudil še koga, ki sedi na načrtih in čaka na lepega princa ali princeso, ki jih bo odkupil, da jih le objavi.

Upam, da vam je ta Glas podzemlja všeč, avtorji člankov, ki so že zdavnaj pozabili, da so kdaj oddali prispevek za naše glasilo, se lahko prepričajo, da v uredništvu nismo ničesar izgubili in lahko kar začnejo pisati prispevke za naslednjo številko. Upam, da nanjo ne bo treba čakati naslednjih dvanajst let.

Marko Simić
urednik

Dorotea Verša: Pogled v notranjost Rombona

1. akcija: 28 - 31.7.1990

Zrak je bil nepremičen. Jutranja megla je lebdela nad Bovško kotlino in njenimi zaspanimi vasmí. Že prvi žarki svetlobe so napovedovali vroč poletni dan. Prvi petelin tistega jutra je bil Franček. Vstal je skupaj s spalno vrečo, dvakrat zakašljal, se zvrnil na tla in nazaj zaspal. Toda dan je neustavljivo prihajal. Voda na izviru v Visni je žuborela in vabila s svojo svežino, nočno petje pa je zamenjalo jutranje žvrgolenje ptičev. S pobočij se je slišalo zvonjenje ovc in koz, ki so delale jutranjo telovadbo, z usti seveda.

"Ustaj vojsko" je zavpila tista, ki ni bila v vojski. Toda Franček in Marko nista skočila na noge, kot sem pričakovala, temveč sta se godrnjajoč obrnila na drugi bok. Po nekajkratni ponovitvi iste zgodbe se je zgodilo, kar se mora zgoditi vsako jutro in sta le vstala.

Obvezna jutranja kava, nahrbtniki so že pripravljene in vse bolj strma pot je pod našimi nogami.

Samo gora in mi in naše misli o jamah. Na jeziku sem začutila slani okus znoja, ki me je začel zalivati od napora in sonca, ki je bilo že precej visoko. Kakšni bogovi, verjamem samo v svoje roke in noge, ki me nosijo v višave Rombona in mojega notranjega zadovoljstva.

Kljub zelo težkim nahrbtnikom smo v dveh urah premagali 800 m višinske razlike od Visne nad Bovcem do kaverne nad planino Goričica, v kateri bomo spali. Marku se že iskrijo oči ob pogledu na prve kaverne in najrazličnejše rekvizite iz I. svetovne vojne, ki ležijo vsepovsod

pod Čukljo.

Doma imam fotografijo iz tistih krvavih časov, ki prikazuje vrsto kavern, med katerimi je tudi tista, v kateri bomo spali. Tu je bilo pravo naselje kavern, barak in šotorov z veliko zidano stavbo, v kateri je bila vojaška bolnišnica. Danes je od vsega ostala samo kopica kamenja in betona ter nagrobniki na bližnjem travniku, ki pričajo o nesmiselno prekinjenih mladih življenjih. Križ iz kosov železa, pobranih iz žičnih ovir, štrli iz cvetočih trav kot trnov grm norosti, ki ga je posadila človeška roka.

Naše začasno prebivališče je suha, enosobna kaverna z odprtinama za okno in vrata. Na nekoliko ožji terasi pred vhodom je poletna kuhinja in jedilnica z enkratnim razgledom na Bovško kotlino in Kanin. Nepotrebne stvari smo pustili v kaverni, kruh smo obesili tako, da ga koze na bi mogle doseči, s sabo smo vzeli samo jamarsko opremo in se napotili na pode zahodno od vršne piramide Rombona, ki so se nam zdeli jamarsko najbolj zanimivi. In nismo se zmotili. Že z vrha Čuklje smo videli vso jamarsko lepoto podov, ki jih sekajo prelomi v vseh smereh. Na licih se nam je pojavil nasmeh in noge so se začele hitreje premikati.

Domišljija se je prebujala hitreje od oči in nog in nam razkrivala silne jame pod nami. Videli smo jamo sanj, brezna se vrstijo, nikjer ni ožin, gibljemo se med belimi stenami vse globje in globje. A nekje v skrivnostnem kotičku naših želja čepi tista magična številka, na katero ne upamo niti pomisliti. Vsaka jama je pomembna na svoj način, a le ena.

samo ena nosi v sebi tisti izziv, ki nas spodbuja, da nosimo težke nahrbtnike v vrelem poletnem soncu in na strmih pobočjih delamo družbo kozam. Toda pot do nje je še dolga...

Tako smo se trije podali v kamnito morje. Razgubili smo se po razpokah, laštih in redkem ruševju. Vsakdo je šel za svojim nosom. Nekoga je vodila že zabrisana mulatjera, nekoga vrh Glave na podih, nekoga pa poševne kamnite plošče, razjedene od vode. Zdelo se mi je, kot da nas za vsako skalo gleda odprtina jame. Jame so se nam smejale, ker so nas videle, mi pa njih ne. Igrali smo se skrivalnice z njimi; včasih so igro dobile one, včasih pa mi.

Zapičili smo se v našete razpoke, metali kamenčke in kamne v prenekatero temno luknjo in napeto poslušali bobnenje. Tisti dan smo izbrali osem jam, ki so se nam zdele vredne ogleda. Vse se nahajajo v področju A okoli vrha Glave. Vrvi so letele v brezna, mi pa po njih. Poskušali smo čim pogosteje uporabljati naravna pritrdišča, da bi prišparali svedrovce. Tako je šlo hitreje, čeprav so vrvi trpele. Pogrešali smo zatiče, ki bi nam pri takem pregledovanju jam prišli zelo prav. Zdaj razumemo Italjane, ki smo se jim pred letom smejali, ko so se v jame odpravljali s šopom zatičev. Na vhodih smo puščali rdeče sledove našega dela: A1, A2, A3... Na začetku nas je povsod na dnu brezen presenetil in razočaral snežni zamašek, a že pri A6 je Marko poleg številke napisal tudi kratico društva in datum, kot da bi slutil... Frančkovomomljanje iz jame in zvok zabijanja svedrovca sta govorila, da tokrat ne bo bele in mrzle ovire. Frančku je zmanjkalo vrvi in je prišel

ven. Dan je prehajal v večer in kdo ve katerič smo pogledali proti Črnelskemu vršiču in pri sebi vzdihnili: "Ah, Veliko Sbrego". Raziskovanje bomo nadaljevali naslednji dan in treba se je bilo spustiti do kaverne.

Kaverno in nas je že oblila tema, ptice je zamenjal netopir, ki je uletaval in izletaval iz naše kaverne. Zrak je bil poln nočnih metuljev, vonja po vinu in kolačih. Marko je imel namreč rojstni dan in spodobilo se je, da izpraznimo buteljko in škatlo kolačev. Marko vse najboljše za rojstni dan! Še nekaj časa smo opazovali zvezde, utrinke in satelite, potem pa smo zaspali. Franček in rovka sta imela svoj nočni šou.

Zjutraj smo ob zajtrku opazovali zgodnje padalce, ki so se spuščali z Kanina. A6 nas je še vedno čakala na istem mestu. Franček je prišel do konca 90 m vrvi, kolikor smo je imeli s sabo, jame pa še vedno ni bilo konec, zato se bomo z njo spet srečali na naslednji ekskurziji. Iskali smo naprej na istem področju. Pod nogami smo imeli lep bel apnenec s prekrasnimi megalodontnimi školjkami. Kot pri A6, je imel Franček tudi tokrat nos za jame, saj je našel A8, ki nas tudi ni razočarala. Jama se odpira v ozki navpični špranji, ki je v širših delih prehodna. Sfaširala sva se skozi pasažo, v kateri moraš izvesti figuro lastovke, če hočeš priti skozi. Tam, kjer se jama cepi v dva dela, sva seveda zavila v napačnega. Za drugega nisva imela časa, čeprav je iz njega močno pihalo. Že tako sva se zamudila toliko časa, da je Marko zaradi skrbi, ker naju ni bilo iz jame, pojedel vso hrano.

Tisti večer smo bili preveč utrujeni, da bi gledali satelite.

Naslednji dan smo odšli na Kraljišče, manjše področje podov južno od Rombona. Pregledali smo več brezen, ki so bila vsa zasnežena ali zasuta, pa tudi precej krušljiva. Našli smo tudi sledove delovanja italjanskih jamarjev - oznake za neperspektivna brezna. Sklenili smo, da se v začetnih fazah dela na Rombonu ne bomo ukvarjali s Kraljiščem. Marko pa se je tukaj zares počutil kot kralj, ko je stikal po avstroogrskih položajih, gledal beloglave jastrebe, ki so krožili nad nami in slikal gnezdo skalnih plezalčkov v breznu.

Zadnji dan je vedno žalosten. Proti dolini sta nas spremili s svojim zvonjenjem dve čredi simpatičnih koz, navzdol pa so nas potiskali še vedno težki nahrbtniki. Izvir na Visni se nam je zdel še bolj vesel. Svežina je bila blagodejna za naše potne obraze in skuhane noge. Po namakanju v mrzli vodi smo bili prerajeni in pripravljeni za povratek v civilizacijo. Ob pici v Bovcu smo analizirali rezultate: 8 izmerjenih jam za registracijo, od katerih se dve nadaljujeta. Lahko smo zadovoljni. Rombon je kot bombon, jamam tu je dom.

2. akcija: 4 in 5.8.1990

Če nek kraj obišeš še tolikokrat, vsakič odkriješ nek njegov novi obraz. Takšno je tudi Rombonsko pogorje. Tokrat je bila Markova in moja izhodiščna točka planina Krnica, saj se pride skoraj do nje v nadmorsko višino 1200 m z avtom. Pot vodi najprej po markirani stezi, ki pelje na Prevalo, kmalu pa se na desno odcepi široka mulatjera, ki poševno seka pobočja Vratnega vrha. Na višini 1400 m se neha dvigovati, nato pa v skoraj isti nadmorski višini preči strma

pobočja pod Rombonskimi podi vse do planine Goričice. Tako je bilo vsaj videti na karti. V resnici pa je to pomenilo malo gori, malo doli, po slabo ohranjeni poti. Marko je nekaj časa govoril, potem pa ga ni bilo več slišati. Njegov včasih eleganten nahrbtnik se je namreč spremenil v gromozansko vrečo nedefinirane oblike, saj je bilo v njem med drugim 200 m nove vrvi. Pot se je vlekla in vlekla in hitro se je z avtom pridobljena višina spremenila v dolžino. Kljub temu se nisva se pokesala, da sva izbrala to pot, saj sva bila nagrajena s popolnoma novimi in nenavadnimi razgledi. Pod nama se je kot na dlani razprostirala Bovška kotlina. Zaradi izredno strmega pobočja pod nama, se nama je zdelo, da se lahko dotakneva Plužne in Bovca. Nad nama pa so se vrstila strma travnata pobočja in amfiteatri navpičnih sten. Pot je v zadnji četrtini zašla v gost bukov gozd. Kljub temu, da je bilo okoli poldneva, naju je zalila tema pod gostim svodom listja in vej. V tem gozdu ne sekajo, zato spominja na pragozd. Skrivenčene bukve ne skrivajo starosti. Nisem rabila dosti domišljije, da so se drevesa nenevadenih oblik spremenila v pravljurna bitja, dobra in hudobna. Ob mulatjeri, ki jo danes uporabljajo samo še lovci, ne manjka ostankov iz I. svetovne vojne. Šla sva mimo temeljev barak, mimo kavern in strelskih jarkov. Po treh urah sva prispela na planino Goričico. Še malo, pa sva ležala v udobni kaverni.

Naslednje jutro sva vrv in nekaj drobne opreme odnesla do kaverne, ki sva jo odkrila samo nekaj metrov od vhoda v jamo A6.

Površnen opazovalec bi sodil, da so Rombonski podi pusta in

dolgočasna pokrajina, toda videz vara. Kamnito, težko prehodno prostranstvo skriva v sebi bogato življenje. Razpoke skalovja skrivajo blazinice drobnih ostrih lističev različnih rastlin, ki jih v kratkem gorskem poletju okrasijo cvetovi vseh barv. Če sediš pri miru in vpijaš toplino sončnih žarkov, te izza skale pogleda siva kepa snežne rovke, ali pa mimo prileti gorski apolon. Stalno se oglašajo krokarji s svojim "kraa, kraa", ki odmeva od Rombonskih sten. Preskakujoč s skale na skalo sva našla še nekaj perspektivnih vhodov. Dan je minil, ne da bi sama vedela kdaj.

Vrnila sva se po transverzalni poti po grebenu nad Možnico, mimo bivaka italjanskih jamarjev, kjer naju je prijazno sprejela jamarka in počastila z že dolgo pogrešano svežo vodo. Kako je lahko človek zadovoljen z majhnim! Pri Banderi se od transverzale odcepi pot v Krnico. To pot, ki jo je bilo prej bolj slutiti kot videti, so dodobra shodili jamarji iz vseh vetrov na svojih romanjih proti neslutnim dimenzijam podzemlja.

Čisto na koncu te poti, v Krnici, se je ustavil čas. Na robu gozda leži hiša z leseno streho in ogrado polno ovc in koz. Skoraj cela notranjost hiše je en sam prostor, počrnel od dima, ki se vali iz odprtega ognjišča. Nad ognjem visi ogromen kotel v katerem brbota mleko, ki se bo po čarovnijah dveh simpatičnih sirarjev spremenilo v hlebce odličnega sira. Od tod, pa do sedanjosti je samo še deset minut hoje. Po dvodnevni hoji se vedno prileže vožnja v avtomobilu.

3. akcija: avgust 1990

Glas o perspektivnosti podov pod Rombonom se je hitro razširil po društvu in že sta se nam na naslednji akciji pridružila Jože in

Andrej, imenovana "Polhograjca". Tisti vikend je tudi Cileta začelo zanimati kako se bodo odvijali dogodki v A6 in okolici. V vročem soncu smo se, naloženi kot običajno, povzpeli do Glave in se prvič utaborili v kaverni iz prve svetovne vojne, le kakih 10 m pod vhomom v A6. Seveda so bila potrebna pred spanjem v kaverni obsežna gradbena dela: odstranjevanje odpadkov prvotnih lastnikov, odstranjevanje skal, ki se jim med spanjem ni mogoče prilagoditi, izravnava terena z gruščem, preusmeritev vztrajno kapljajoče vode s stropa v za nas neškodljiva mesta in podobno. Toda od spanja nas je delil še dolg poletni dan. Polhograjca sta odjadrala nekam proti zahodu, Cile se je v zdravstvenih mukah grel na soncu, Marko pa je sklenil, da ima dosti sonca in si zaželel mrzlih, temačnih in v led okovanih ambientov. Njegovim željam ni bilo težko ustreči, saj je bilo potrebno nadaljevati Frančkovovo delo v A6 izpred enega meseca. Podal se je v jamo in z zadnjimi močmi akumulatorja v Boschu zavrtil svedrovec, na katerem je potem moral pustiti ta brez elektrike neuporaben stroj. Naslednjih nekaj svedrovcev je zabil na roke, preklinjajoč tehniko in led, na katerem je ležal, in vodo, ki se mu je cedila za vrat in od tod pod kombinezonom v smeri proti riti. Zadnji svedrovec je zabil nad prvim večjim prostorom v jami in se spustil do snežišča na dnu dvorane, ki so ga pozneje drugi poimenovali Val Thorons. Sprva je kazalo, da se jama tu konča, nato pa je le odkril dva prehoda navzdol. Prvi je v depresiji sredi dvorane, drugi pa v kotu dvorane, nekaj metrov nad njenim dnom. S staro jamarsko metodo metanja kamenja je ugotovil, da se

brezna nekje pod njim združita. Ker so z bobnenjem padajočega kamenja podprte perspektive presegle vsa pričakovanja, se je Marko vrnil na površino z izjavo: "Jebo ga bog, jama šiba naprej."

Do konca dneva smo s preostalo kratko vrvjo pregledovali luknje in luknjice, špranje in špranjice v bližnji in širši okolici. Ko se je sonce približalo horizontu, sta se vrnila Polhograjca, kot vedno dobro razpoložena in nasmejana. Tudi njun trud ni ostal brez rezultatov; poleg nekaj manjših jam sta našla brezno, ki ga zaradi pomanjkanja opreme nista mogla raziskati do konca. Kot da bi slutila, da bo bera v vinogradih dobra, kar je precej nenavadno za nadmorsko višino okoli 1800 m, sta svojo jamo poimenovala Peronospora. Poznejše delo je pokazalo, da je Peronospora globoka 110 m.

Poletna noč na rombonskih podih ni nič manj lepa od dneva, zato smo na še toplih skalah dolgo večerjali in občudovali neskončna obzorja, ki so se odpirala v čistem, nočnem ozračju. Ob takih priložnostih človek z vso svojo površino vpija občutek brezmejnosti. Kaj nam sicer še preostane v tem utesnjenem življenju, ki ga preživljamo v utesnjenem svetu, kot da podaljšamo pogled čez Sočo, Matajur in Padsko nižino, preko horizonta Zemljske oble do prvih zvezd in galaksij in še naprej. Vsaj za trenutek se lahko počutiš del vesolja nad seboj.

Čez nekaj časa nas je le premagala naša zemeljska predestiniranost in smo šli spat. Zavaljeni v tople spalne vreče smo načrtovali še nekatera manjša gradbena dela v kaverni; za popolno udobje pa bi bilo potrebno samo še prebiti direktno povezavo s prvimi brezni v A6.

Proti koncu naslednjega dne so se na zahodu začeli zbirati najprej prozorni in puhasti, s časom pa vse bolj gosti in temačni oblaki. Naš čut za samoohranitev se je prebudil in vse pogosteje smo dvigovali pogled od tal k nebu, ter opazovali, kako kristalno modro nebo zagrinjajo hitro premikajoči se oblaki. Še najbolj nepozornega med nami je prvo oddaljeno grmenje prepričalo, da je skrajni čas za povratek v dolino. Nevihta tukaj zgoraj ni nič kaj prijetna in še manj varna dogodivščina. Ko je zavejal prvi sunek vetra, je bilo nebo že popolnoma črno. Na vso moč smo drveli proti dolini v upanju, da bomo pred dežjem vsaj v kavernah nekdanje vojaške bolnišnice pod Čukljo. Z neba so začele padati prve velike kaplje dežja, grmenje in bliskanje sta bila vse bližja, mi pa smo komaj dohitevali svoje noge. In - tako se je vse tudi končalo. Veter se je obrnil, oblaki so zavili čez Rombon in nevihta je izginila proti Mangrtu. Na Visni je bilo ozračje še vedno pekoče in soparno, saj poletna nevihta ni shladila puhtečega ozračja. Verjetno je to bil najhitrejši sestop v dotodanji zgodovini sestopov z Rombona. Na srečo izvir na Visni nikoli ne presahne...

4. akcija, avgust 1990

V Markovem ropotajočem wartburgu se ponovno kotaliva po črnih asfaltnih trakovih proti zahodu. Sonce se počasi nagiba proti najvišjim vrhovom. Dnevna vročina počasi popušča in to je pravi čas za vzpon po nešteti stopnicah mulatjare proti Rombonu. Zadnjič smo bili zvit in smo jamarsko opremo pustili v Kaverni (ki jo lahko sedaj imenujemo z velikim K), zato smo tokrat vzeli le

nekaj karbida in ploščice, nahrbtnike pa smo tokrat naložili z užitnimi dobrotami. Kaj je lepšega kot po napornem vzponu sedeti na vrhu Glave in ob pogledu na luči v dolini pojesti ogromen sendvič belega primorskega kruha z mortadelo.

Drugo jutro pa sva, kot da ne bi bilo dovolj vroče, navlekla nase telovadne drese, podpajace, pajace, pasove, čelade in ostalo šaro. V naglici, s katero bi človek pobegnil iz vklopljene pečice, sva se podala v A6. Prvih 90 m jame je bilo že opremljenih, zato sva bila hitra in ne preveč mokra. V dvorani sva se odločila opremiti pot naprej skozi okno v steni nekaj metrov nad dnom dvorane. Marko je zabil svedrovca in se začel spuščati v brezno, ki sva ga poimenovala Brezno zbiralcev (ostankov iz I. svetovne vojne). Še en svedrovec se je preselil iz neseserja med megalodontidne školjke in Marko je bil na gruščnatem dnu. Bobnenje kamna, ki ga je vrgel v naslednje

brezno je uresničilo naše upe - jama se nadaljuje z vsaj 50 m brezna. Vrvi ni bilo več in ker nisva mogla naprej, sva šla nazaj in to z merilnim kompletom v roki. Pregledala sva dvorano in jo izmerila. Ko pa sva hotela izmeriti še vhodno brezno je spet prišel do izraza slab karakter moje karbidke. Tipajoč v temi, ker elektrike seveda nisem imela, sva se hitro povzpela do vhoda in sončne toplote. Naslednja dva dni sva malo pregledovala brezna, malo pa kaverne, oboje brez pretresljivih rezultatov in z veliko uživanja.

* * * * *

P.S. Odkar sva z Markom leta 1990 začela bloditi po skalnatem morju Rombonskih podov, pa do iztekajočega se leta 1993, je A6 postala Vandima, njenih 200 m globine pa so "neki novi klinci" spremenili v 1042 m.

Vandima, kjer se konča prostor in začne čas

Kdo ne bi rad potoval skozi čas! Nekateri trdijo, da v ta namen obstajajo posebne tvorbe v prostorčasu, ki naj bi imele obliko nekakšnih črvojedini. Eni v to verjamejo, drugi ne. Tudi sam sem bolj dobrikal drugim, vsaj dokler nisem na enega od teh blodnjakov naletel. Pa ne kje med Aldebaranom in Proximo Centauro, pač pa kar na naši Zemlji, sredi Evrope, na sončni strani Kaninskega pogorja.

Sedaj jo kličemo Vandima. Res je, Primorci tako pravijo trgatvi, mogoče prav zato, ker se marsikatera trgatev konča z blodnjami po prostoru in

času.

137 je magično število, vendar je to tudi številka, ki bi na Bovškem smerokazu za Ljubljano sledila Ljubljani. Ni nepomembna, če nimaš svojega avta še kako bode v oči. O številki, ki dominira na avtobusni karti za Bovec in tisti, ki govori o prebitih urah na avtobusu, pa raje ne bi.

Zanimive in pester so voznje v Bc. Vsak avto ima svoj čar. Naj začnem z Bojčkovo Cizo, ki je preživela že toliko nesreč, da jo skupaj drži le še splet okoliščin. Pa Ciletova Stoenka, v kateri imajo Motor-

headi in Ekadeka svoj stalni koncert. Pa Golf Pintarjevih, v katerem se med zadnjim sedežem in vrati, ki jih ni, vedno najde kakšna igrača s katero lahko daš duška svoji domišljiji. Tu je še Kadijev AX, v katerem je še najbolj zanimiv šofer in Perotova Stoenka, ki gre na dobro voljo.

Z Lanetom sva največkrat obvisela na dobri volji njegovih staršev, ki so mu zaupali Golfa. Vendar vsakega zaupanja je enkrat konec, če le poskrbiš, da je Golf dovolj pogosto pri kleparju. Ostane nama štop ali avtobus. Če imaš čas je štop prav zanimiva zadeva, kaj vse sva že zganjala po cesti, da bi naju opazili in nama ustavili. Ko ni bilo ne časa in ne avtomobila, pa sva na avtobusu hvalila mater naravo, ki je poskrbela, da pijanost ni nalezljiva in je tak ostal le sprevodnik....

Kakšna sreča, da se z avtom pride do Visne, kar pomeni da zgolju-famo prvih pol ure in sto višinskih metrov hoje. Na Visni pa z resnico iz oči v oči.. Tu namreč začnemo svojo pot proti Rombonskim podom, kjer ima vhod zgoraj omenjena črvojedina. Nahrbtnik ni več rukzak, ampak le prasec. Pa kako težak.

Najtežjega si je nekoč naložil Pero. Ko sva ga doma tehtala je imel že 35 (petintrideset) kilogramov, vendar mu je na Visni dodal še deset kilsko transportko. Res, da je transportko po petih minutah hoje odvrigel, vendar je voljo le pokazal. Drug fenomen je Mare, ki vedno nese težjega navzdol.

Manj kot s 25 kilami jo le redko mahamo od Visne preko Goričice do Enterprisa, kakor z Lanetom imenujeva italijansko kaverno, ki smo jo uredili v "topel domek". Ta je 1200 metrov nad Visno in tik pod vhodom v Vandimo. Včasih, posebno pozimi, ko se občasno do riti pogrezaš v

sneg, so noge na vrhu že pošteno mlahave. Vendar je pot iz Visne v odsotnosti helikopterja še vedno najboljša.

Enkrat sem Miškota prepričal, da je z gornje postaje Kaninske žičnice do Vandime poleti le uro in pol, pozimi pa kakšno uro več, greš pa tako ali tako navzdol. Ostali so se mi seveda čudili, zato sem pogojno popustil le za pol ure. V svoje trditve sem podvomil že po pol ure, ko sva se zaradi vetra po vseh štirih plazila proti Prevali... Po dobrih osmih urah sva se kot vsa cunjasta zavalila v spalke. Na jamo nisva dosti mislila.

Temna stran jamarstva je OBLAČENJE. Podpajac, nikoli oprani pajac, strgane rokavice, vedno ozek pas, polnjenje karbidke, skoraj neokreten skačem naokoli in tlačim v transportko spalke, armič, futr, štrike, vponke,, vse stvari, ki so v jami nepogrešljive in v transportki tako prekleto odveč. Čisti mazohizem, še posebno če moraš prej zlesti iz spalke in je zunaj deset stopinj pod nulo. Škornji se čez noč spremenijo v cokle. Prav zato sva nekaj časa z Lanetom prakticirala še bolj noro varianto, v jamo sva odšla še preden sva okusila slast spalke, resda napol crknjena od poti iz Visne.

Desonder vpnem v desetmilimetrco in se od svedrovca do svedrovca spuščam v globino. Suho skalo nadomesti led, uletim v veliko dvorano Val Thorens. Velika kopa snega na dnu vzbuja željo po smučanju v kakšnem mondenem letovišču. Cile tu vedno zavpije "Jože požen, mi smo prpravl'n", Jože pa nič. Ko sem dve leti nazaj prvič prišel do tu so mi noge pod tankimi nogavicami tako pomrznile, da sem jih potem zunaj cel dan nastavljal muham in ostali golazni. Pa Zbiralčev brezen in Dobra

Lojza, kjer prvič vpnem devetmili-metrco... -250m.

505 sa crtom, meander, stopnja, meander, Steinberg. Za Steinberga verjetno še vedel ne bi, če nas odcep ki je malo pred njim le dva metra više kot štiristo metrov pod vhodom ne bi za... Tako pa se ta konča v Orgazmotronu, pasaži na katero Cile še vedno misli, saj mu je Pero marsikaj obljubil če jo zmajzla. Do sedaj jo še ni, pa ne bom ugibal zakaj.

Dva dni po velikem razočaranju ob odkritju Orgazmotrona sem šel v jamo sam. Ostal je odcep, ki me je pripeljal do Steinberga. Ozek je ta Steinberg, po steni pa polno drobnih karfjolic ob katere se pajac tako rad zatika. Meter naprej, dva nazaj in tako naprej, dokler nisem pogledal v O'Boya. Jebeš pajaca, bo Steinberg naredil drugega, da le gre naprej. Mimogrede, pravo ime te beštije je Steinbergov profit.

Tu so še Ogabne njive, ki se vijejo od Lojze do O'Boya. Ko sta Cile in Pero po njih prišla na vrh slednjega, nista vedela kje sta. Sam pa sem se kasneje čudil vrvi, ki od nekje visi v šaht.

Pod O'Boyem na -400 spet zagrebem v meander, počasi se sprijaznim s tem, da sem pravzaprav v jami in da nič ne kaže, da bom v kratkem zunaj.

Potresno brezno, samo po sebi nič posebnega. Ko sva z Miškotom nekoč prišla nazaj grede do tu, sem se skoraj usral ob bobnenju, ki je prihajalo prav z vseh strani. Najprej sem mislil da se je cela gornja ekipa zvrnila v O'Boya. No, na srečo je bil le potres. Pa kaj je to za jamo, koliko jih je že prestala v vseh svojih tisočletjih.

Pod potresnim breznom mi mean-

der spet kaže zobe. Najprej me nažene v Muso, čudno stopnjo za katero vedno znova na novo odkrivam, kako preko nje. Potem me sili, da se vležem na njegovo zdrizasto dno in se po čudnem kanalčku plazim do še bolj čudne odprtine skozi katero po delih zlezem ven. Problem je v transportki, ki tu prvič opomni nase, ker noče in noče za mano.

Če vse poti vodijo v Meko, lahko rečem, da vse poti peljejo iz Ople, vendar nobena v raj, vse v pekel. Kdor ne verjame da so si v naravi vse reči samopodobne naj gre v Vandimo. Kamorkoli gremo z Ople, povsod naletimo na niz meandrov in brezen. Vse v redu, le ko v osnovnem gradniku ne bi bilo umazanega in ozkega meandra. Gremo pa lahko na tri strani. Ta niz se med 600 in 700 metri povsod prekine, z obupno ozkim in blatnim meandrom.

Najprej smo naleteli na Wall Street. Z Miškotom sva porabila vse popkovine in pomožne vrvice, da sva prišla do dna šestdesetmetrce, ki naju je pripeljala v meander napolnjen z blatom. Po nekaj urah sva ga prekopala in prišla do naslednjega brezna. Naslednjič se nama je do konca ustavilo le dvajset metrov nižje... No way.

Kmalu zatem smo drugod dosegli Trepčo. Ko smo prvič raziskovali drugi splet meandrov in brezen, ki pelje iz Ople, sem s Perotom in Ciletom obupoval nad ozkimi meandri. Kasneje sva jih z Lanetom nekako zmogla in naletela na Šušto. Kmalu pod njo se nam je spet ustavilo, -650. Kasneje sva šla tja dol še štirikrat, dvakrat sva poskušala srečo s kladivom in špico, toda nič. Tretjič sva se podala v boj z vrtalko in smodniškimi naboji. Akumulator je bil

prazen, mera pa polna. Zadnjič sva v brezno, ki naju ni pustilo vase zmetala maco in majzel, ter pobrala opremo, šila in kopita. Tja dol me ne spravi več noben hudič.

Iz Ople nadaljujem po tretji varianti. Spet blato, meander, šaht, meander, meander, šaht, blato, piz... Transportka se zatakne za vse kar je zatikljivo in pade v vse kar je mokro. Ko sta bila Pero in Lane prvič v teh delih sta poročala, da sicer gre naprej, vendar.. No ja, eden od meandrov je dolg le deset metrov in nikjer ožji od metra, Kim Bassinger. Pa Ekadeka, Axl's, Resonateur, Inkviziteur, kjer spet prekolnem svet in vse ostalo, s transportko na čelu. Spustim se do Jeličnega vrha, kjer je kao bivak.

Gledano z vrha gre za nekakšno elipso v katero bi lahko včrtal pravokotnik 6x3m. Polovica ga zaseda luža, nekaj ga zasede meander, ki se zajeda v dno, ostane prostor za dve ali, pogojno (GiCiPi) tri spalke. Grega in Marina sta si zato omislila viseče mreže.

Vase tlačim raznorazni tičji futr, kuhamo čaje, cedevite, hitre juhe, pa spet čokolada, sir, zvalim se v spalke in spim. Ko tema zamenja noč se zbudimo, kregamo se kdo bo prvi vstal, prižgal luč, pristavil čaj, oblekel ogaben pajac... Navadno me v to prisili višja sila.

Potrebe so vedno bile križ in vzroki preprirov. Začelo se je, ko je Pero svoje opravil na dnu Dobre Lojze, prav tam kjer je Grega najraje pristavil čaj. Moram se pohvaliti, da tudi sam spadam med umetnike te vrste. Ko me je na bivaku navilo do mere, ko človek ni več odgovoren za svoja dejanja, sem dva metra nad tlemi našel neko majhno vdolbino kamor sem stlačil svoj zadek in

narava je sama naredila svoje, Lane pa je veselo škljocal. Naslednjič, se Grega, Marina in Roberto niso mogli načuditi gobasti tvorbi v vdolbinici. Roberto je govoril nekaj o pticah. Z drugačnimi problemi se ubada Lane, ki vedno samo poskuša in nič ne naredi. Ne vem kaj bi rekli zoologi, če bi potem naleteli na kraj kjer mu je uspelo, verjetno bi razmišljali o novi vrsti jamskega zajca.

Iz ogabe v ogabo, v Meander ljubezni. Ko sva z Lanetom prvič naletela nanj, je bilo za nama že razopremljanje delov nad Trepčo in bivak na Opli. Takrat sva si ga le ogledala. Naslednjič se nama je pridružil Cile. Kolikokrat je notri izgovoril, "Sovražim Meandre", ne vem, je pa dal idejo za ime, glede na to, da med ljubeznijo in sovraštvom ni daleč.

Iz bivaka se podam v Meander ljubezni. Ne vem, ali naj grem pod stropom ali po dnu, povsod isto sranje. Na vrhu je sicer širše vendar me od tam proti dnu vleče transportka, ki jo obesim na roko. Po petnajstih metrih lahko za trenutek zadiham s polnimi pljuči, prvi pritok. Nadaljujem po malo širšem lijakastem meandru. Zdrizaste, blatne stene me vlečejo proti dnu. Vsakič ko gremo tu skozi, bolj drsi. Ne konca ne kraja, iščem oporo za noge, s koleni se gvozdim ob stene meandra, transportka se zatika in pade v vsako, še tako majhno luknjo. Po sto metrih in tričetrt ure je vsega konec, obesim se na štrik in preko dveh, treh šahtov pridem do ACOta. Sem 735 metrov pod Enterprisom.

Ko smo naleteli na ACO šaht, smo bili prepričani, da nas spodaj čakajo velike galerije, po katerih se le sprehodiš na jurja. Velik je ta ACO, kar osemdeset metrov nižje se zapel-

ješ po njem. Ko sem šel dol prvič, sem mislil, da je brez dna. Tak šaht mora pripeljati v kaj večjega.

Moram priznati, da smo bili ves čas raziskovanja Vandime obremenjeni z galerijami, saj smo tudi zato prešli iz Pršivca na Rombon, da se znebimo meandrov in pridemo v svet velikih šahtov in galerij. Vendar bi verjetno zato moral zamenjati vsaj ferajn, če ne nacionalnosti. Kakšne galerije, meander res da malo širši in lepši kot prejšnji, vendar le meander, Mein kamerad.

Med hojo po Mein kameradu se malo odpočijem, toda kaj ko me takoj za njim čaka Prvinski nagon, - 870. Dol grede še nekako gre, nazaj pa bo pokazal najostrejše zobe v jami, pustimo zdaj to. Še dva tri brezenca in "že" sem na vhodu v zadnji meander, Highway to Hell (HTH). Po kaskadah se hitro spuščam v globino. Take rove imam najraje, lepo sprani so, tlačjenja skoraj ni, plezaš in uživaš. Tromestna cifra preide v štirimestno... Tu naju je na zadnji akciji zapustil Roberto, ki se mu je mudilo iz jame in v dolino. Škoda, da takrat z nami nista bila tu Grega in Marina, ki sta čakala na bivaku, pred vhodom v Meander ljubezni. Vsega je kriva štorklja.

Z Lanetom sva v začetku junija bila prvič tu. Ne vem zakaj ljudje tako radi postavljamo meje, toda takrat sva bila vsa navdušena nad mejo med tremi in štirimi mesti. Merila sva kot zmešana, najprej HTH. Pri petinštirideseti točki naju je iz ritma vrglo bobnenje. Ni bil potres, predolgo je trajalo in vedno bliže je bilo. Voda! Nisem vedel ali bo zalila cel meander, ali kaj manj. Umaknila sva se na polico, ki je dva metra nad dnom meandra, pretok vode se je podesetoril. Pod alu folijami sva ždela

na polici in razmišljala kaj bi. Nazaj si nisva upala, bala sva se do vrha zalitih prehodov, brezen, ki so se spremenila v slapove. Nisva vedela če voda narašča, upadati ni in ni hotela. Da naju premoči, tega si nisva smela privoščiti, tu na polici pa naju je ubijal mráz. Folije so se trgale, meni je crknila še razsvetljava, ki jo nisem uspel več popraviti. Lanetu je voda odnesla rokavico. Pogovarjala se nisva veliko, vsak je svoje razmišljal o življenju in sploh o vsem. Tudi o preslišanih vremenskih napovedih. Lanetu je vsake toliko časa uspelo zaspati v mojem naročju. Po petih urah sva imela dovolj, začela sva pot navzgor. Po šahtih naju je močilo, trbušaste pasaže v Prvinskem nagonu so mi izcedile vse moči in celotno zalogo kletvic. Šest ur sva rabila do bivaka, kjer sva se mokra kot cerkvene miši zavlekla v spalke in tam dregetala dalje. Ko sem "zjutraj" na golo kožo oblekel podpajaca, ki je bil prepojen vsaj s tremi litri vode, sem zavidal tistim, ki jih je v srednjem veku zajela inkvizicija. Takrat sva bila v jami 56 ur.

Od Police čakanja nadaljujem po HTH. Pod tisoč metri ni nič drugače, pridem še dobrih štirideset metrov nižje, naprej pa drugič. Meander na dnu izgleda ozek, vendar prehoden, potrebno bo malo kopanja, verjetno naju je HTH malo razvadil...

Povratek iz jame je vedno najtežji. Če me zunaj ne bi čakale vse radosti življenja, ki se jih potem v dveh tednih spet naveličam, bi ostal kar v jami. Tako pa, transportka je še težja, šahti so daljši, meandri ožji in blatnejši, jaz pa težji in širši. Na bivaku malo podregetamo v spalkah. Na zadnji akciji smo do bivaka privlekli tudi flašo šampanjca. Kakorkoli že, večina vsebine je

končala v meandru, ne da bi se filtrirala skozi nas.

Kljub temu, da se na dnu dogovorimo o počasnem plezanju navzgor, se vedno spozabimo in pi...mo, kot bi nam pod nogami gorelo. Pri nekem povratku izpod Šušte smo se zaradi tega skoraj sprli. Z Miškotom in Johanom se nismo zedinili, kdo je kriv, da smo v dobri uri prišli do Ople.

Na poti navzgor imamo stalne točke, kjer kuhamo juhe, čaje, cedevite in podobne dobrote, ki jih zunaj še povohal ne bi. Kako majhne stvari nas razveselijo. Pod O'Boyem si rečem, "Zunaj sem". Prav zanimivo kako se kraj, kjer "smo zunaj" s časom in jamo pogloblja. Včasih smo pod Lojzo skoraj bivakirali, sedaj pa se oddahnem ko pridem iz Meandra ljubezni. Res, tudi žimarjenje preko Lojze, Zbiralca in Val Thorensa mi je odveč. Nato pa svetloba.. Dva svetlovca pod vrhom si vedno zapojem tisto:

Zunaj so zvezde, šahta več ni,
špirit me čaka, pir se hladi,
Marija hvala ti.

Zunaj pa..

Pira je zmanjkal', špirita ni,
men pa od čeje u glav se vrti,
Marija pomagaj mi.

Slačim cunje, kuham čaj v Enterprisu, izza vogala uleti Lane, vesel sem ga. Ponavadi greva do Lojze skupaj potem pa vsak po svoje. Tako sva šla enkrat iz Trepče, pridem ven, skuham čaj, popijem svoj delež, čakam pol ure, popijem Lanetov delež, spet čakam, skuham nov čaj, se zlekнем v spalno... Čez uro se zbudim, Laneta še ni, čakam, spet

zaspim.. Mineta še dve uri, Laneta od nikjer. Ves presran ne vem ali naj grem nazaj v jamo, ali kar v Bovec poklicat reševalno. Takrat pa Lane izza vogala, privoščil si je spanje na štrikih.

Opotekam se navzdol proti Visni, prasec me spet nosi sem ter tja. Nazadnje sva ob šestih zjutraj, čisto premočena od dežja, budila Danilota v Visni. Z ženo sta naju prav lepo sprejela, dobila sva tudi žganja. Visna, avto, Bc, PIR. Z Lanetom in Bojčkom smo se ga po neki uspeli akciji v Bovcu tako nametali, da nismo znali domov. Spali smo v Cizi, nekje pri Tolminu, pred tem pa smo obiskali tudi mejni prehod Robič. Moj želodec je zdržal do Logatca...

Po zadnji akciji, ko smo potrdili kilometer, sva z Lanetom štopala iz Bovca. Le malokatera gostilna ob poti čez Vršič in Gorenjsko je ostala neobiskana. Ko sva se vsa umazana in mlahava sprehajala skozi Lesce, sem tam srečal znanca. Kasneje, mi je priznal, da mu je bilo nerodno, ko ga je mama spraševala s kom neki je govoril. Ja, taka je jamarska, prideš iz tisočmetrce pa je ljudem nerodno, ker te poznajo.

Ma briga me, še vedno mi pomeni več, ko Roberto zmiga z glavo vsakič, ko omeni Vandimo.

Še se vrnemo tja!

* * * * *

Vsa imena prijateljev jamarjev sem uporabil v obliki, ki jo uporabljam sam.

Vse, ki jih v zgodbi nisem opravljal, moram opozoriti, da še pridejo na vrsto.

Po prostoru in času je blodil
Francšek

Gregor Pintar: Nekaj podatkov o Vandimi

Nekaj osnovnih podatkov o jami Lega (po geodetskih meritvah avgusta 1993):

Y = 5388693.065

X = 5136312.273

Z = 1822.459

Do sedaj smo v Vandimi namerili 2491 m rovvov, raziskali pa še nekaj deset metrov več. Tlorisna dolžina jame znaša 1305 m, merskih točk se je do sedaj nabralo že 410. Že samo razmerje med globino in dolžino jame nam nakaže prevladujoč tip rovvov - brezna. Sorazmerno veliko število merskih točk nam hkrati govori o težki prehodnosti večine rovvov.

Geološka, hidrološka in meteorološka opažanja

Kljub temu, da se nismo posebej posvetili dodatnim raziskavam, nam raziskave v Vandimi vseeno prinašajo nekaj novih spoznanj o krasu v vzhodnem delu Kaninskega pogorja.

Jama je v celoti razvita v debelo skladovitih zgornje triasnih dachsteinskih apnencih. Nosilna struktura je subvertikalen prelom dinarske smeri (SE-NW) in jama je v celoti v njegovi naluskani coni. Tako so sedaj vse tri naše najgloblje jame vezane na prelome dinarske smeri. Žal v Vandimi nismo našli dolomitiziranega apnenca, kot je to primer v sosednjih jamah Čehi 2 in Črnelskem breznu. Prav stik apnenca in močno dolomitiziranega apnenca, skoraj dolomita, je osnova za velike, večinoma vodoravne in lahko prehodne galerije s številnimi dvoranami in soteskami z jezeri.

Po starosti po našem mnenju izstopa le galerija, ki smo jo poimenovali Ogabne njive. Je star, fosilen freatični rov z debelim pokrovi sige in posameznimi že močno razpadlimi kapniki. Datacija te sige bi prav gotovo prinesla zanimive rezultate in časovno okvirno nakazala vsaj obdobje intenzivnega razvoja krasa v Kaninskem pogorju. Ostali del jame po vsej verjetnosti pripada najmlajšemu obdobju nastanka jam, proces pa se seveda nadaljuje še danes.

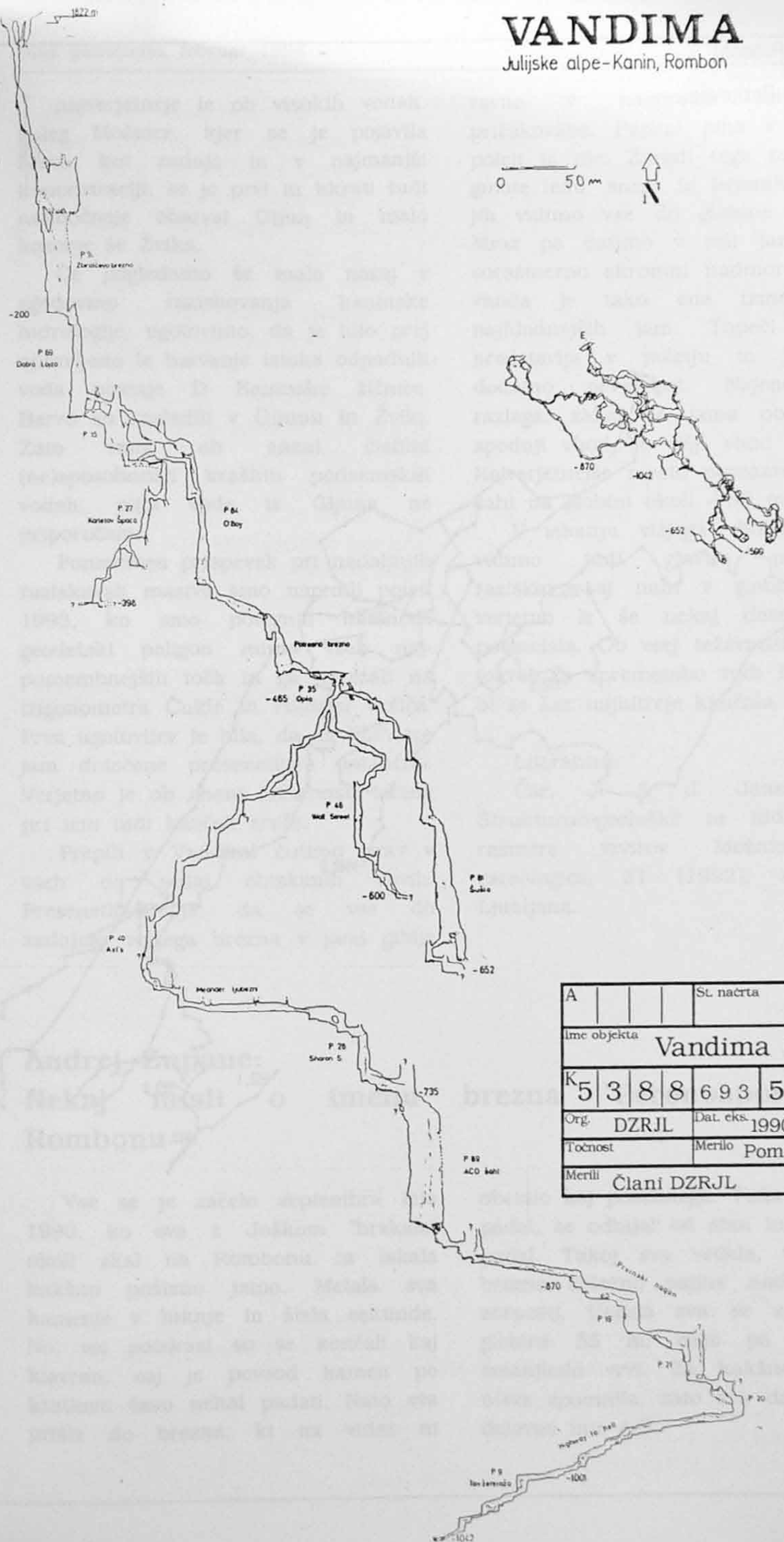
V jami se pojavljajo številni majhni vodni curki praktično vse od dna vhodnega brezna naprej. Večkrat izginjajo v neprehodnih ali do sedaj še neraziskanih krakih jame, sklenjenemu toku pa sledimo šele od globine -580 m naprej. Številne pritoke dobi v ozkem meandru med -670 m in -700 m globine. Še z nekaterimi manjšimi pritoki globlje, naraste pretok na približno 1 l/s ob suši. V primerjavi z globljima sosedama ima Vandima zanemarljivo malo vode. Odgovor, zakaj, je preprost. Zbirno področje ima mnogo manjše. Večina vode v Črnelsko brezno in v Čehi 2 priteka z italijanske strani masiva.

Čeprav sledilnega poskusa z barvo nismo naredili, lahko z gotovostjo pričakujemo, da vode Vandime pritečejo na svetlo v izviru Gljuna pri Bovcu. Temu v prid govorijo naj-novejše raziskave hidroloških razmer v dolini Možnice (Čar in Janež, 1992). Sledenje v Črnelskem breznu na začetku jeseni 1991 je sicer pokazalo, da se majhen del vode odteka tudi v dolino Možnice, vendar

VANDIMA

Julijske alpe - Karin, Rombon

0 50 m

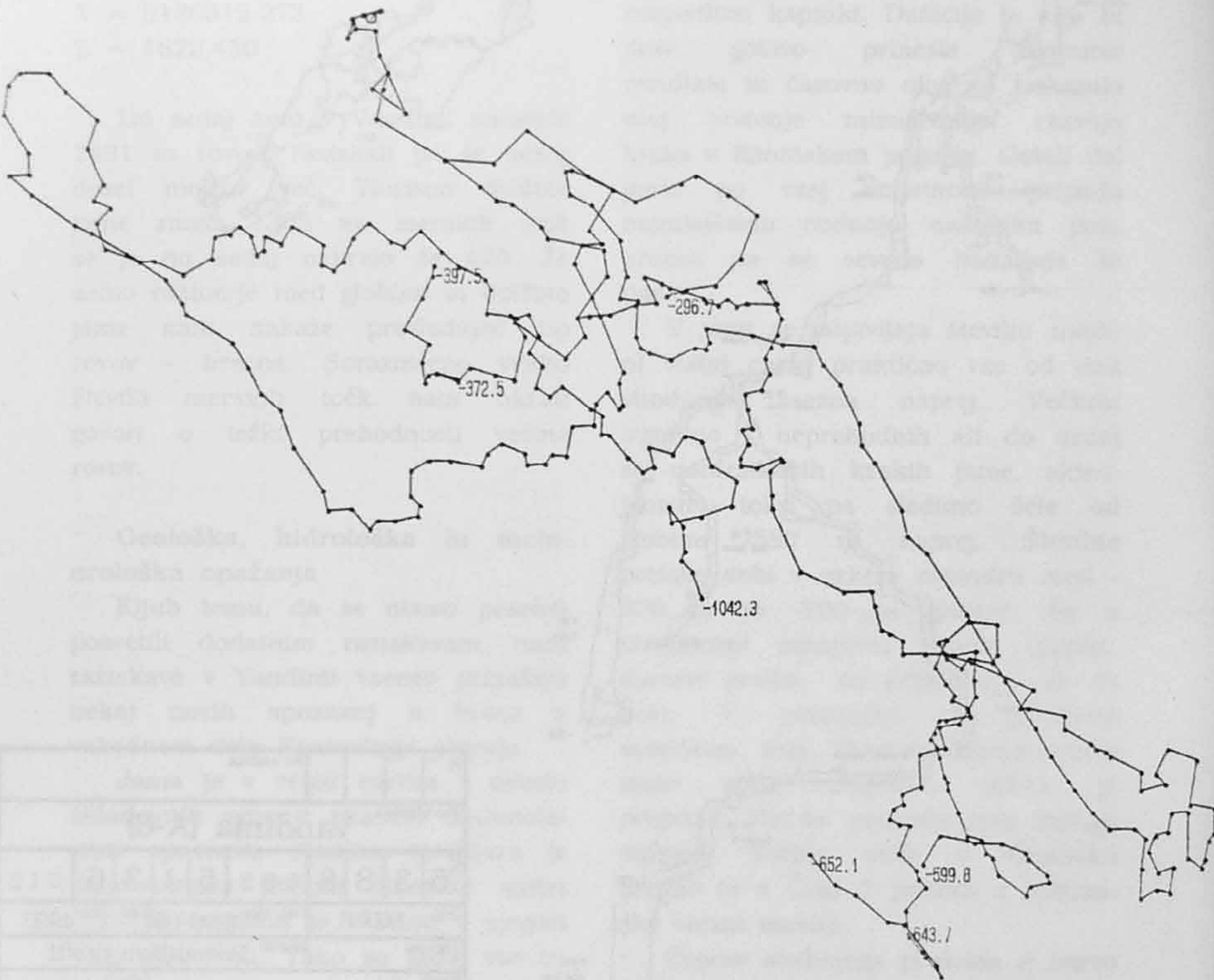
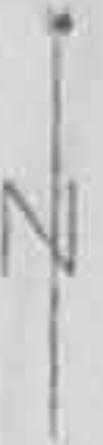

Vandima (A-6, Rombon)

TLOPIS

(C) 1988-92, T. Petkovšek

M = 1 : 1000

Datum: 1988-92	
M: 1:1000	
A: Vandima (A-6, Rombon)	
C: TLOPIS	
D: T. Petkovšek	
E: 1988-92	
F: 1:1000	
G: Vandima (A-6, Rombon)	
H: TLOPIS	
I: T. Petkovšek	
J: 1988-92	
K: 1:1000	
L: Vandima (A-6, Rombon)	
M: TLOPIS	
N: T. Petkovšek	
O: 1988-92	
P: 1:1000	
Q: Vandima (A-6, Rombon)	
R: TLOPIS	
S: T. Petkovšek	
T: 1988-92	
U: 1:1000	
V: Vandima (A-6, Rombon)	
W: TLOPIS	
X: T. Petkovšek	
Y: 1988-92	
Z: 1:1000	

najverjetneje le ob visokih vodah. Poleg Možnice, kjer se je pojavila barva kot zadnja in v najmanjši koncentraciji, se je prvi in hkrati tudi najmočnejše obarval Gljun in malo kasneje še Žvika.

Če pogledamo še malo nazaj v zgodovino raziskovanja kaninske hidrologije, ugotovimo, da je bilo prej opravljeno le barvanje iztoka odpadnih voda postaje D Kaninske žičnice. Barvo so zasledili v Gljunu in Žviki. Zato vam, ob znani čistilni (ne)sposobnosti kraških podzemskih vodah, pitja vode iz Gljuna ne priporočam.

Pomemben prispevek pri nadaljnjih raziskavah masiva smo naredili poleti 1993, ko smo potegnili natančen geodetski poligon mimo vseh najpomembnejših točk in ga navezali na trigonometra Čukle in Hudega Vršiča. Prva ugotovitev je bila, da so bile lege jam določene presenetljivo natančno. Verjetno je ob znani težavnosti terena pri tem tudi kanček sreče.

Prepih v Vandimi čutimo prav v vseh do sedaj obiskanih rovih. Presenetljivo je, da se vse do zadnjega večjega brezna v jami giblje

ravno v nasprotni smeri od pričakovane. Pozimi piha v jamo in poleti iz nje. Zaradi tega tudi velike gmote ledu, snega in ledenih sveč, ki jih vidimo vse do globine -200 m. Mraz pa čutimo v celi jami. Kljub sorazmerno skromni nadmorski višini vhoda je tako ena izmed naših najhladnejših jam. Topeči se led predstavlja v poletju in jeseni še dodatno nevarnost. Najenostavnejša razlaga, zakaj se jama obnaša kot spodnji vhod, je višji vhod v sistem. Najverjetnejše mesto povezave je ACO šaht na globini okoli -750 m.

V iskanju višjega vhoda v jamo vidimo tudi glavno perspektivo raziskav, saj nam v globino ostaja verjetno le še nekaj deset metrov potenciala. Ob vsej težavnosti jame si tokrat za spremembo tudi želimo, da bi se kar najhitreje končala.

Literatura:

Čar, J. & J. Janež, 1992: Strukturno-geološke in hidrogeološke razmere izvirov Možnice, *Acta carsologica*, 21 (1992), s. 81-93, Ljubljana.

Andrej Zupanc:

Nekaj misli o imenu brezna "Peronospora" na Rombonu

Vse se je začelo septembra leta 1990, ko sva z Joškom "brskala" okoli skal na Rombonu in iskala kakšno pošteno jamo. Metala sva kamenje v luknje in štela sekunde. No, vsi poizkusi so se končali kaj klavrno, saj je povsod kamen po kratkem času nehal padati. Nato sva prišla do brezna, ki na videz ni

obetalo kaj posebnega. Toda kamen je padal, se odbijal od sten in še vedno padal. Takoj sva vedela, da bo to brezno deležno najine nadaljnje pozornosti. Uspela sva se spustiti do globine 55 m, nato pa nama je zmanjkalo vrvi. Za kakšno ime se nisva spomnila, zato sva dala breznu delovno ime A-9.

Julija in avgusta leta 1991 sva hodila v A-9. Prišla sva do "podna" na globini 142 m. Brezno sva tudi izmerila in narisala. Začela pa sva tudi premišljevat i o imenu brezna. Po različnih predlogih je Joško predlagal ime Peronospora. Sprva mi to ime ni bilo preveč všeč, nato pa sem Joškov predlog podprl, saj Peronospora pomeni samo trtno plesen. Peronospora je sestavljena tudi iz zanimivih delov besede, ki so aktualne za vse jamarje: pero - vsak jamar bi bil rad lahek in tanek kot pero, da bi lahko prišel skozi najožje pasaže, nos - imeti moraš dober nos, da "zavohaš" pošteno jamo, pora - z vsako poro svojega telesa si želiš, da bi našel nadaljevanje brezna.

Tako so vsekakor neutemeljeni očitki nekaterih, češ da sva s Peronospora hotela ogrozati Vandimo. No, pa šalo na stran. Peronospora ima še neraziskano vzporedno brezno. Na dnu pa je treba razširiti res ozek meander, saj za njim "smrdi" po nadaljevanju brezna. Če bo šlo vse po sreči, se bova tega dela lotila letos.

Osnovni podatki:

Katastrska številka 6207

Y = 5388.440

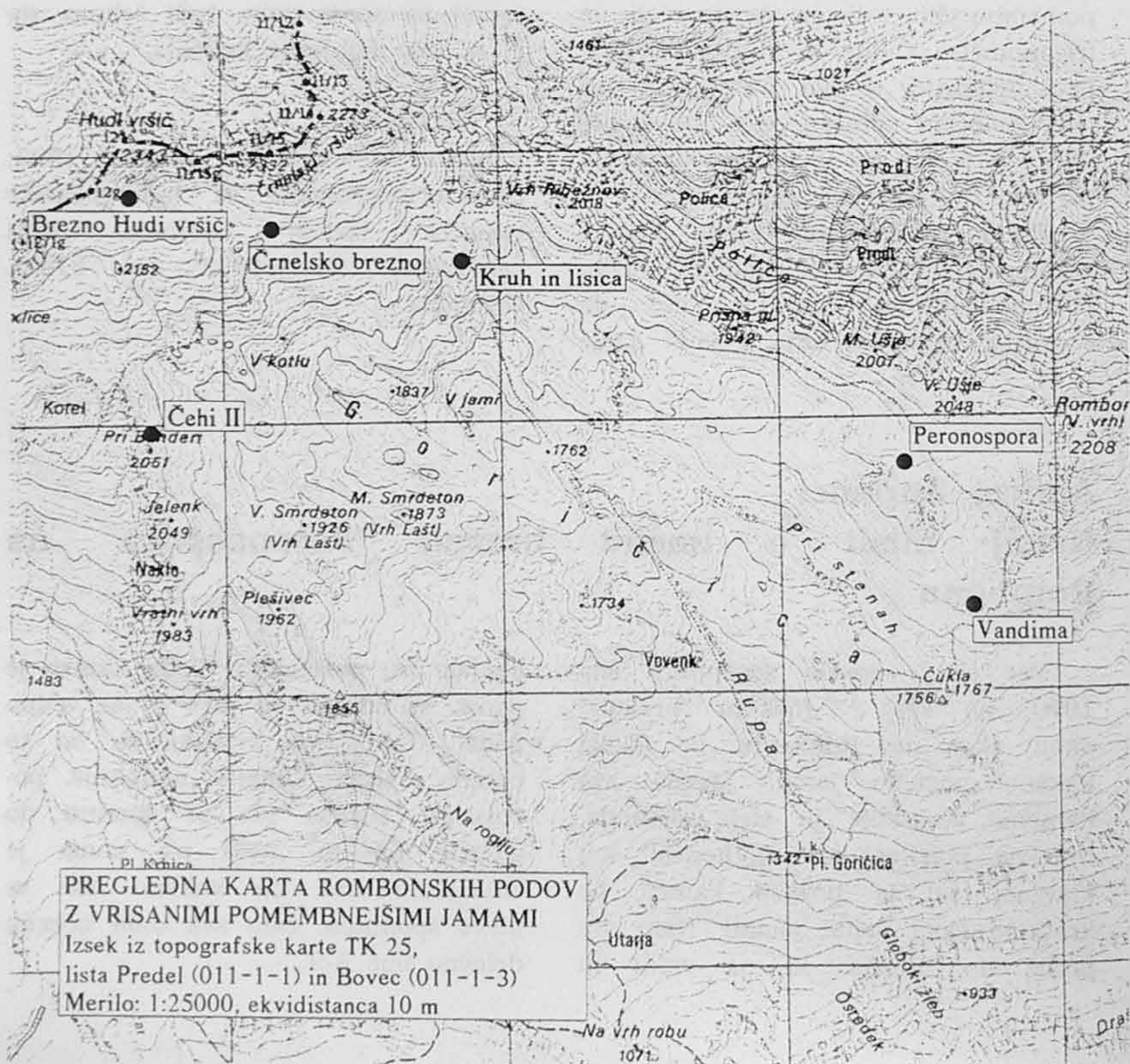
X = 5136.835

Z = 1886 m

Skupna dolžina 199 m

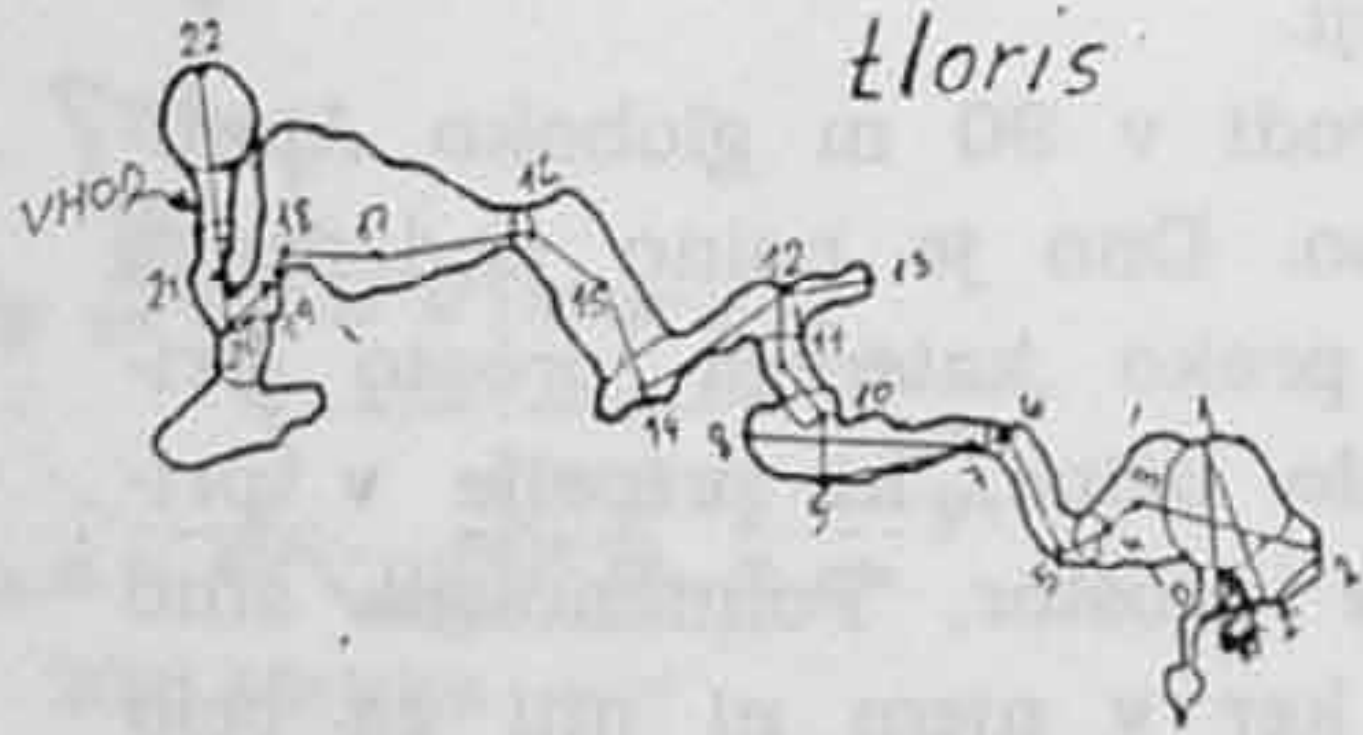
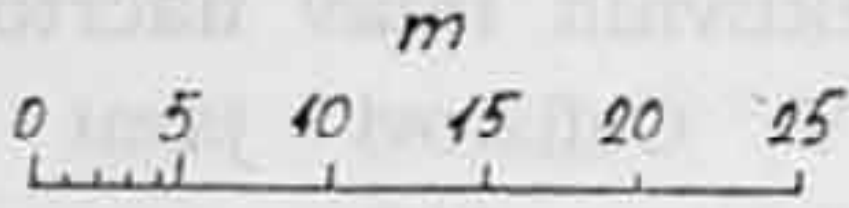
Horizontalna dolžina 73 m

Višinska razlika 142 m

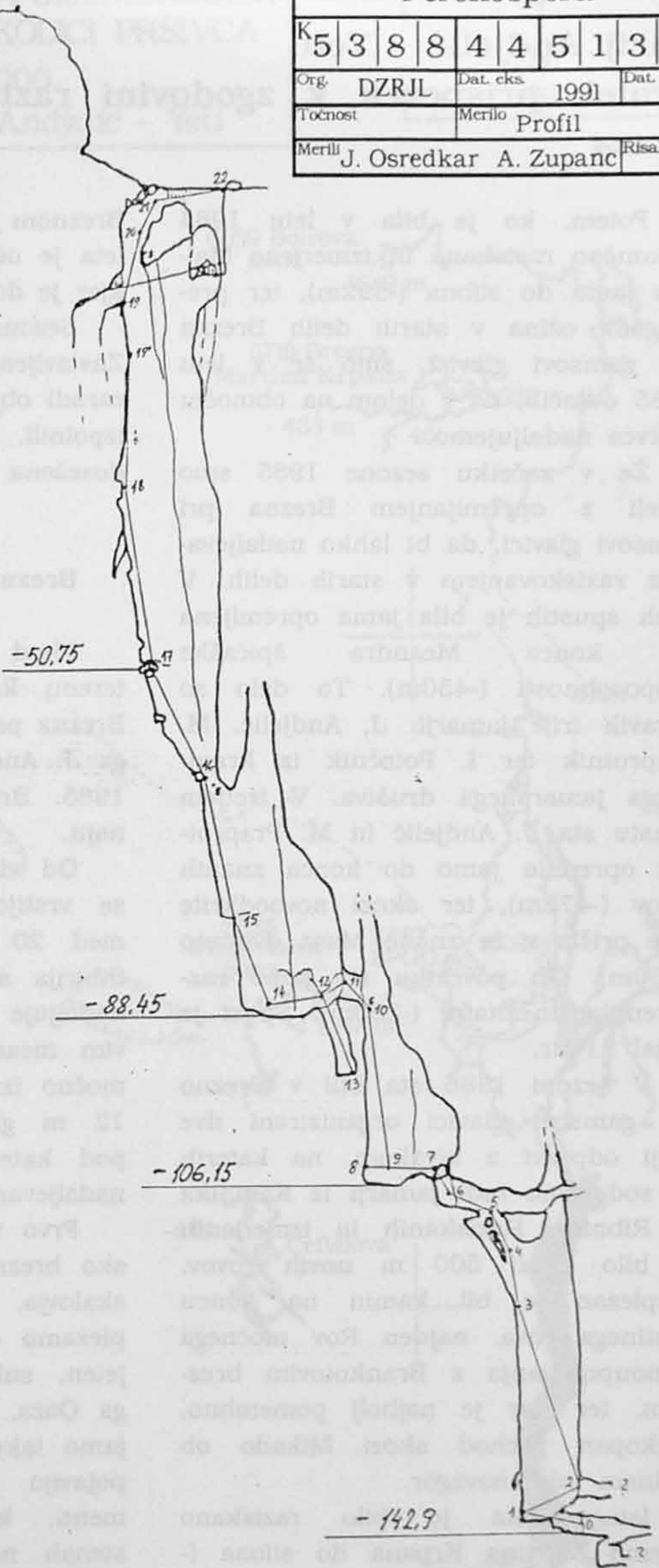

A	6	2	0	7	St. načrta								
ime objekta					Peronospora								
K	5	3	8	8	4	4	5	1	3	6	8	4	
Org.	DZRJL			Dat. cks.	1991	Dat. ris.	25.11.1991						
Točnost				Merilo	Profil								
Merili	J. Osredkar			A. Zupanc			Risal	J.O. A.Z.					

M 1:500

Iloris

Jurij Andjelić - Yeti:

Kratek prispevek k zgodovini raziskovanja Pršivskega krasa

Potem, ko je bila v letu 1984 dokončno raziskana in izmerjena Majska jama do sifona (-592m), ter premagana ožina v starih delih Brezna pri gamsovi glavici, smo se v letu 1985 odločili, da z delom na območju Pršivca nadaljujemo.

Že v začetku sezone 1985 smo začeli z opremljanjem Brezna pri gamsovi glavici, da bi lahko nadaljevali z raziskovanjem v starih delih. V dveh spustih je bila jama opremljena do konca Meandra špičaške nesposobnosti (-450m). To delo so opravili trije jamarji: J. Andjelić, M. Praprotnik ter I. Potočnik iz kranjskega jamarskega društva. V tretjem spustu sta J. Andjelić in M. Praprotnik opremila jama do konca znanih delov (-472m), ter skozi novoodkrite dele prišla v že znano Masa dvorano (-530m). Ob povratku sta jama razopremila do Biafre (-280m). Spust je trajal 21 ur.

V sezoni 1986 sta bili v Brezno pri gamsovi glavici organizirani dve večji odpravi z bivakom, na katerih so sodelovali tudi jamarji iz Kamnika in Ribnice. Raziskanih in izmerjenih je bilo okoli 500 m novih rovov. Preplezan je bil kamin na koncu Fosilnega rova, najden Rov močnega samoupravljanja z Brankotovim breznom, ter kar je najbolj pomembno, prekopan prehod skozi Mikado ob vodnem toku navzgor.

Istega leta je bilo raziskano Brezno Martina Krpana do sifona (-451m).

V letu 1987 se nadaljujejo raziskave v Breznu Martina Krpana, v Botrovi jami pa je najdena povezava z

Breznom pri gamsovi glavici. Istega leta je odkrit vhod v Cefizlovo jama, kjer je dosežena globina -356 m.

Sezona 1988 je bila bolj klavrna. Zastavljena je bila dobro, vendar zaradi objektivnih težav načrtov nismo izpolnili. V Cefizlovi jami je bila dosežena globina -448 m.

Brezno Martina Krpana

Vhod leži na težko prehodnem terenu kakšnih 450 m severno ob Brezna pri Gamsovi glavici. Našala sta ga J. Andjelić in M. Praprotnik julija 1985. Brez vodiča ga je zelo težko najti.

Od vhoda, pa do globine 180 m se vrstijo brezna globoka večinoma med 20 in 30 m. Izstopa brezno Sibirija s 60 m vertikale. Jama se nadaljuje s krajšim prosto preplezljivim meandrom, v katerem so vidne močno izražene tektonske drse. Sledi 12 m globoka stopnja Tutti frutti, pod katero se jama razcepi v dve nadaljevanji.

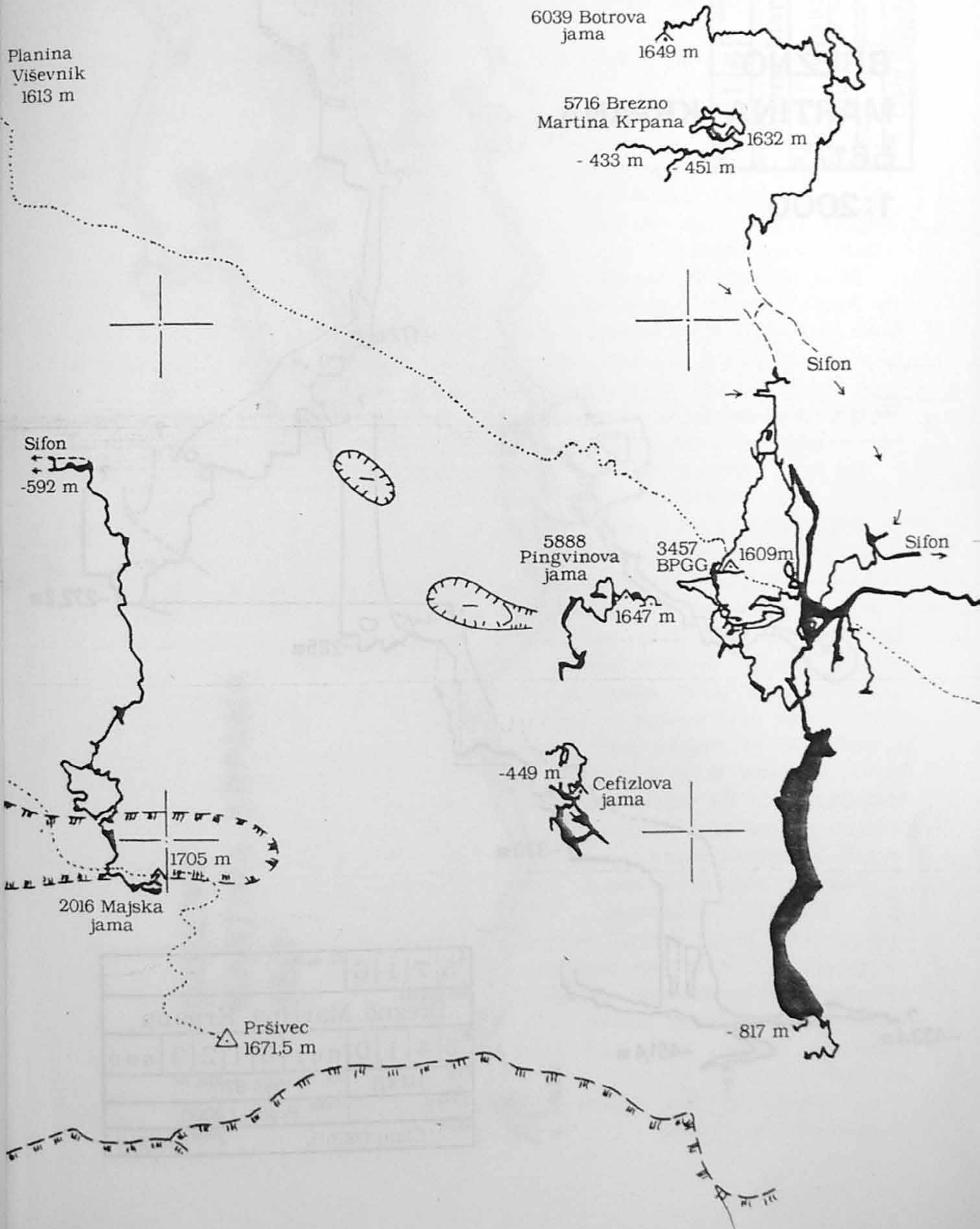
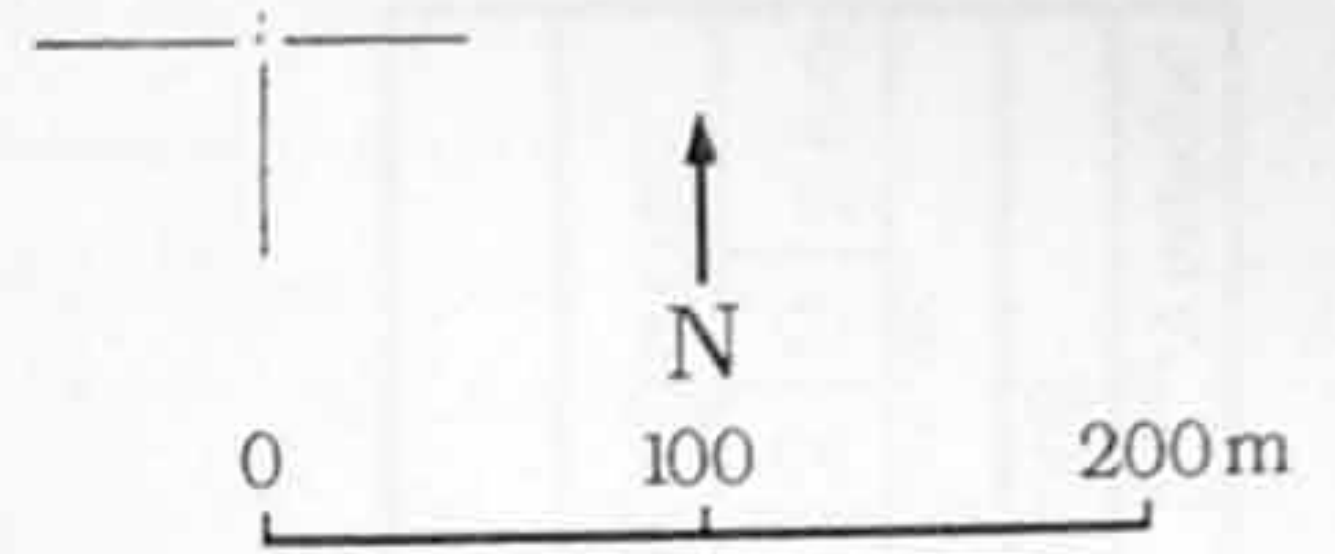
Prvo vodi v 90 m globoko Atomsko brezno. Dno je polno podornega skalovja, preko katerega prosto priplezamo do ožine, ki pripelje v prijeten, suh prostor. Poimenovali smo ga Oaza, ker v njem ni niti za celo jama tako značilnega prepaha. Tu se pojavijo tudi značilni glinasti sedimenti, katerih je polno tudi na stenah naslednjega 40 m globokega brezna Čokolino.

Skozi kamin nad breznom se priključi meander, katerega sledimo od odcepa pod Tutti frutijem.

POLOŽAJ POMEMBNEJŠIH
JAM V OKOLICI PRŠIVCA

Merilo: 1:5000

Avtor: J. Andjelić - Yeti

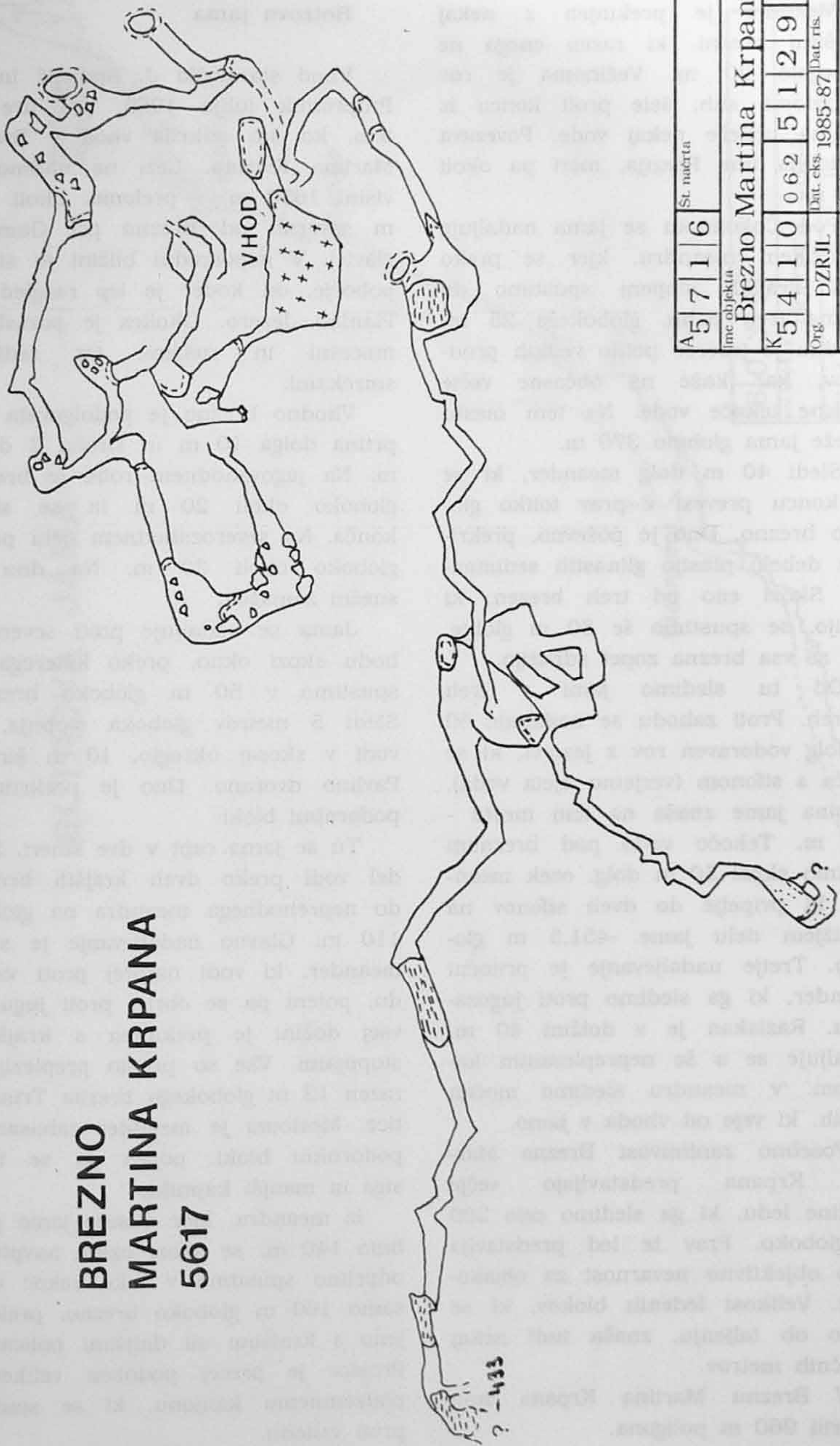

**BREZNO
MARTINA KRPAHA
5617
1:2000**

A	5	7	1	6	St. načrta									
Ime objekta Brezno Martina Krpana														
K	5	4	1	0	0	6	2	5	1	2	9	6	6	0
Org.	DZRJL				Dat. eks. 1985-87			Dat. ris.						
Točnost					Merilo Profil 1:2000									
Merili	Člani DZRJL							Risal Andjelić						

**BREZNO
MARTINA KRPA
5617**

A5716	St. načrta
Ime objekta Brezno Martina Krpana	
K5410062	5129660
Org. DZRJL	Dat. eks. 1985-87
Toplost	Merilo Tloris 1:500
Merili Člani DZRJL	Risni Andjelic

Meander je prekinjen z nekaj krajšimi brezni, ki razen enega ne presegajo 20 m. Večinoma je rov popolnoma suh, šele proti koncu iz kamina priteče nekaj vode. Povezava je dobila ime Poezija, meri pa okoli 200 m.

Pod Čokolinom se jama nadaljuje v širokem meandru, kjer se preko dveh krajših stopenj spustimo do Brezna treh palm, globokega 25 m. Na dnu je jezerce polno velikih prodnikov, kar kaže na občasne večje količine tekoče vode. Na tem mestu doseže jama globino 370 m.

Sledi 40 m dolg meander, ki se na koncu prevesi v prav toliko globoko brezno. Dno je poševno, prekrito z debelo plastjo glinastih sedimentov. Skozi eno od treh brezen, ki sledijo, se spustimo še 30 m globlje, kjer se vsa brezna zopet združijo.

Od tu sledimo jami v treh smereh. Proti zahodu se nadaljuje 50 m dolg vodoraven rov z jezerci, ki se konča s sifonom (verjetno ujeta voda). Globina jame znaša na tem mestu -433 m. Tekočo vodo pod breznom sledimo skozi 50 m dolg, ozek meander, ki pripelje do dveh sifonov na najnižjem delu jame -451,5 m globoko. Tretje nadaljevanje je pritočni meander, ki ga sledimo proti jugozahodu. Raziskan je v dolžini 40 m. Nadaljuje se s še nepreplezanim kaminom. v meandru sledimo močan preprih, ki veje od vhoda v jamo.

Posebno zanimivost Brezna Martina Krpana predstavljajo večje količine ledu, ki ga sledimo celo 200 m globoko. Prav te led predstavlja večjo objektivno nevarnost za obiskovalce. Velikost ledenih blokov, ki se rušijo ob taljenju, znaša tudi nekaj kubičnih metrov.

V Breznu Martina Krpana smo izmerili 960 m poligona.

Botrova jama

Vhod sta našla J. Andjelić in M. Praprotnik julija 1985, pol ure za tem, ko sta odkrila vhod v Brezno Martina Krpana. Leži na nadmorski višini 1650 m, v prelomu, okoli 600 m severno od Brezna pri Gamsovi glavici. V neposredni bližini je strmo pobočje, od koder je lep razgled na Planino Jezero. Okolica je porasla z macesni in rušjem, ter redkimi smrekami.

Vhodno brezno je podolgovata odprtina dolga 10 m in široka 2 do 4 m. Na jugovzhodnem robu je brezno globoko okoli 20 m in se slepo konča. Na severozahodnem delu pa je globoko okoli 30 m. Na dnu je snežni zamašek.

Jama se nadaljuje proti severozahodu skozi okno, preko katerega se spustimo v 50 m globoko brezno. Sledi 5 metrov globoka stopnja, ki vodi v skoraj okroglo, 10 m široko Pavlino dvorano. Dno je prekrito s podornimi bloki.

Tu se jama cepi v dve smeri. Prvi del vodi preko dveh krajših brezen do neprehodnega meandra na globini 110 m. Glavno nadaljevanje je strm meander, ki vodi najprej proti vzhodu, potem pa se obrne proti jugu. V vsej dožini je prekinjen s krajšimi stopnjami. Vse so prosto preplezljive, razen 13 m globokega brezna Trinajstice. Mestoma je meander zabasan s podornimi bloki, pojavi pa se tudi siga in manjši kapniki.

Iz meandra, kjer doseže jama globino 140 m, se skozi ozko, navpično odprtino spustimo v tako rekoč eno samo 160 m globoko brezno, prekinjeno s krajšimi ali daljšimi policami. Prostor je precej podoben velikemu podzemnemu kanjonu, ki se spušča proti vzhodu.

BOTROVA JAMA

Pavlina
dvorana

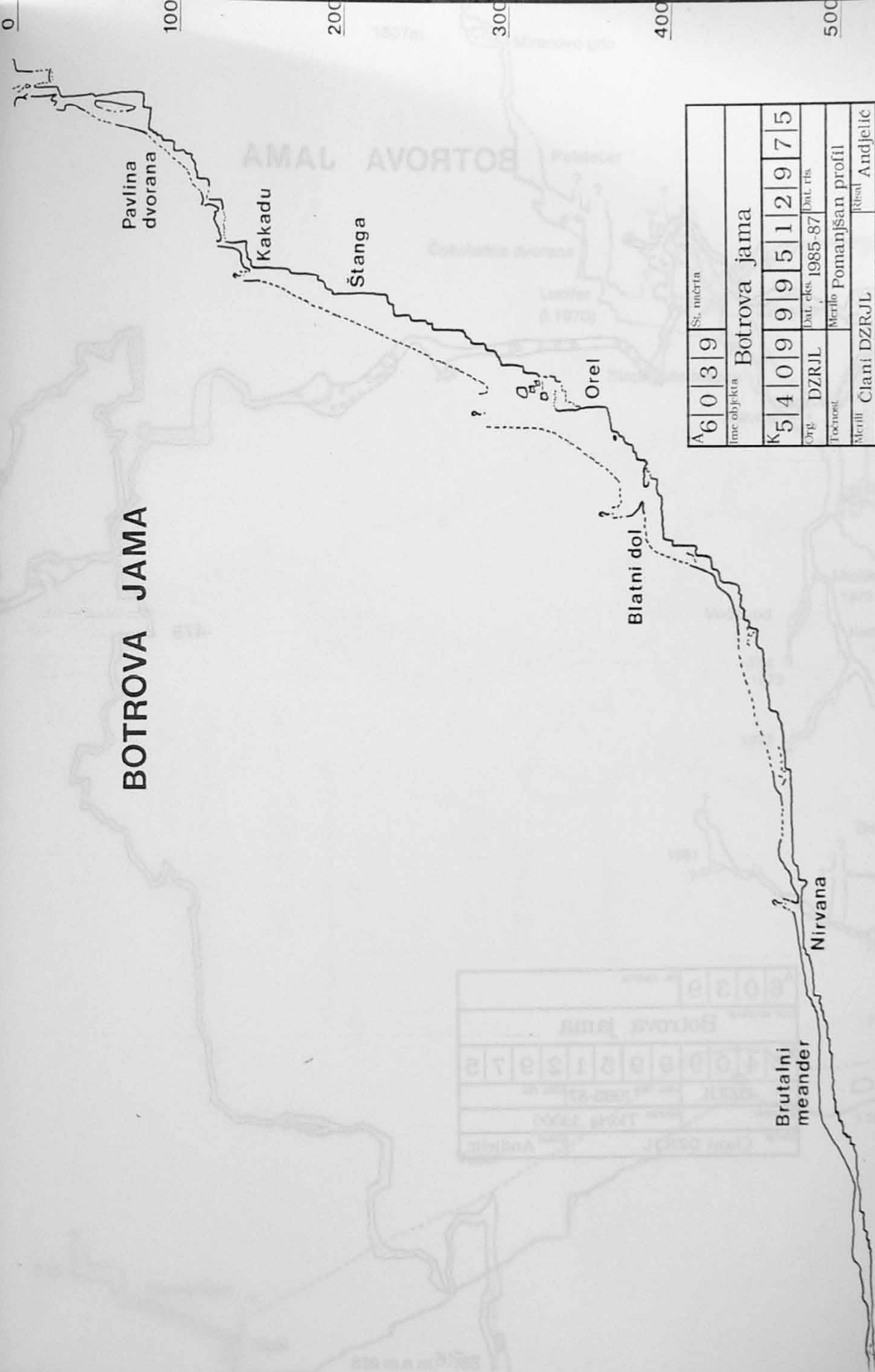
Kakadu

Štanga

Orel

Blatni dol

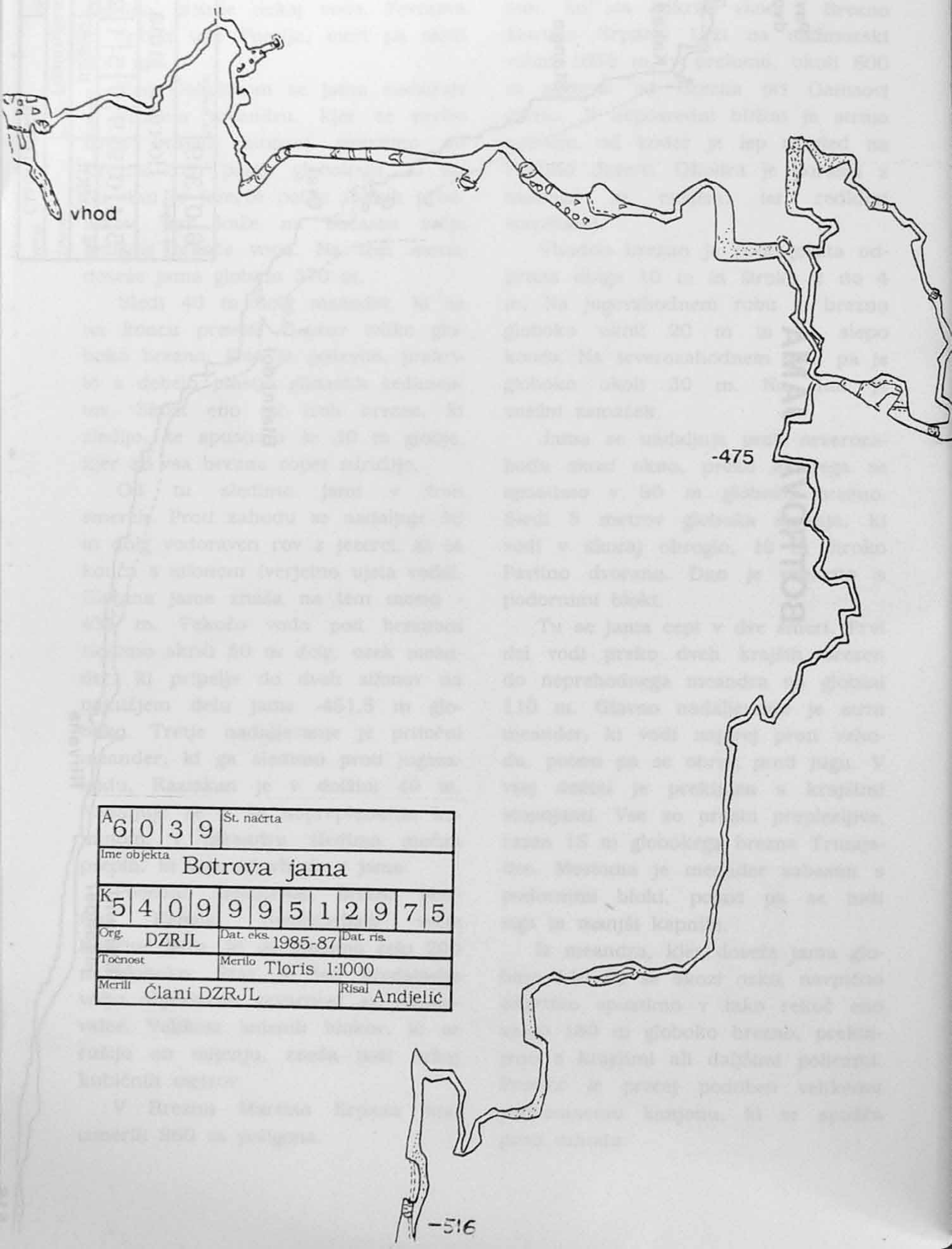
Nirvana

A	6	0	3	9	St. načrta							
Ime objekta					Botrova jama							
K	5	4	0	9	9	9	5	1	2	9	7	5
Org.	DZRJL				Dat. eks.				1985-87			
Točnost					Merilo					Pomanjšan profil		
Merili					Člani					DZRJL		
					Risatelj					Andjelic		

Brutalni meander											
K540999512975											
Botrova jama											
6039											

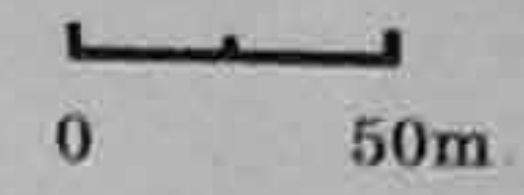
BOTROVA JAMA

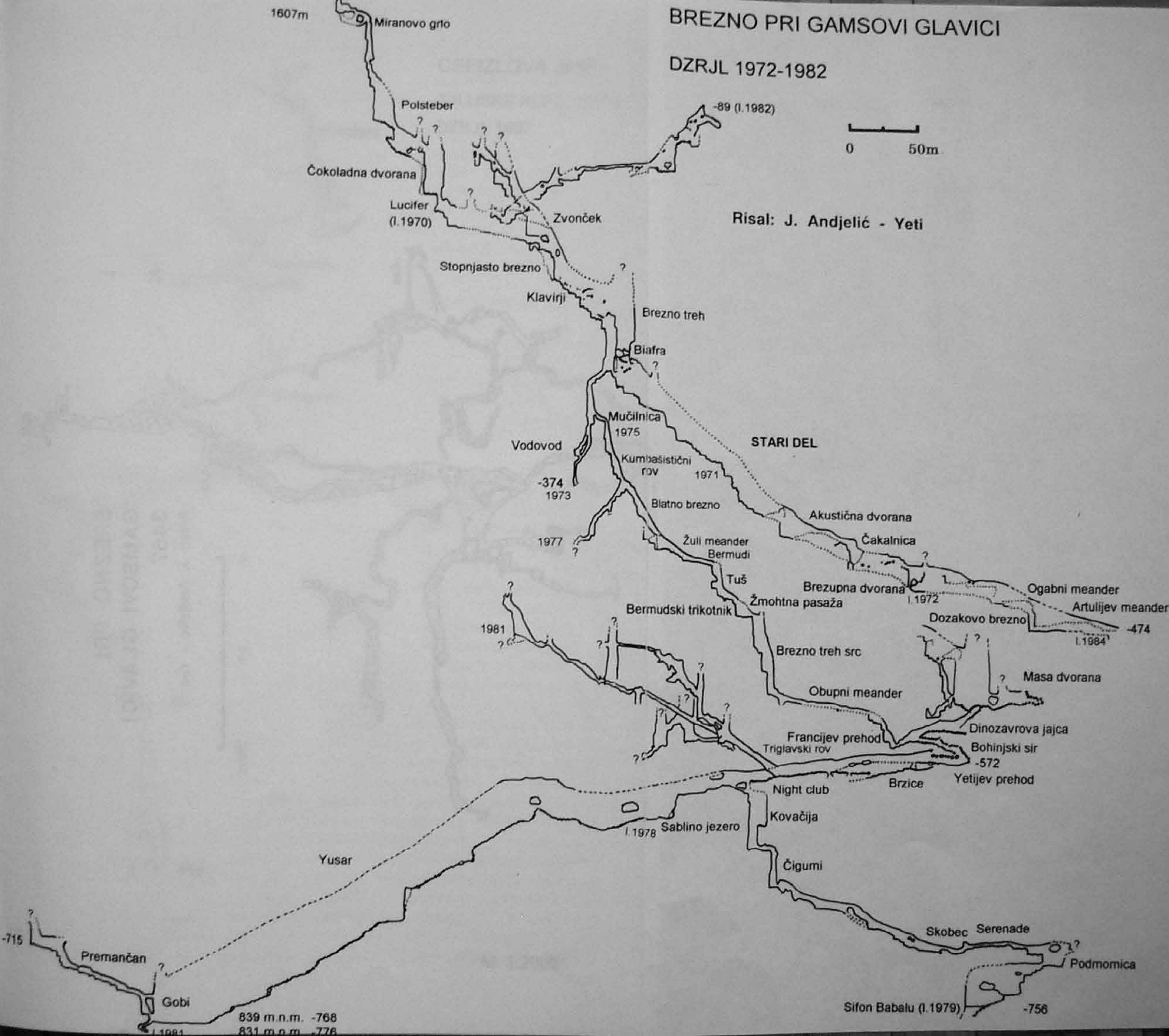
A	6	0	3	9	St. načrta						
Ime objekta Botrova jama											
K	5	4	0	9	9	5	1	2	9	7	5
Org.	DZRJL		Dat. eks.		1985-87		Dat. ris.				
Tocnost			Merilo Tloris 1:1000								
Meril	Člani DZRJL					Risal Andjelic					

BREZNO PRI GAMSOVI GLAVICI

DZRJL 1972-1982

Risal: J. Andjelić - Yeti

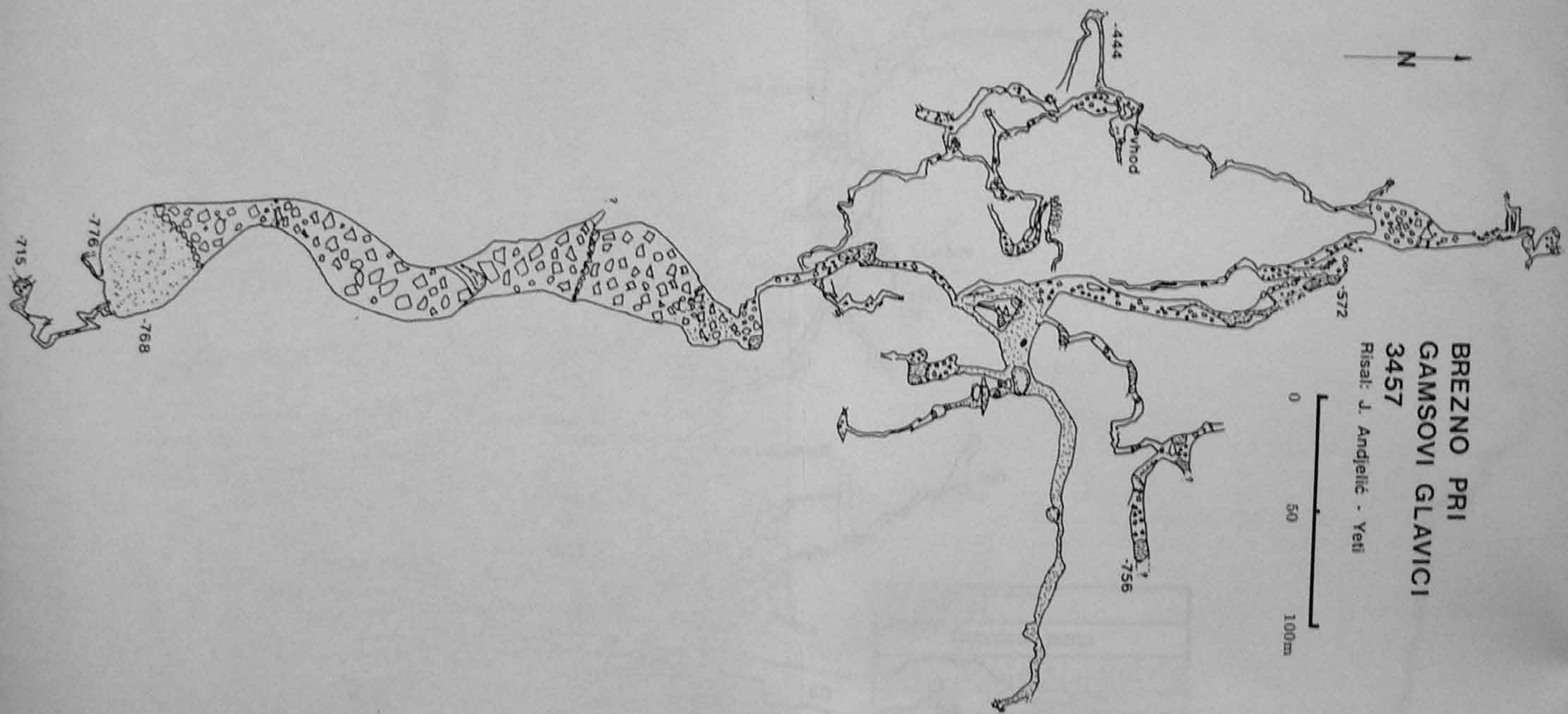
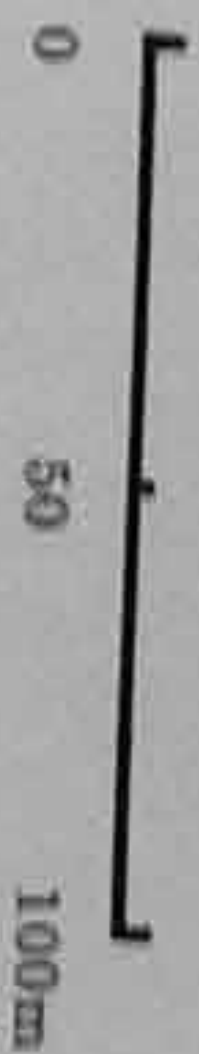
839 m.n.m. -768
831 m.p.m. -776

Sifon Babalu (I. 1979) -756

BREZNO PRI
GAMSOVI GLAVICI
3457

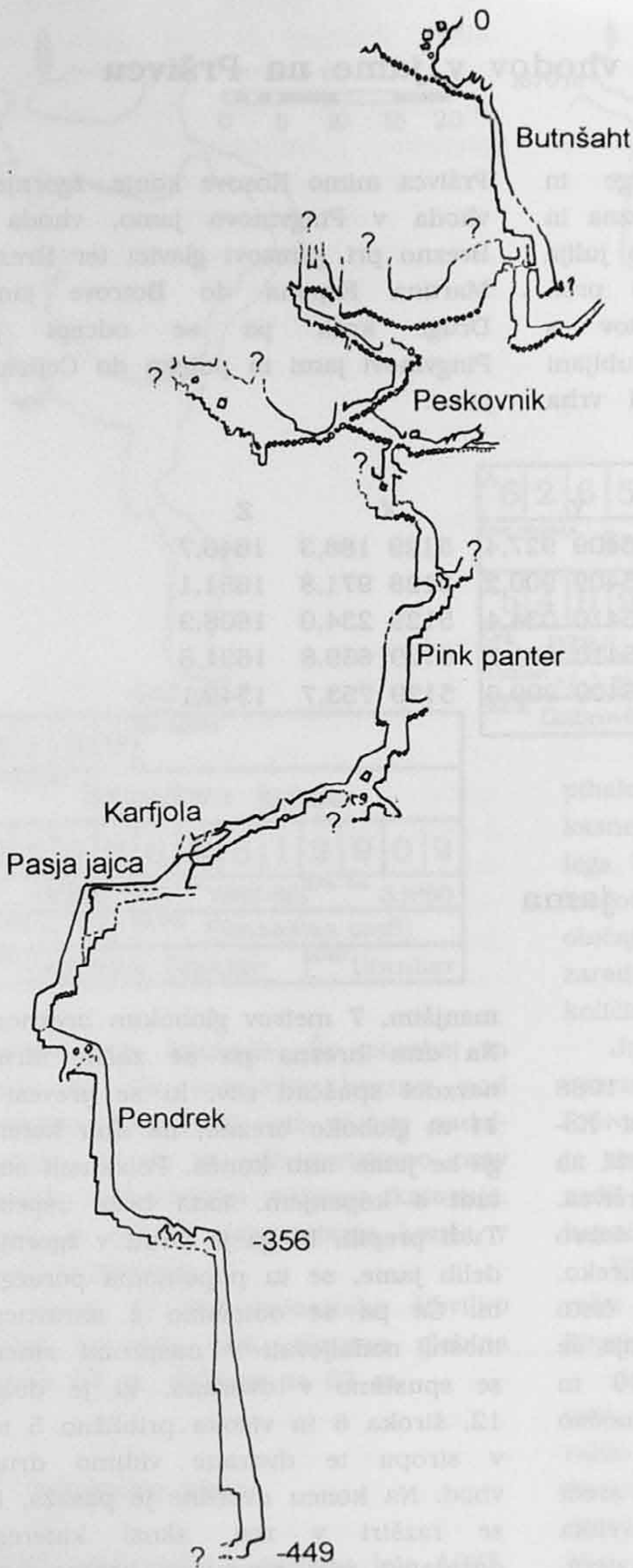
Risalt: J. Andjelčić - Yetti

CEFIZLOVA JAMA

JULIJSKE ALPE, PRŠIVEC

DZRJL 1987

M 1:2000

Janez Vengar:

Geodetska izmera leg vhodov v jame na Pršivcu

Da bi določili natančne lege in nadmorske višine vhodov v brezna in jame na območju Pršivca, smo julija 1988 Yeti in jaz s pomočjo prof. Vodopivca in dveh asistentov s Fakultete za geodezijo v Ljubljani izmerili poligon, ki poteka od vrha

Pršivca mimo Kosove konte, zgornjega vhoda v Pingvinovo jamo, vhoda v Brezno pri gamsovi glavici ter Brezna Martina Krpana do Botrove jame. Drugi krak pa se odcepi pri Pingvinovi jami in poteka do Cefizlove jame.

Rezultati izmere so sledeči:

	Y	X	Z
Pingvinova jama	5409 927,4	5129 186,3	1646,7
Cefizlova jama	5409 900,2	5128 971,8	1651,1
Brezno pri gamsovi glavici	5410 034,4	5129 234,0	1608,9
Brezno Martina Krpana	5410 061,7	5129 659,8	1631,8
Botrova jama	5409 999,6	5129 753,7	1549,1

Rafko Urankar - Čile:

Krjavlova in Stripijeva jama

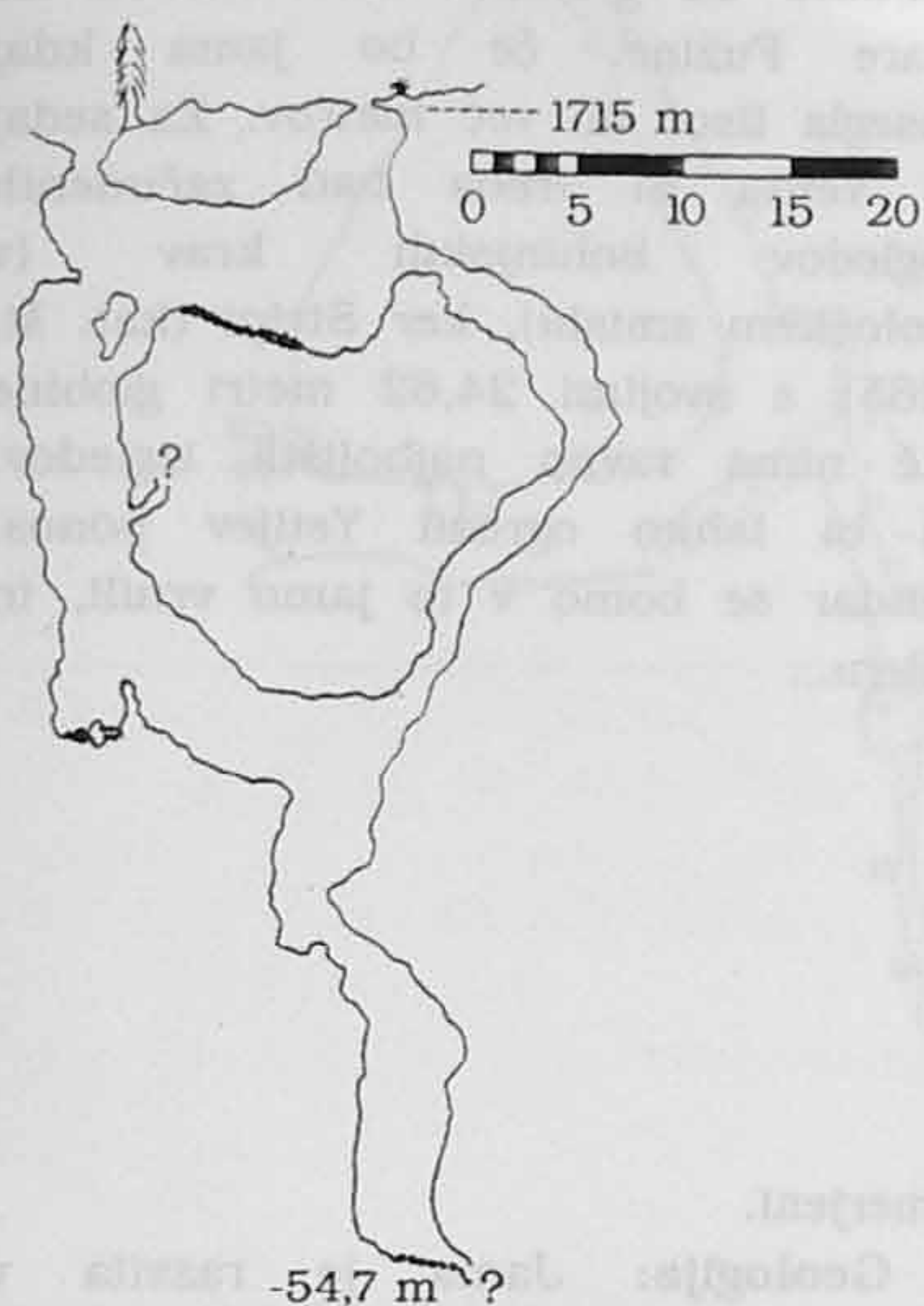
Krjavlova jama

Jamo smo našli septembra 1988 ob pregledu terena zahodno od Kosove konta na Pršivcu. Jama leži na grebenu, ki vodi proti vrhu Pršivca. Vhod je majhen, povrhu pa še dobro skrit pod velikansko smreko. Zagledamo ga šele ko pridemo čisto do njega. Poleg tega vhoda obstaja še en precej manjši, približno 10 m severneje. Okolica jame je močno zakrasela, tipično pršivska.

Jama se prične z breznom, sredi katerega je zagozdena precej velika skala, ki tvori manjši most, s katerega je možno nadaljevati v dveh smereh. Če se gremo najprej po breznu, se po 18 metrih spustimo v lep meander, ki se kmalu konča z

manjšim, 7 metrov globokim breznom. Na dnu brezna pa se začne strmo navzdol spuščati rov, ki se prevesi v 11 m globoko brezno, na dnu katerega se jama tudi konča. Poizkusili smo tudi s kopanjem, toda brez uspeha. Tudi prepričan, ki ga je čutili v zgornjih delih jame, se tu popolnoma porazgubi. Če pa se odločimo z naravnega mostu nadaljevati v nasprotni smeri, se spustimo v dvorano, ki je dolga 12, široka 6 in visoka približno 5 m. v stropu te dvorane vidimo drugi vhod. Na koncu dvorane je pasaža, ki se razširi v rov, skozi katerega dosežemo prej omenjeno brezno pod meandrom.

Jama je v zgornjih delih precej razrušena, kamnina nekompaktna, na kar moramo biti precej pozorni, ker

A	6	1	9	9	St. načrta									
Ime objekta Krjavlova jama														
K	5	4	0	9	6	9	5	1	2	9	0	9		
Org.	DZRJL		Dat. eks.		1988-89		Dat. ris.		3.1990					
Točnost +/-1 m		Merilo Pomanjšan profil												
Merili		Gabrovšek, Urankar				Risal							Urankar	

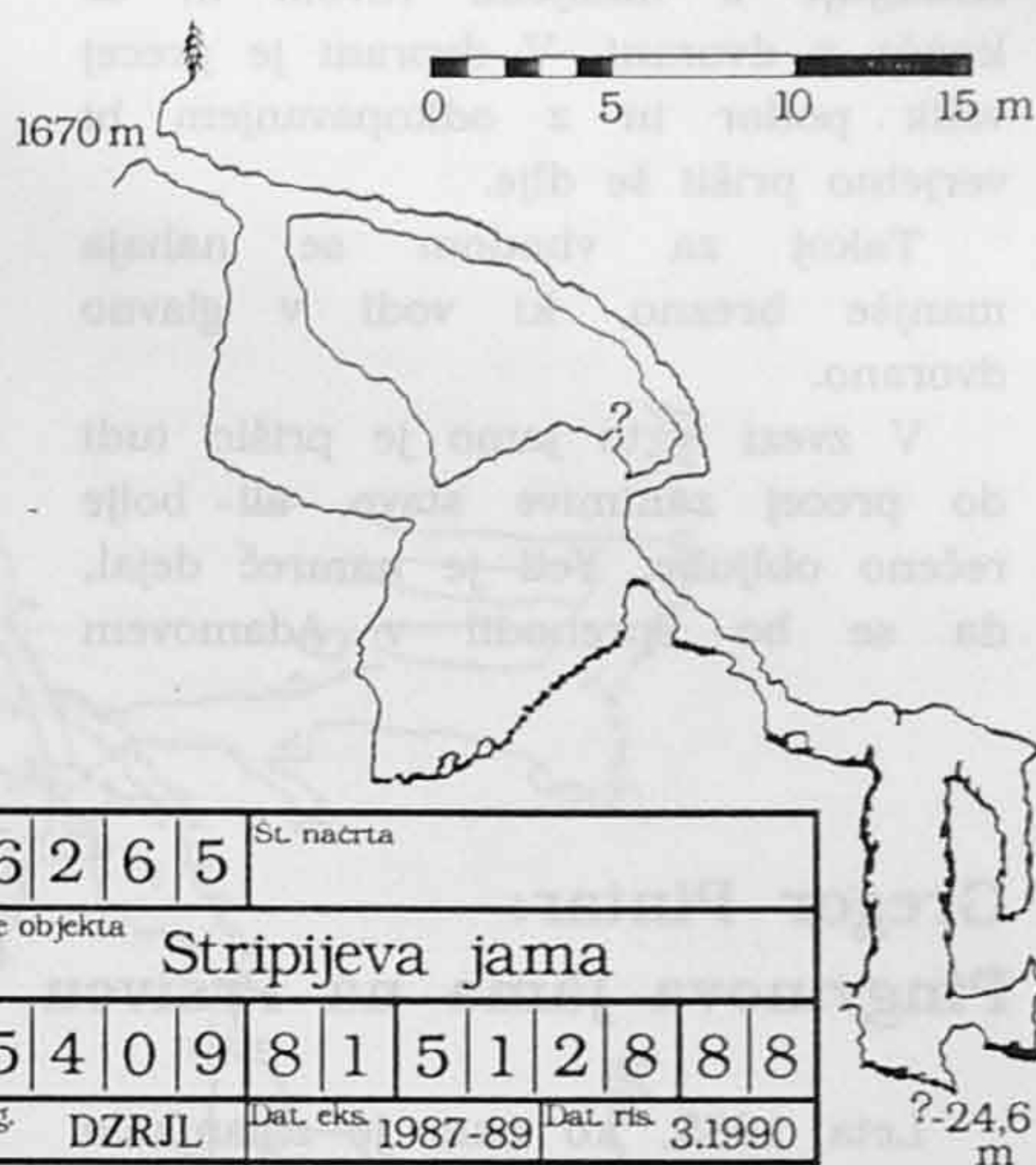
stalno pada kamenje. Še posebej to velja za 18 metersko brezno pod mostom, kjer je še eno možno nadaljevanje, ki pa ni bilo raziskano prav zaradi neprestanega padanja kamenja. Tudi ta rov se najverjetneje konča v podoru dvorane.

Jama, ki ima katastrsko številko 6199 je brez sige, skupna globina znaša 55 m, dolžina pa 63 m.

Stripijeva jama

Jamo smo našli v avgustu leta 1987. Nahaja se v prvem prelomu severozahodno od Cefizlove jame, približno 50 m nad vhomom v Cefizla.

Ob odkritju je iz nje močno

A	6	2	6	5	St. načrta									
Ime objekta Stripijeva jama														
K	5	4	0	9	8	1	5	1	2	8	8	8		
Org.	DZRJL		Dat. eks.		1987-89		Dat. ris.		3.1990					
Točnost +/-1 m		Merilo Pomanjšan profil												
Merili		Gabrovšek, Urankar				Risal							Urankar	

pihalo, ko pa smo jo obiskali leto kasneje, pa se je prepih obrnil. Iz tega bi lahko sklepali, da ima jama mogoče še kak vhod višje in je ta običajno zasut s snegom, ki pa se je zaradi toplejše zime in manjše količine padavin stopil.

Jama je zanimiva tudi zato, ker je opazno toplejša od ostalih jam na Pršivcu. Zaradi višje temperature pa je jama lepo zasigana, v njej pa smo našli tudi več kar precej velikih kapnikov.

Vhod se nahaja ob manjši steni v robu preloma. Poleti je zaraščen s koprivami in grmovjem.

Jama se prične z vodoravnim rovom, ki je izredno ozek in se spušča rahlo navzdol. Na koncu rova je manjša stopnja, ki nas pripelje v dvorano, iz katere se jama nadaljuje skozi odkopano, težko prehodno pasažo iz katere pridemo na poličko nad med seboj nepovezanima breznom. Manjše brezno se na dnu konča s podorom, večje pa se

nadaljuje z manjšim rovom in se konča v dvorani. V dvorani je precej velik podor in z odkopavanjem bi verjetno prišli še dlje.

Takoj za vhomom se nahaja manjše brezno, ki vodi v glavno dvorano.

V zvezi s to jamo je prišlo tudi do precej zanimive stave, ali bolje rečeno obljube. Yeti je namreč dejal, da se bo sprehodil v Adamovem

kostimu od gostilne Pri Mihovcu do Stare Fužine, če bo jama kdaj dosegla tisoč ali več metrov. Za sedaj se Yetiju ni treba bati začudenih pogledov bohinjskih krav (v zoološkem smislu), ker Stripi (kat. št. 6265) s svojimi 24,62 metri globine pač nima ravno najboljših izgledov, da bi lahko ogrozil Yetijev ponos. Vendar se bomo v to jamo vrnili, in potem...

Gregor Pintar:

Pingvinova jama na Pršivcu

Leta 1985, ko nam je zmanjkalo logičnih in odprtih nadaljevanj v Breznu pri gamsovi glavici, smo del aktivnosti usmerili na druge, še neraziskane objekte v okolici.

Osnovni podatki o Pingvinovi jami, kat. št. 5888:

Lega (po geodetskih meritvah):

Y = 5409.927

X = 5129.186

Z = 1647 m

Dolžina: 470 m

Globina: 111 m

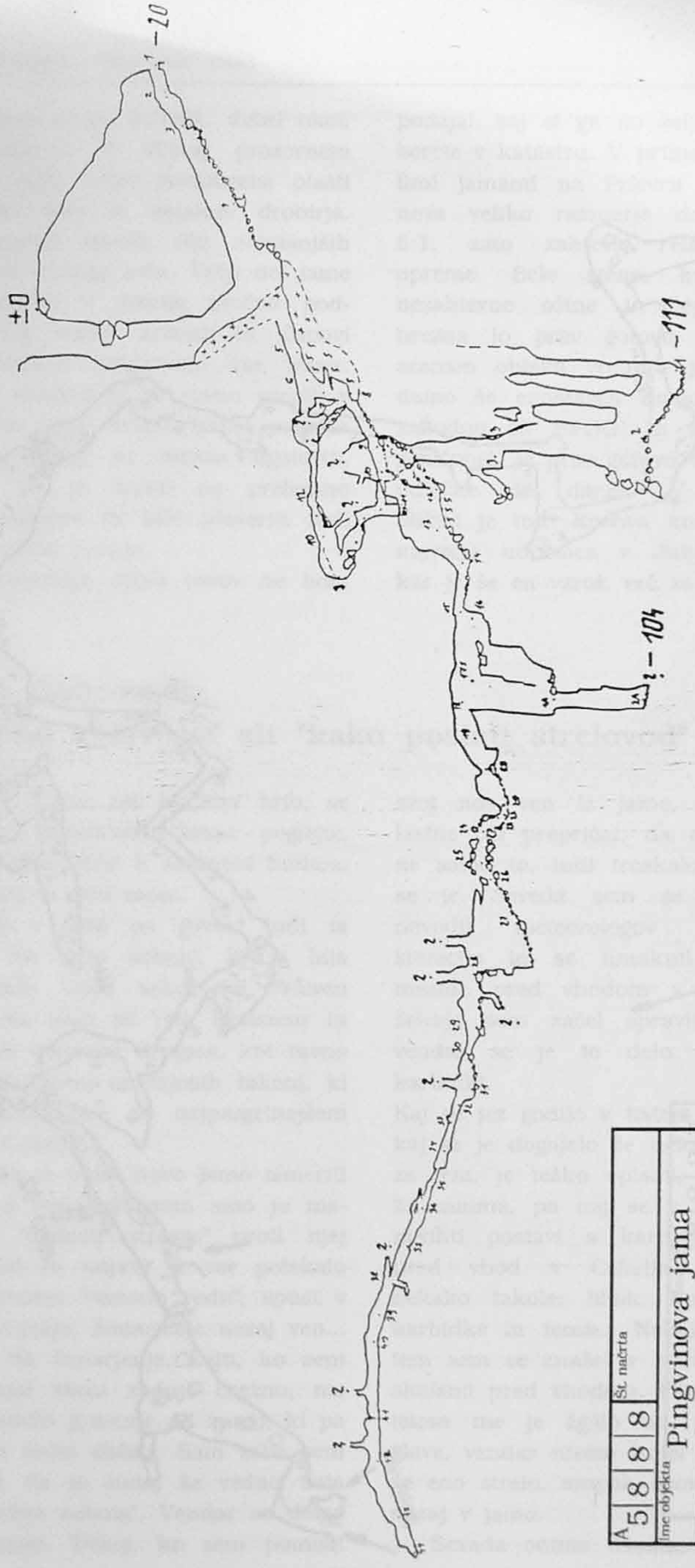
Raziskovali člani DZRJL, dokumentiral Gregor Pintar.

Potek raziskav: Jama ima dva vhoda. Spodnji je bil znan že vrsto let, saj s svojo obliko in preprihom, ki ja je čutiti v okolici, vzbuja pozornost. Vsi smo jamo poznali kot majhno, nezanimivo, brez nadaljevanja in podobno. Šele leta 1986 smo se je resneje lotili in pokazalo se je, da je nadaljevanje odprto. Raziskave smo zaključili naslednje leto. Končna dolžina jame bo prav gotovo večja kot pol kilometra, saj dve nadaljevanji nista niti preiskani do konca, niti

izmerjeni.

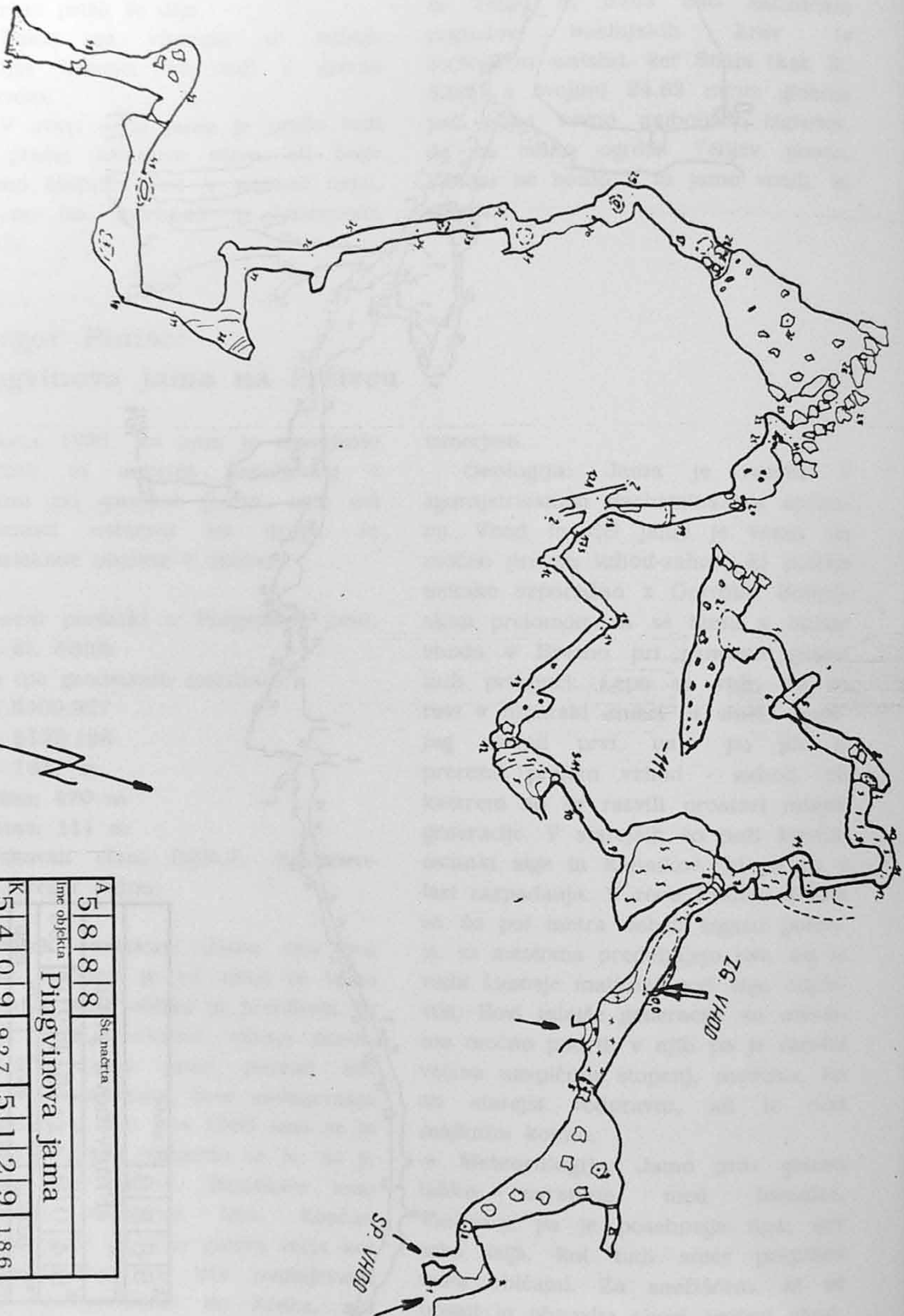
Geologija: Jama je razvita v zgornjetriasnem dachsteinskem apnenecu. Vhod in del jame je vezan na močan prelom vzhod-zahod, ki poteka nekako vzporedno z Gornjim Bohinjskim prelomom in se temu v bližini vhoda v Brezno pri gamsovi glavici tudi priključi. Lepo se vidi, da so rovi v dinarski smeri in smeri sever-jug nastali prvi, nato pa jih je prerezal prelom vzhod - zahod, ob katerem so se razvili prostori mlajše generacije. V starejših so tudi številni ostanki sige in kapnikov, ki pa so v fazi razpadanja. V rovu Franca Jožefa so do pol metra debeli sigasti pokrovi, ki mestoma predeljujejo rov, saj je voda kasneje material pod sigo odplavila. Rovi mlajše generacije so mestoma močno podrti, v njih pa je razvita večina navpičnih stopenj, medtem, ko so starejši vodoravni, ali le pod majhnim kotom.

Meteorologija: Jama prav gotovo lahko uvrstimo med ledenice. Vsekakor pa je posebnega tipa, ker tako lega, kot tudi smer preprihov nista običajni. Za snežiščem, ki se bogati in obnavlja skozi zgornji vhod,

-64

A	5	8	8	8	ŠL načrta
Ime objekta Pingvinova jama					
K	5	4	0	9	9 27 5 1 2 9 186
Org.	DZRJL		Dat. eks.		1985
Dač. ris.	1985				
Točnost	Merilo		Profil 1:1000		
Meril	Člani DZRJL		G. Pintar		

A	5	8	8	8	8	St. nacrtia
Ime objekta Pingvinova jama						
K	5	4	0	9	9	27
Org.	DZRJL		Dat. eks.	1985	Dat. ris.	1985
Locnost			Merilo	Tloris 1:500		
Metill	Čiani DZRJL		Risovl	G. Pintar		

se nadaljuje pravi ledenik, debel okoli deset metrov. V skoraj prozornem ledu so lepo vidne posamezne plasti in koščki lesa in ostalega drobirja. Nikoli nismo opazili niti najmanjših sprememb obsega ledu. Večji del jame je še pozno v poletje močno podhlajen, saj ledeni kristali in slapovi ledu ponekod prekrivajo vse stene. Ob vseh obiskih je bil stalen prepih v vseh rovih proti vhodu. Izvora prepaha nam do sedaj ni uspelo ugotoviti, verjetno pa je vezan na prelomno cono. Zanimivo bi bilo preveriti tudi smer prepaha pozimi.

Dolgoveznega opisa rogov ne bom

podajal, saj si ga po želji lahko preberete v katastru. V primerjavi z ostalimi jamami na Pršivcu ima Pingvinova veliko razmerje dolžina/globina 5:1, zato zahteva relativno malo opreme. Bele stene, kristali ledu, nezahtevne ožine in lepi rovi ter brezna jo prav gotovo uvrščajo na seznam obiska vrednih jam. Če dodamo še enostaven dostop (5 minut zahodno od BPGG) in izredno fotogeničnost, je prav gotovo dovolj, da se odločite še danes. V neposredni bližini je tudi Kosova konta, verjetno največja udornica v Julijskih Alpah, kar je še en vzrok več za obisk.

Franci Gabrovšek:

Krst pod Pršivcem ali "kako postati strelovod"

Da je Pršivc res hudičev hrib, se ni težko prepričati. Samo pogledajte, koliko lukenj pelje k samemu hudiču, ali pa vsaj v tisto smer.

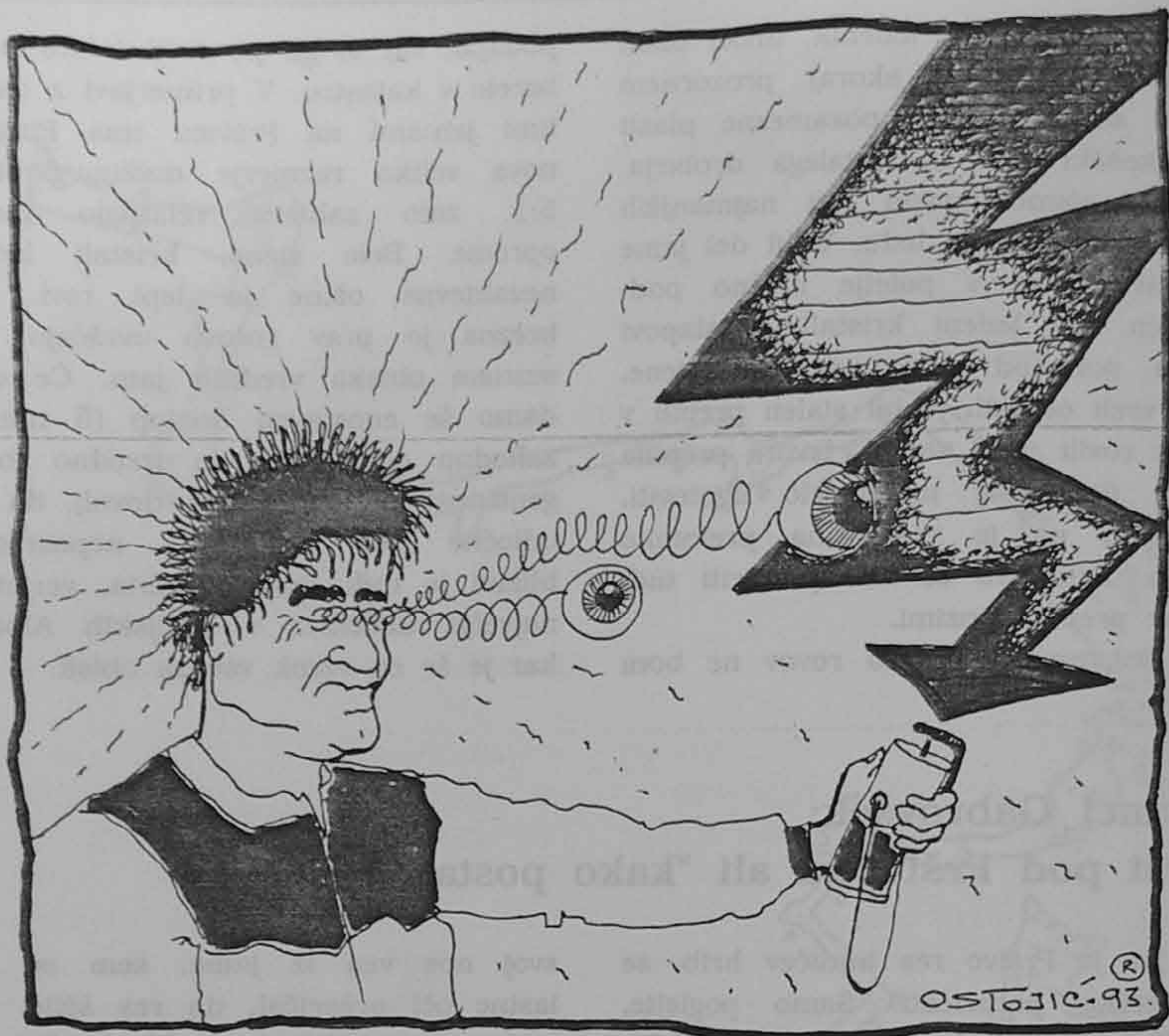
Temu v prid pa govori tudi ta zgodba. No tisto soboto, ki je bila ena redkih lepih sobot na Pršivcu tistega leta, smo se Yeti, Pestateur in jaz podali nikamor drugam, kot ravno v eno od zgoraj omenjenih lukenj, ki pa je dobila ime po najpametnejšem Butalcu Cefizlju.

Seveda je treba novo jamo izmeriti in prev s tem namenom smo jo mahalí po "Cefizelj strasse" proti njej (jami). Od tu naprej je vse potekalo po ustaljenem "voznem redu"; spust v jamo, merjenje, žimarjenje nazaj ven... No vsaj do žimarjenja, kajti, ko sem se vzpenjal skozi zadnje brezno, me je predramilo grmenje od zunaj, ki pa ga nisem hotel slišati. Sam sebe sem prepričal, da je zunaj še vedno tista "lepa sončna sobota". Vendar se dolgo nisem slepil. Takoj, ko sem pomolil

svoj nos ven iz jame, sem se na lastne oči prepričal, da res ščije, pa ne samo to, tudi treskalo in bliskalo se je. Seveda sem se držal vseh navodil meteorologov za takšno situacijo in se umaknil na "varno mesto", pred vhodom v jamo. Tudi železje sem začel spravljaljati s sebe, vendar se je to delo ustavilo pri karbidki.

Kaj se jez godilo v tistem trenutku in kaj se je dogajalo še nekaj trenutkov za tem, je težko opisati, če pa koga že zanima, pa naj se v kakšni hudičevi postavi s karbidko na sebi pred vhod v Cefizlja. Izgleda pa nekako takole: blisk, kovinski zvok karbidke in tema... Nekaj sekund za tem sem se znašel v horizontali med skalami pred vhodom. Po desni strani telesa me je žgalo od pete pa do glave, vendar nisem hotel počakati na še eno strelo, ampak sem jo pobrisal nazaj v jamo.

Seveda onima dvema, ki sta bila

še v jami, ni bilo prav nič jasno, kaj se dogaja, razen tega, da je Pestateur občutil kanček električne naslade, ki mu je s stene brezna preskočila v rit.

Pol ure za tem smo dobesedno "leteli" po Cefizelj strasse nazaj proti taboru. S seboj pa nismo imeli karbidk, žimarjev in podobnih stvari, pa tudi Yetijev nahrbtnik s strelovodi smo raje pustili v jami.

Ostale, ki so nič hudega sluteč v šotoru igrali tarok pa je Yeti dobe

sedno šokiral, ko je zahteval od njih detonatorje in v isti sapi povedal, da je vame udarila strela. Ne vem, v kakšnem agregatnem stanju so si me takrat predstavljali, vendar sem rešil dilemo s tem, da sem se tudi jaz primajal do šotoru.

Tu se zgodba tudi konča, nadaljevanja pa še nima, če pa bi ga kdo želel, naj pa bo kar sam glavni igralec. Meni je bilo enkrat zadosti.

Dean Pestator:

Opremljanje naših jam, čemu tako, in ali je mogoče drugače

Namen tega pisanja je predvsem, da bi se na enem naših sestankov resno spregovorilo in tudi prišlo do zaključkov. Večkrat se je o tem sicer že govorilo, vendar v glavnem samo na nivoju bolj ali manj medosebnih pogovorov, oziroma izražanj mnenj.

Gre za to, da so predvsem visokogorske jame za manj izkušene jamarje preslabo opremljene. S tem mislim seveda na varnost. Po mojem mnenju je premalo varovalnih vrvi na zahtevnih mestih, ki bi manj izkušenim omogočale, da z večjo mero zaupanja vase in v svojo varnost gredo v jamo. Rekel bi celo, da slaba opremljenost odvrača od težjih jam. Tveganje seveda vedno je, tudi za najbolj izkušene, a za manj izkušene je neprimerno večje, v veliki meri tudi zaradi strahu pred tveganjem samim. Dosedanja praksa je bila, da so manj izkušeni nabirali izkušnje ob tem, da so pač šli preko nevarnosti. Nikakor nočem nasprotovati temu tudi v bodoče, kdor se čuti sposobnega naj seveda gre. Vendar je bilo tudi od takih slišati tarnanja o "psihadeličnosti" določene scene in mislim, da niso bila samo za to, da bi se nekaj povedalo bolj slikovito. V zadnjem času, priznam pa, da ne vem dobro kako je bilo prej, začenjajo novinci kaj kmalu hoditi skupaj z izkušenimi člani v težke, tudi najzahtevnejše jame. Jamarstvo je šport, ki zahteva ljudi, ki so do neke mere sposobni premagovati sami sebe in s tem tudi svoj strah. V težkih jamah pa ne gre le za premagovanje strahu, ampak tudi za pravilno oceno svojih zmožnosti. Dobra opremljenost

jam pa je navsezadnje tudi pogoj za uspešno reševanje v primeru nesreče.

Povsem jasno je, da se vsega ne da čisto varno opremiti: zaradi pomanjkanja časa, težavnosti transporta in tudi zaradi same dolžine težkih mest. Jasno je tudi, da izkušeni ne bodo opremljali tistega, čemur so zlahka kos.

Da ne bom samo pisal kaj ni v redu, bom podal svoj predlog in o njem bi bilo treba potem spregovoriti na sestanku:

- Vsak naj bi podal svoje osebno (to poudarjam) mnenje o tem, da se bo vedelo na čem smo. Tako bomo izvedeli koliko članov je zadovoljnih z obstoječim stanjem in koliko je tistih, ki niso. Predvsem bo zanimivo, koliko je takšnih, ki jih sedanje stanje celo odvrača od težjih jam. Mislim, da ne bi bilo prav, če bi postavili tako, da kdor se ne čuti sposobnega, naj pač ne gre. Mnenja članov lahko dobimo tudi z anketo, ki sem jo pripravljen izvesti. Proti anketi bodo morda pomisleki, a velja razmisliti.

- Tudi manj izkušeni naj bi hodili v težke jame in jih istočasno opremljali, kot bi se jim zdelo primerno in kot bi bilo mogoče. Glavnina bi tako jamo grobo opremila, ostali pa fino. Seveda bi bilo za to potrebno dosti truda in časa ter navsezadnje tudi opreme, kar pa ne bi smel biti problem. Zavedam pa se, da se ravno zaradi težav z opremo tega do sedaj ni delalo.

To pisanje temelji na predpostavki, ki pa ni nujno, da je točna, da do tega kar predlagam do sedaj ni prišlo v veliki meri zaradi tega, ker je

za to, da se nekaj premakne potreben vzgib. Če se motim, je sedanje stanje pač sestavni del jamarije na našem

ferajnu. Mogoče pa je ravno v tem nek čar.

Dogajanje v Habečku ali kaj se lahko zgodi mlademu juncu

Domišljiski spis

Ker je od dogodka preteklo že dve leti, ga bom poskušal or(p)isati z vidika zgodovinske 'distance'. Dogajanje seže v čas predvolilnih bojev leta 1990, kar pa seveda ne pomeni, da ima s tem kakršno koli zvezo. Mogoče pa tudi, saj se ne ve, kaj je vrhniške alpiniste tisto leto pičilo, da so postali še jamarji. Morda prav to, da se je razgrnila črna tema svinčenih let in so se zato odločili, da si temo poiščejo sami. Kakorkoli že, ustanovili so jamarsko društvo. Seveda pa se novopečeni jamarji niso zadovoljili s čurkami okoli Vrhnike, ampak so si zaželeli tudi kaj primernejšega za njihov zanos. Habečkov brezen pri Črnem vrhu nad Idrijo je prav primeren za take nadobudneže. Seveda brezno s svojimi 336m globine vzbuja globoko spoštovanje.

Novi ferajn seveda ni premogel kaj dosti opreme, če odštejemo kakšne stare škornje, še starejše cape in kakšen alpinistični pas nam ostane bore malo (beri nič), zato so si morali, če so hoteli osvojiti brezno, poiskati pomoč drugod. Na srečo je v njihovo sredo občasno zahajal tudi izkušen jamar (drugače član DZRJL), ki je v njihovih srcih s svojimi ti-sočmeterskimi podvigi vzbujal strah in zavist. Zaradi skromnosti njegovega

imena ne bom navedel. Temu je prav Habeček paral živce, saj mu je le mesec pred tem deset metrov vrvi (ki jih ni imel s seboj) preprečilo, da bi skupaj s kolegom iz DZRJL, drugače kandidatom za mlajšega jamarja, dosegla njegovo blatno dno (Habečkovo).

Ob tem moram poudariti, da s Habečkom ne zmerjam istoimenskega gospodarja bližnje kmetije, ampak mislim na brezno, ki je avtorju tega zapisa, prav tako kot tudi glavnemu akterju, že prav človeško priraslo k srcu.

Na kratko povedano, naš junak si je pri svojem matičnem klubu izposodil opremo, ter skupaj s tremi 'najž'Vrhničani odpotoval avanturi naproti. Sama akcija je na njegovo začudenje potekala prav hitro in v slabih treh urah so dosegli dno. Tudi povratek je potekal v mejah kondicije in 'žimarskih' izkušenj. Problem pa je nastal pri razopremljanju, saj so vsi skupaj pogrešili imbus ključ, ki pa je bil več kot potreben za rešitev trinajstih (kakšno naključje) metrov vrvi, ki je bilo neposredno privezanih na ploščico. Ena od lastnosti imbus ploščic je namreč ta, da ne potrebujejo vponk. Tako jim ni ostalo drugega, kot da jami obljubijo zvestobo in s tem povratek v najkrajšem času.

Prva priložnost se jim je nasmehnila že slab mesec kasneje. Po dopoldanskem obisku Križne jame, so se naši junaki, pod vodstvom neustrašnega glavnega akterja, odločili še za popoldansko reševanje nesrečnega štrika. Preden opišem to razburljivo dogajanje še nekaj besed o samem breznu.

Kdor je že 'in' lahko odstavek v italicu mirno preskoči.

Habečkovo brezno, se nahaja nedaleč od Črnega vrha nad Idrijo. Kdor ga išče ga tudi najde, saj mu ga gospodar istoimenske kmetije, ki je narisana na petdesettisočkah in večjih, z veseljem pokaže. Taisti gospodar ima doma tudi enega zgodnejših načrtov jame in ga še posebej zanimajo sifoni (beri kamini) z vprašaji, ki so nad vsakim šahtom. Toplo priporočam obisk pozimi, saj takrat navadno ni veliko vode, ki je lahko v breznu usodna (je namreč hudičevo aktivno).

Še bolj tehten vzrok za poznojanuarsko nedeljo, pa so koline, na katere z malo sreče naletite pri Habečkovih (napotek za masnočarje). Pa tudi zaloge jesenskega žganja še niso končale v gospodarjevem grlu. Kar se pa samega brezna tiče, se le to začne s serijo večjih ali manjših šahtov (30, 80, 10, 13, 50), ki jim sledi lep meander s krajšimi stopnjami do sifona, ki je 336m pod vhomom. Hidrološko naj bi bilo povezano s slavnim Divjim jezerom.

Akcija naj bi bila hitra in učinkovita. V brezno sta se namenila le naš glavni junak in njegov pomočnik Janko. Plan akcije je bil naslednji: Kar se da hiter spust do nesrečne vrvi. Rešitev vrvi iz objema teme. Še hitrejši povratek na površino. Pivo v hotelu Bor.

V tej naglici pa se je vodja uštel

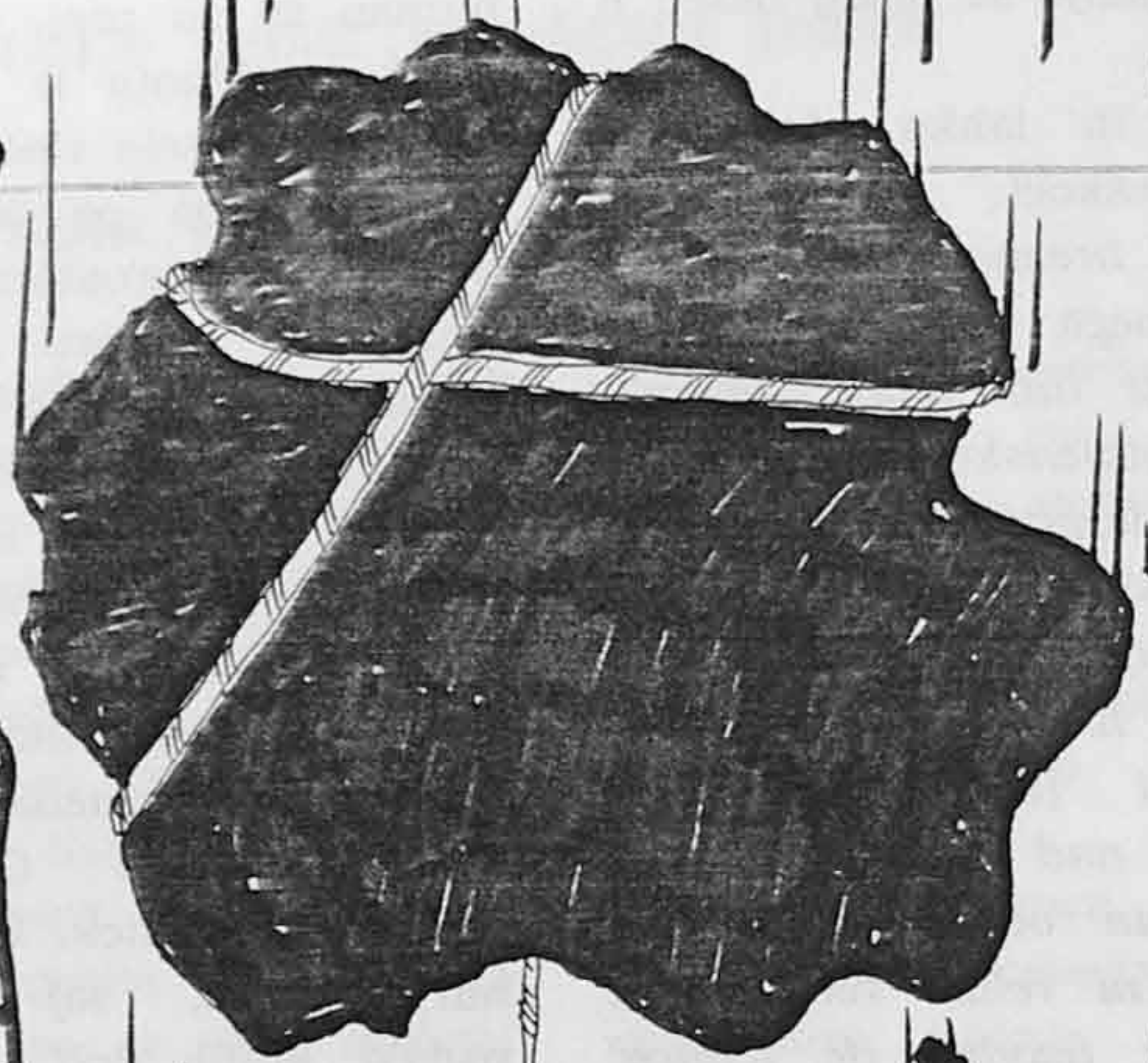
pri štetju vponk in ploščic, ki so bile potrebne za opremljanje brezna. To je na žalost opazil šele nad drugim, osemdesetmetrskim breznom. Seveda, iznajdljiv kakor je, ni spregledal zagozdenega balvana, ki se je ponujal za pritrdišče. Balvan mu je bil poznan že od prej, saj se je vsakokrat pri vračanju iz brezna, tako kot vsi ostali, veselo vlačil zanj.

Poleg tega pa je s svojo skoraj polkubično prostornino dajal vtis nenavadne trdnosti. Pravi Herkulesov problem. Mojstrsko je navezal vrv okoli njega, vpel descendeur ('vrвна zavora', puristi naj mi oprostijo, sicer pa zakon o zaščiti našega jezika še ni izšel) in se odpeljal v globino. Krik in velike oči pomočnika Jankota sta ga opozorila na nenavadno dogajanje. Takoj zatem... Občutek popolne svoboode. Občutek, ki ga ne doživljajo niti padalci, saj imajo vendarle padalo, ki jih drži... Brez vseh spon, se je ob pomoči neskončno težkega bloka odpravil v osemdesetmetrco.....

Vsak komercialno usmerjen pisec bi tu prekinil pisanje z znamenitim 'To be continued'. Ker pa je honorar pri Glasu podzemlja enormen, bom s pisanjem nadaljeval.

Polica... V jamarskem besednjaku manjkajoča beseda med podzemeljsko vodo in poligonom. Gre za krajšo prekinitev v breznu, na kateri lahko ponavadi stojimo, sedimo ali celo ležimo. Prav to zadnje se je primerilo tudi našemu junaku. Ni bila majhna, kakšne tri kvadratne metre bi ji prisodil. Nahajala se je približno tri metre pod neskončno trdnim blokom. Če bi nekdo rekel, da lahko na polici skupaj ležita ne tako majhen človek in še malo večji kamniti balvan, bi se malo zamislil. Če pa bi ta 'nekdo' izjavil še, da sta ta dva 'osebka' po nekajmetrskem letu skupaj pristala in

Art.

tudi obstala na njej, bi ga vsak normalno razmišljujoč človek ne jemal resno. Že brez poznavanja verjetnostnega računa je jasno, da bi, če že slučajno ne bi oba poletela v osemdesetmetrsko globino, končala eden pod drugim (vemo kdo pod kom).

Vendar se je usoda zopet poigrala z našim junakom. Ne ve se zakaj, ali zaradi prisebnosti ali zaradi gole sreče (čeprav v nesreči), se je med letom odrinil v levo, medtem ko si je blok izbral drugo skrajnost - verjetno ne zaradi prisebnosti. Dejstvo pa je, da nista šla naprej v globino, niti se nista znašla eden pod drugim. Naš junak se je, nezavedajoč se bolečin in svoje na hitro pridobljene nerazsodnosti, pobral in hotel nadaljevati z akcijo. Šele Janko, ki je prej nemočno opazoval dogajanje, ga je opozoril na vrv pod blokom, ki je spremenila namen in postala vrv za obešanje perila. Pa še to nemokrega.

Marina Pintar: Idealen jamar

Še v času nestorjev našega društva je veljal rek, da mora bit jamar visokorasel, drzovit in ostrega pogleda. To je bila idealna podoba jamarja tiste dobe.

Ker pa je razvoj jamarstva in jamarske tehnike močno pospešil svoj korak, se tudi podoba idealnega jamarja pri tem spreminja. Pri tem sta prvi dve takratni trditvi še vedno uporabni.

Drzovitost nam je vsem že dana, sicer se sploh ne bi ukvarjali s tem, s čimer se. Da visokoraslost pride prav ugotovi jamar vedno tedaj, ko hodi po jami, ki jo je opremljal nekdo, ki je bil večji kot on.

Tako jima ni ostalo drugega, kot da blok z vsem truščem porineta v globino in se vrneti na površje, kjer so ju čakali prijatelji.

Seveda tudi povratek ni bil brez problemov, saj je gibanje po jami s poškodovano roko, nogo in psiho svojevrsten dogodek. Cela zgodba je dobila epilog v hotelu Bor ob sadjevčkih in pivu.

Naš junak še vedno hodi v jame, opisana zgodba pa mu je prinesla nekaj izkušenj in neprespanih noči. Tudi pomočnika Jankota dogajanje ni preveč iztirilo.

VSAKA PODOBNOST ZGODBE Z RESNIČNIMI DOGODKI IN OSEBAMI JE ZGOLJ NAKLJUČNA IN POVEZAVO PRIPIŠITE IZKLJUČNO SEBI IN SVOJI BOGATI DOMIŠLJIJI.

Keshvorbag Icnarf - Kečnarf

Namesto ostrega pogleda pa naj bi jamar raje svetlo gledal, da ne bo odvisen od karbidovke. Tako se en del opreme že lahko reducira.

Jamar bi imel že vgrajeno vrvno zavoro nekje v območju trebušne votline, da bi jo lahko tudi spravil (vrvno zavoro namreč) v posebno nišo v svoji notranjosti.

Da bi se izognili nadležnim vrvnim prižemam, bi imel na koncu okončin vakuumske priseske, da bi lahko hodil tudi po stenah in stropu kot muha (oprostite primerjavi, vendar je v tem primeru nemogoče iz muhe narediti slona).

Za vrvno tehniko potrebuje jamar

tudi popkovino, ki bi mu v tem primeru poganjala točno iz popka in tako opravičila svoje ime. In ta popkovina zagotovo ne bi bila španska.

Če bi jamar naletel na večje vodne ovire, bi mirno uporabil napihljive ali pa poklopne škrge in bi tako odpadla gora opreme, ki je simbol za jamske potapljače.

Poleg tega bi imel jamar tudi neprekosljiv klima sistem. Za odvajanje toplote bi vključil na primer hladilna rebra (glej Toto), v primeru

pomanjkanja toplote pa naj bi sam sebi deloval kot termofor (ni še znanega primera). Pri tem bi odpadle tudi 3, 4, 5 ali celo več plasti obleke, ki jo sedaj še neidealni jamarji vlačimo nase.

Ker bi bila vsa oprema tako zmanjšana, pa bi si lahko jamar privoščil majhen luksuz. V malo večjem podbradku bi imel kasetofonček in v njem kaseto z nam vsem dobro znano pesmijo: "Na svetu lepših fantov ni, kot so ljubljanski jamarji..."

Dean Pestator, Janez Vengar: Spluga della Preta

Julija 1987 smo člani našega društva izvedli ekspedicijo v jamo Spluga della Preta pri Veroni v Italiji. Že od začetka je bila akcija načrtovana kot dejanje mlajših članov našega društva. Začelo se je zbiranje denarja, se pravi prispevkov podjetij, ki bi bila pripravljena del svojega denarja vložiti v naš projekt. Ikarus in Rambo, če še kdo, naj oprostí, sta nekako uspela navrtati toliko, da smo si lahko nakupili živeža za na pot in tudi kombi je dobil svoje.

Odpravili smo se torej v poletnih dneh, ura odhoda je bila spodobna - se pravi okoli poldne. Bili smo to: Korl, Rambo, Ikarus, Cile, Giovanni in Pestotnik. Prenočišče prve noči je bilo pod milim nebom, ob avtocesti blizu Verone.

Naslednjega dne smo bili zmenjeni z nekom iz vrst italijanskih jamarjev. Bilo je to pred glavno železniško postajo v Veroni: na mojo željo elegantnega vkrcavanja v kombi, so nam spet padla stranska vrata z vodil. Nato se nas je pet gnetlo okoli,

Ikarus pa je skušal razložiti Italijanu za kaj gre. Blamaža! Pa nam ni vzelo poguma.

Italijanski kolega nam je kazal pot. Cesta se je, ne prav daleč od Verone, začela vzpenjati. Mimo nas so brzela naselja, in pokrajina ni prav nič izdajala, kje skriva svoje podzemlje. Zatem se je dobro utrjena pot končala in strmi breg je začel kazati svoje zobe. Tudi to se je dobro končalo. Kombi je zdržal, pripeljali smo se skoraj do jame in bili smo dokaj presenečeni, ko smo to izvedeli. Vhod v jamo je na mestu, kjer ga pač ne bi pričakovali: na nekakšnem platoju, ki nekoliko spominja na Veliko planino. V eno smer se pokrajina počasi, valovito dviguje in nato spušča proti dolini. V drugo, nekaj sto metrov do jame, pa se dviga hrib. Njegovo zložno pobočje se potem, ko doseže vrh prevesi in drsi navzdol, dokler ga ne odreže skalnata stena, ki se spušča v dolino. Od daleč je ta stran hriba videti kopaste oblike.

Bila je sobota in v okolici jame je

bilo precej živahno. Jamarji so imeli opravka s svojo Splugo, izletnike pa je zanimal na lahek in hiter način dostopen stik z naravo - se pravi, letali so po bližnjih hribčkih. V nedeljo popoldan so nas vsi začeli zapuščati. Tudi naši prijatelji jamarji s katerimi se je le Ikarus vedel kaj pomeniti, so nas pustili same vetrovom. Vzrok težav pri komuniciranju je bil kajpada v tem, da niso bili prav vešči angleškega jezika, no ja, italijansko pa mi nismo znali. Francosko? Potreboval sem pet minut, da sem razumel, da mi hočejo povedati, da ko bomo šli v jami dol, ne smemo iti po nobenem štriku gor. Sicer pa, ali je to logično?

Do spusta smo se bogu v hvalo izležavali, se pravi poležavali in skušali ujeti še kakšno sladkost življenja. To je bilo takrat najlažje s hrano, ki je je bilo pač dovolj. Kuharju gre precejšnja hvala. Cigaret nam takrat še ni primanjkovalo.

Namenoma bom izpustil večer pred spustom in vzdušje ter strah v očeh (težko razločljivi strah pred globokimi jamami, bolj značilnost mlajših kot starejših jamarjev).

Vhod v jamo leži na 1400 m nadmorske višine. Na sredi planote leži udornica in prvih petnajst metrov je stena precej krušljiva. Tam se radi spreletavajo krokarji, sem ter tja prožijo kamenje, ponavadi majhno, a kar zdi se mi, da se jim posreči sprožiti tudi kak večji kos in ni dvakrat reči, da nimajo zlobnih želja. Po petnajstih metrih se udornica zoži na dobre tri metre, in nadaljuje se pravo zvonasto brezno s kompaktno steno. Dimenzije so poštene.

V jamo smo se odkotalili v torek zjutraj. Giovanni in jaz sva se spustila prva. Bila sva foto ekipa, naskočna pa je sledila. Vhodno brezno smo

sami opremili, ostale vrvi so nam dali na uporabo italijanski jamarji. Nekje na sredini brezna sem zaslišal glas pod seboj in moral sem se ustaviti, da sem slišal kako mi Giovanni vpije, da je štrik suh kot poper in naj se nikar na ustavljam, da ne bom z desonderjem zasmodil vrvi. Brezno, 130 m čiste vertikale, je lepe, pravilne oblike z gladkimi stenami. Na dnu je kamenje in kaj lahko bi tam brcali žogo, če ne bi bilo tam še eno brezno, v katerega bi nam ob neprevidnosti lahko žoga ušla. Pa to ni prava pot naprej, treba je namreč udariti prečko in skozi ožino naprej. Do globine dobrih 400 m je potekalo vse gladko. Fleš je bliskal na vse pretege in vrv je drsela skozi desonder, da je bilo kaj. Jama je zelo umazana z odpadki vseh vrst. V eni bolj umazanih dvoranic, ki se ji sicer reče Sala paradiso, sva z Giovannijem veselo planila naprej, išoč seveda nadaljevanje, pozabila pa pogledati nazaj za hrbet, kjer se nama je dobrohotno smejalo znamenje za pravo pot. Pa sva to izvedela šele kasneje. Znašla sva se v meandru in šla naprej po dnu, a ponekod je bil precej, že kar sumljivo ozek, na koncu pa je bila pasaža, skozi katero sem se precej namučil, da sem potem lahko užival ob zvenu glasov ostalih tovarišev, ki so bili pač na pravilnejši poti kot midva. Naredil sem krog in se znašel zopet v Sali paradiso. Giovanni pa se je vrnil po drugi strani. Tam sta bila Rambo in Cile, Ikarus in Korl pa sta celo že krenila naprej. Izkazalo se je, da sva na koncu meandra pred pasažo zaradi nesporazuma pozabila foto transportko. Pametnejši odneha in iskat sem jo šel. Primerilo se je, da sem si zapacal brener, nakar (se pravi kako minuto prej) mi je crknila še elek-

trična razsvetljava. Tako sem užival v lepotah jame, dokler me Giovanni ni prišel iskat (robantenje sem zaslišal že od daleč). S to najino zablodelo avanturo sva izgubila več kot dve uri, in ker sem imel jaz sranje z elektriko, in ker je imel sranje z elektriko tudi Giovanni, in ker sva imela sranje z elektriko oba (kar je vsekakor huje, kot samo eden), in ker sva se zavedala, da bo treba priti tudi ven iz jame, in ker sva bila tudi nekoliko "out of order", in ker se zavedam, da pišem kar naprej "in ker", sva se odločila, da vrževa kocko, pa nama je padla v razpoko - in nato sva odšla ven.

Zip-zip, zip-zip, enakomerno, počasi in brez radosti.

Zunaj, tik ob vhodu, me je pričakalo pivo.

Drugi so nekoliko bolj srečno nadaljevali pot. Prišli so do bivaka na globini 700 m, se pravi da so premagali skoraj že vse težave, čakal jih je tako rekoč le še sprehod do dna starih delov, a so se po premisleku raje vrnili vsi skupaj, ker Cile ni znal in seveda zaradi relativne neizkušenosti tudi ni mogel oceniti svojih moči.

Andrej Gosar:

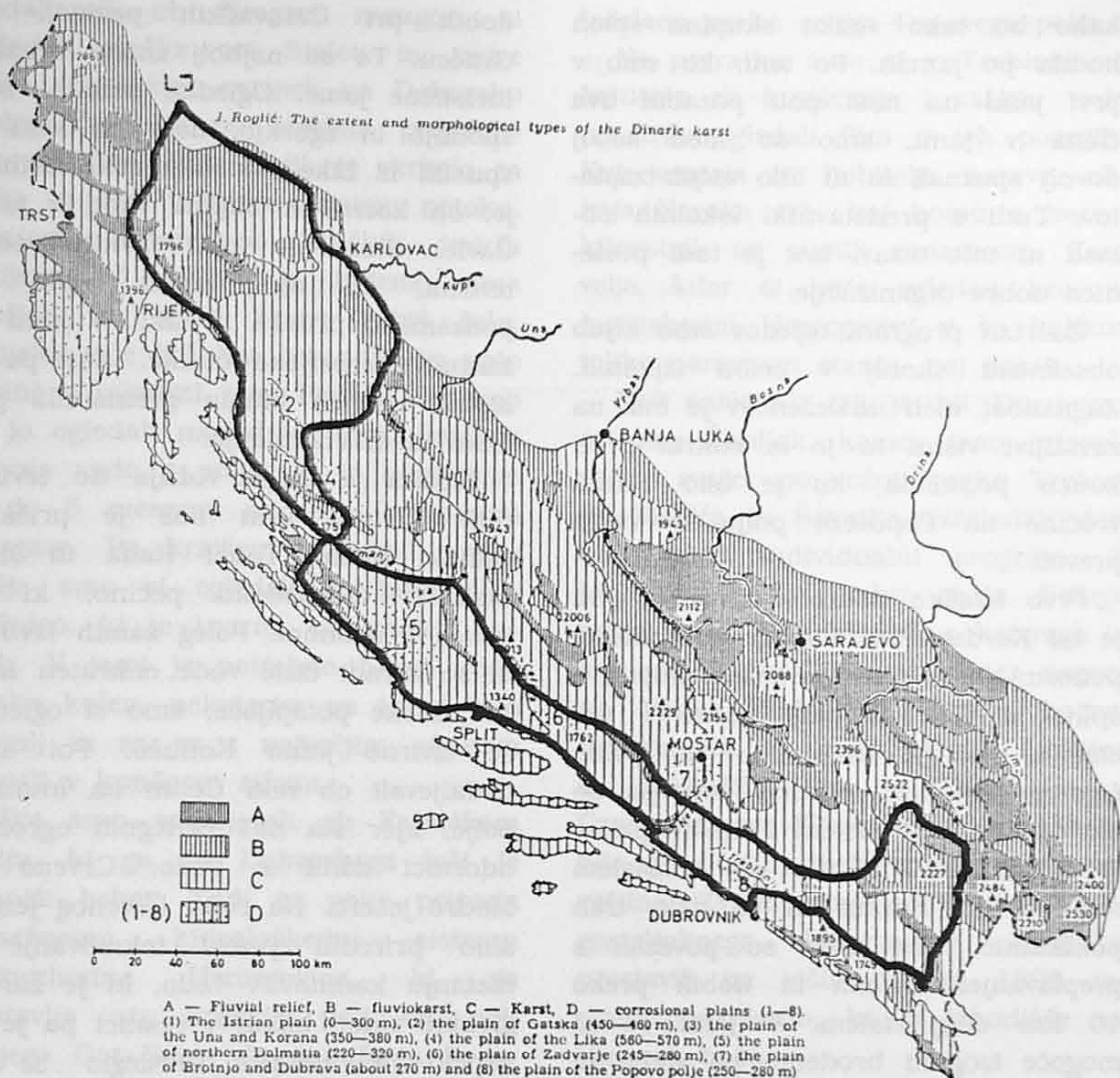
Treking po jamah Dinarskega krasa

V drugi polovici leta 1988 se je trekinga po Dinarskem krasu udeležila skupina štirindvajsetih jamarjev iz sedmih slovenskih jamarških društev. Med njimi je bilo tudi šest naših članov (Andrej Gosar, Mateja Istenič, Marko Simić, Dorotea Verša, Anton Brancelj in Irena Brancelj). Treking je bil organiziran kot ena prvih akcij ob praznovanju

Tako se je končal naš podvig. Omenim naj še, da se jama na globini 720 m cepi v dva dela, prvi, globlji, se konča skoraj pri 1000 m, drugi, v katerega smo šli mi, pa pri 872 m. Jama, gledano v celoti, je tehnično še kar zahtevna. Predvsem te izmučijo dolgi in ozki menadri, med njimi pa so za poslastico globoka brezna. Toda v celi jami ni skoraj nobene — pasaže — ali — kakšnega zahtevnega mesta. Težavnost je zmerna, toda stalna. Brezna so zelo dobro opremljena, varovalne vrvi so tudi na mestih, kjer se v naših jamah praviloma ne opremlja (seveda je to vprašanje mnogih faktorjev). Zgornji deli jame so nekoliko bolj razvejani (tu so tiste vrvi, po katerih ne smeš iti gor, kadar greš dol - in tudi kadar greš gor, je bolje če ne greš po njih). Raziskujejo pa se tudi novi deli. Ravno v času našega obiska se je delalo na raziskovanju za oknom, nekje v zgornjem delu vhodnega brezna.

Kaj še napisati? Bilo je lepo... in prešvercal sem walkman.

stoletnice slovenskega jamarstva. Ideja se je porodila v glavi Andreja Mihevca, ki je dober poznavalec Dinarskega krasa in še posebej črnogorskih jam. To je bila tudi garancija za uspešno organizacijo, ki res zasluži vso pohvalo. Vsi udeleženci so dobili ličen vodnik s podatki o kraških pokrajinah, kjer nas je vodila pot, zemljevidi, opisi, skicami in načrti

jam ter obsežnim seznamom literature. Pri sestavljanju vodnika je sodelovala tudi Milena Zlokolica, tehnično izvedbo vodnika pa je omogočil Inštitut za raziskovanje krasa iz Postojne.

Glavno vodilo pri načrtovanju trekinga je bilo čim bolje spoznati Dinarski kras, površinsko, predvsem pa seveda podzemsko. Večina slovenskih jamarjev namreč slabo pozna kras v drugih republikah. Zato je bil namen trekinga tudi vzpodbuditi zanimanje za organizacijo novih raziskovalnih odprav na perspektivna območja, ki jih ni malo. Tako smo obiskali precej jam z vprašaji, ki kar kličejo po nadaljevanju raziskav in

dokumentaciji.

Potovali smo z osebnimi vozili in kombiji in skupno prevozili okoli 2500 km. Glede na povprečno stanje jamarskega voznega parka in dokaj napet program, smo bili pred odhodom mnogi skeptični glede hitosti premikanja. Vendar je presenetljivo vse potekalo brez težav in niti policaji niso kazali pretiranega zanimanja za karavano osmih slovenskih vozil. O eni počeni gumi, popravilu zavor in obveznem vključenem gretju na klanjih v hudi vročini pa tako ni treba izgubljati besed.

Prenočevali smo v šotorih ali na prostem, povsod na divje, s čemer ni bilo problemov. Mnoge je skrbelo,

kako bo tako velika skupina sploh hodila po jamah. Po tem, ko smo v prvi jami na naši poti pozabili dva člana v jami, smo se med seboj dovolj spoznali in ni bilo večjih zapletov. Tudi s predstavniki lokalnih oblasti ni bilo težav, kar je tudi posledica dobre organizacije.

Začrtan program ogledov smo kljub obsežnosti skoraj v celoti izpolnili. Zagnanost vseh udeležencev je bila na zavidljivi višini in je le enkrat proti koncu popustila, ko je bilo zaradi vročine na Popovem polju le vsega preveč.

Prvo kraško področje na naši poti je bil Kordun, za katerega so značilne ponorne jame plitvega krasa. Jopičeva špilja je 6,3 km dolg sistem v več etažah. Gornje so suhe in polne sigovega okrasja, spodnji rovi pa so aktivni. Jamski sistem Panjkov ponor - Kršlje je nastal v vrtačastem ravniku ob Korani in je delo treh ponikalnic. Obe jami so povezali s preplavanjem sifona in dobili preko 10 km dolg sistem. V jami se ni mogoče izogniti brodenju po vodi, na kar smo se kasneje povsem navadili. Nekateri so plavali celo tam, kjer to ni bilo nujno. Prespali smo ob Korani, ki je tam povsem presahnila, naslednji dan pa se spustili v Bezdanjačo pod Vatinovcem. V jami je za 40 m globokim breznom grobišče pedslovanskega ljudstva Japodov, tako da je jama polna lobanj in kosti, ki jih ponekod že prekriva siga. Iz jame smo skozi vhodno brezno potegnili dve veliki vreči smeti, ki so jih pustili arheologi na bivaku. Popoldne smo si nekateri ogledali ponore reke Gacke pri kraju Švica. Danes so aktivni le še ob visokih vodah, ker je sicer voda speljana pa umetnem tunelu do hidroelektrarne pri Senju. Zvečer smo se zopet vsi

dobili pri Cerovačkih pečinah pri Gračcu. To so najbolj znane hrvaške turistične jame. Ogledali smo si obe, spodnjo in zgornjo, nato pa smo se spustili iz Like v dolino reke Zrmanje, ob kateri se odpira vhod v jamo Čavle. Jama je ob visokih vodah izvirna, iz nje bruha voda ki podzemsko priteka iz Like. V jami so zanimive erozijske oblike. Nas pa je zaradi vročine kmalu premamila prijetno hladna Zrmanja.

Sledila je dolga vožnja do izvirov reke Cetine. Tam nas je pričakal splitski jamar Tonči Rada in nam razkazal Gospodsko pečino, ki se konča s sifonom. Poleg samih izvirov, ki so zaradi čiste vode enkrat en izziv za jamske potapljače, smo si ogledali še izvirno jamo Kotlušo. Pot smo nadaljevali ob reki Cetini na Imotsko polje, kjer sta nas pritegnili ogromni udornici zaliti z vodo, Crveno in Modro jezero. Na robu Crvenog jezera smo priredili pravo tekmovanje v metanju kamnov v vodo, ki je zaradi globine videti blizu, v resnici pa je to uspelo le redkim. Prileglo se je kopanje v Modrem jezeru, ki leži tik Imotskega in do katerega je speljana pot. Prespali smo ob lehnjakovem slapu Kravice na rečici Trebižat. Tu smo se celo dopoldne kopali in počeli razne neumnosti, kot je spuščanje po vrvi preko slapov s steklenico Bibite v roki. Fructal je namreč za treking prispeval nekaj kartonov Bibite in smo morali narediti par reklamnih posnetkov. Kar pa se same pijače tiče, pa smo se najbolj navduševali nad "podaljšano" Bibito, kar pomeni, da smo ji dodali ustrezno količino alkohola.

Ob Trebižatu smo se spustili v dolino Neretve, kjer smo si v Čapljini obnovili zalogo hrane, ter si ogledali rimske ruševine Mogorjelo. Pot smo

nadaljevali ob Bregavi navzgor, si ogledali stečke pri Stolcu in izvire reke, ter zvečer prispeli na Dabarsko polje. Tu smo po krajšem pregovaranju z domačini, ki jih je skrbelo za rake in ribe v zares bogatem potoku, postavili šotore ob kraških izviri Vrijeke. V bližini je izvirna jama Sušica, za ogled katere rabiš čoln. Vrijeka teče 2,5 km čez polje in nato izgine v ponorni jami Ponikvi, ki smo si jo ogledali naslednje jutro. Ponikva odvaja vodo s polja, ki je poplajeno 4 do 5 mesecev na leto, k izvirom Bregave. Po krajšem "safariju" preko polja smo si ogledali še jamo Ljelješnico, ki je izvirna ob visokih vodah. V jami je potrebno bresti vodo preko kolen, nekaterim pa to ni bilo dovolj in so se z največjim užitkom kopali v končnem sifonu.

Pot smo nadaljevali ob Fatničkem polju, ki ga od Dabarskega loči le manjši hrbet. Tudi to polje pripada obsežnemu hidrološkemu sistemu jugovzhodne Hercegovine, ki ga sestavlja niz kraških polj od najvišjega Gatačkega do najnižjega Popovega polja. Ta polja pripadajo pretežno porečju Trebišnjice, ki je največja evropska ponikalnica.

Na tem območju potekajo obsežna hidrološka dela, katerih namen je zajeti čim več vode v višje ležečih poljih in preprečiti poplave na nižje ležečih. Srce sistema je HE Grančarevo s 120 m visoko pregrado, za katero je ogromno Bilečko jezero, ki je potopilo izvire Trebišnjice pri Bileći. Ker želijo v ta sistem zajeti tudi vode iz Nevesinjskega in Dabarskega pola, vrtajo med temi polji tunele za cevovode, po katerih bodo speljali vodo v Bilečko jezero. Na samih poljih pa so predvidena betonska korita, ki preprečujejo izgubljanje vode v podzemlje. Takšno korito je že

izdelano preko celega Popovega polja.

Na povratku smo si v Trebinju na Inštitutu za korišćenje i zaštitu vode na kršu ogledali film o teh posegih. Kot jamarja in ljubitelja narave, obhaja človeka srh, kaj bomo v imenu kilovatnih ur pustili zanamcem. Zato velja, kdor si hoče ogledati kras v jugozahodni Hercegovini v še kolikor toliko naravnem stanju, naj pohiti.

Naš naslednji cilj je bil Durmitor, oziroma Žabljak, kamor smo prispeli pozno zvečer po vožnji preko Trebinja, Nikšića in Šavnika. Naslednji dan smo imeli individualni program. Z Matejo sva se preko sedla Struga povzpela na Mali Meded, s katerega je lep pogled na Crno jezero ter naprej na Veliki Meded in Terzin bogaz. Vračala sva se preko planine Lokvice in zaključila dan s kopanjem v Crnem jezeru. Klima v teh višinah je bila po dolgih dneh vročine prav osvežilna. Zvečer smo se iz dokaj negostoljubnega kampa v Žabljaku prestavili na višino preko 1800 m, malo pod Sedlo, ki je izhodišče za Vjetrena brda.

Naslednji dan se nas je osem odpravilo v jamo na Vjetrenom brdu, ostali pa so izkoristili čas za potep po Durmitorju. Sprva smo imeli nekaj težav pri iskanju vhoda, ki se nahaja 2180 m visoko. Jama je bila v času našega obiska z globino 880 m še najgloblja jama v Jugoslaviji. Naš cilj je bil prodreti le do globine okoli 300 m, da si ustvarimo grob vtis o jami, za kaj več pa ni bilo časa. Jama je nastala v apnenem flišu, katerega plasti se lepo vidijo na Šarenih pasovih. v flišu so pogosti vložki roženca, na kar je potrebno paziti pri opremljanju, saj oster kamen hitro poškoduje vrvi.

v jami smo imeli precej težav s plastičnimi vijaki, s katerimi so bili

zaščiteni svedrovci. Te vijake, ki nosijo tudi majhne zastavice za boljšo vidljivost (dobra ideja), je namreč težko odviti, radi pa se tudi odlomijo. Tako smo morali ponekod zabijati nove svedrovce.

Do globine 250 m, ki smo jo dosegli, si sledijo brezna, od katerih je najgloblje globoko 70 m. Jama je dobro opremljena in se vrv, kjer je le mogoče ogiba vodi, ki je kljub suši ni bilo malo.

Po prihodu iz jame sva se z Andrejem Mihevcem povzpela še na Bobotov kuk, katerega vrh je blizu vhoda v jamo. Naslednji dan smo se spustili v kanjon Tare, k znamenitemu mostu pri Đurđevića Tari in šli nato ob reki navzgor do Kolašina, tu preskočili v kanjon Morače in se po njem spustili do Titograda. Pot smo nadaljevali do Rijeke Crnojevića, ki izvira pri Obodski pećini. Jama je ogromnih dimenzij, kar priča o velikih količinah vode, ki občasno iz nje izvirajo (do 100 m³/s). Načrt jame, ki je dolga 250 m je objavil že Martel leta 1894. Končni sifon so udeleženci trekinga spremenili v kopališče. Z bolj resnimi nameni je pred kratkim v njem plaval Kraševac in odkril na drugi strani rov podobnih dimenzij.

Zvečer smo se utaborili na asfaltu pred vhodom v Lipsko pećino, nedaleč od Cetinja. Skozi umeten vodoraven vhod, ki je zaklenjen, piha močan hladen veter. Jama je dolga čez 2,5 km in se od vhoda pretežno vzpenja. Kljub višinski razliki 282 m, razen na enem mestu ne rabimo nobene opreme. Jama leži nad dovodnimi kanali Rijeke Crnojevića in ima velik globinski potencial.

Tudi drugo jamo tega dne, Zaćirsko pećino, so raziskovali in dokumentirali predvsem člani JD

Logatec. Jama je globoka 201 m in leži nad dovodi Obodske pećine. Zanimiv je rov, ki se konča v Podpovršju, neposredno pod vasjo Zaćir. Tudi v tej jami večino višinske razlike preplezamo prosto. Najbolj divje so Skakale, kjer med ogromnimi podornimi bloki premagamo skoraj 70 m višinske razlike.

Naš naslednji cilj je bila jama Duboki do pri Njeguših na planoti Krstac, ki leži med 850 in 900 m visoko tik nad Kotorskim zalivom. Jama je globoka 350 m in se konča s sifonom, ki so ga leta 1987 preplavali, niso pa ga naprej raziskovali. Potencial jame je precejšen, saj so močni kraški izviri Škudra in Gurdić v Kotorju na nivoju morja. Jamo je raziskoval G. Laner leta 1916, ko je iskal vodo za oskrbo avstrijske Boke. Opremiti jamo, v kateri je precej brezen, z lesenimi lestvami je bil pravi podvig. Najgloblje brezno je globoko 40 m, v spodnjem delu jame pa je lepo zasigan meander z vodo. Prekinjajo ga manjše stopnje.

Zjutraj naslednjega dne smo se spustili po znanih ridah v Kotor, nas v dvotaktnem Wartburgu je kar malo skrbelo za zavore, končalo pa se je tako, da mi nismo imeli problemov, Tone pa se je enkrat ustavil tako, da se je "naslonil" na nas. Po ogledu po potresu obnovljenega Kotorja, smo se odpeljali do Risnja, kjer smo se kopali v prav nemarno toplém morju. Zato smo jo kmalu potegnili naprej strmo navzgor preko Ledenic na Crkvice, ki so znane kot kraj z največ padavinami v Evropi. Danes ni tam razen ostankov avstrijskih cistern ničesar. Veliko padavin in navpična lega apnenčastih plasti sta botrovala nastanku izredno divjega krasa, ki ga tu imenujejo "ljuti krš". v tem delu Orjena je raziskanih tudi že nekaj

globokih jam.

Preko Dragoljskega polja smo se vrnili v Hercegovino, kjer so nas sprejeli člani jamarskega društva iz Trebinja. Po obisku zanimivega izvirnega brezna Sušice, ki ima ob suši na dnu izredno fin pesek, smo si ogledali pregrado in strojnico hidroelektrarne Grančarevo pri Trebinju. Prenočili smo pri jamarskem domu naših gostiteljev na Zaplaniku.

Zjutraj smo se dolgo vozili po zelo ozki poti, ki je v bistvu sama asfaltirana trasa pokojnega "Ćirota", ozkotirne železnice, ki je povezovala Dubrovnik in Čapljino. Ogledali smo si turistični del jame Vjetrenice, ki je najbolj znana jama na Popovem polju. v bližini jame je zanimiva cerkvica Sv. Vavedenja z znanimi freskami. Cerkvica se naslanja na jamo in s stropa visijo netopirji. Še bolj kot cerkvica nas je navdušil njen pop, ki je tja zašel po kazni. Je zelo zgovoren in nam je v kratkem času razložil vse o ljudeh, ki so slabi "psuju boga i ravnodušni su do crkve" in o sebi "u takvoj situaciji ni pop ne može biti bolji".

Obiskali smo še eno jamo na spodnjem, ponornem delu Popovega polja. Ker pa je zaradi vročine borbena morala zelo padla, smo se uprli in se šli kopat v mrzlo Trebišnjico, ki se v betonskem koritu "vije" preko polja. dan smo zaključili v Trebinju v "Begovoj kući".

Naslednji dan smo se spustili do morja in si ogledali zanimivo Vilino pećino pri izviru Omble pri Dubrovniku. V jami in okoli nje potekajo obsežna dela, ker nameravajo tu ustvariti podzemno akumulacijo vode, ki priteka iz Popovega polja. Zaradi raziskav so izkopali nekaj metrov nad morjem umeten rov, skozi katerega smo vstopili v jamski sistem tudi mi.

Naravni vhod, skozi katerega smo se vrnili na površino, se nahaja približno 100 m višje v strmem pobočju. V jami je lepo zasigana dvorana in polno aragonitnih ježkov.

Z Vilino pećino se je jamarski program za večino končal. Domov smo se vračali po Jadranski magistrali in nekateri so obiskali še lepo zasigano jamo Modrič blizu Masleničkog mosta pri Zadru.

Jamarski treking je v vseh pogledih uspel. V petnajstih dneh smo obiskali 22 jam in spoznali še cel kup površinskih kraških znamenitosti. Udeleženci smo se dobro ujeli, kljub temu, da se večina od prej ni poznala.

Op. ur.: Članek je nastal pred razpadom Jugoslavije, ko si niti v najhujših sanjah nismo mogli predstavljati, kakšna grozljiva usoda čaka marsikateri kraj, skozi katerega smo potovali; v nesmiselni in umazani vojni so jih požgali in porušili, prebivalce pa pognali v begunstvo ali pa pobili. Verjetno je moral umreti tudi kdo od številnih prijaznih gostiteljev, ki smo jih spoznali na naši poti.

Na žalost so se uresničile besede Andreja Mihevca, vodje trekinga, ki je večkrat, na pol v šali, napol zares omenil, da je to mogoče zadnji treking po Dinarskem krasu.

Le upamo lahko, da bo nekoč le prevladal razum in se bo v Hrvaško in Bosno spet vrnil mir. Takrat se bomo mogoče jamarji spet lahko vrnili na slikovit Dinarski kras in med njegove gostoljubne prebivalce.

Tine Petkovšek: Računalnik v Katastru

Z novo pridobitvijo JZS računalnikom, si bomo v Katastru lahko privoščili nekoliko sodobnejše delo z vsebino katastra. Računalnik je Jamarski zvezi podaril slovenski IS (še pred prvimi demokratičnimi volitvami). Računalnik je bil PC-AT 286/10 s koprocetorjem in barvnim ekranom. Poleg računalnika pa smo dobili še tiskalnik (Epson LQ-850, A4 format) in osembarvni risalnik (Roland DXY-1100, formata A3). Sami smo nato z mnogimi komplikacijami razširili še delovni spomin (ram) najprej na 2 Mb nato pa smo zamenjali tudi osnovno ploščo 286 z novejšo, 386. Za uspešno rešitev problemov pri razširitvah se zahvaljujemo firmi Altech, še posebej lastniku firme Darkotu Gorup-Mišotu.

Računalnik je lociran v prostorih katastra JZS (v Trnovem v Ljubljani), ki ga ima v upravljanju naše društvo. Glavna aplikacija inštalirana na tem računalniku je banka katasterskih podatkov, ki pa je pravzaprav šele v povojih. Zaenkrat smo uspeli vanjo spraviti le podatke, kot so jih vnesli na IZRK Postojna. Kot kaže bomo lahko kar dobro sodelovali in s tem omogočili razvoj in nastanek kompleksne banke podatkov o kraških jamah na slovenskem, ki bo vsebovala vsaj vse, kar se v katastru nahaja na papirjih - če bo le mogoče tudi načrte jam.

Banka je že pripravljena tudi za shranjevanje podatkov meritev jam, zato le teh ne mečite stran, tudi če je načrt že narisani. Poskusimo zbrati čim več merskih podatkov, saj ...

Program za risanje jamskih poligonov tudi že obstaja. Program te

vrste sicer ni ne prvi ne zadnji, ne najboljši in ne najslabši, vendar glede na razmere v svetu lahko trdim, da je trenutno vendar eden najboljših. Pri nas se je prvi tovrstni program pojavil pred leti, ko je Yeti na GZL uspel shicati svojega sodelavca Dr. Ribičiča, da mu je napravil program, ki je izračunal koordinate posameznih točk in risal posamezne krake poligona, te pa si potem zložil skupaj. Tako je Yeti na GZL nekaj let uspešno obdeloval podatke jamskih meritev, dokler računalnik, na katerem je program delal ni šel v zasluženi pokoj. Na srečo pa smo nekateri člani še dovolj zgodaj spoznali, da se delovna doba temu računalniku izteka in padla je ideja, da program prevedemo tako, da bo uporaben za PC-je, ki so se že kar dobro razširili. Začetki ideje o tem programu torej segajo nekam v jesen leta 1987. Glede na svoje razpoložljivo znanje računalništva sem se javil, da bom programersko plat prevzel jaz.

Ko sem končno dobil v roke listing prvega programa, sem hitro ugotovil to, kar ugotovi vsak, ki se vsaj malo ukvarja z programiranjem: program, ki ga je napisal nekdo drug, boš morda komaj razumel, zelo težko prevajal, nikakor pa še kaj spreminjal. Zato odločitev ni bila težka: napraviti je treba povsem nov program, in po možnosti še kaj koristnega dodati. Začelo se je leta 1988, ko smo se Gregec, Čebelson in jaz dogovorili kaj naj bi sploh ta program delal. Nato se je začelo moje delo, ki je do sedaj zahtevalo okoli 700 ur, ne verjamem pa, da bom s program sploh kdaj dokončno zadovoljen, zato

bodo popravki in dopolnitve sledile verjetno do ...?

Program zajema vnos nekaterih osnovnih podatkov o jami (ime, katastrsko številko, vnašalca z datumom, koordinate vhoda in nekaj poljubnega teksta) ter seveda podatkov meritev od točke do točke (razdalja, naklon, azimut), preračun merskih podatkov in risanje poligonov v poljubnem pogledu oz poligonov iztegnjenih profilov. Program kot osnovo uporablja vhodno datoteko, ki jo zgradi med vnosom podatkov, nato pa po preračunu zgradi še dodatno datoteko z izhodnimi rezultati (nekje naprej je prikazan primer izpisa izhodne datoteke) in jo po želji tudi izpiše na tiskalnik. S programom je mogoče popravljati vse vnešene podatke razen imena vnašalca in datuma vnosa podatkov.

Izris poligona jame je mogoč na ekran in na risalnik.

Pri izrisu lahko uporabimo vrsto opcij, ki jih program dovoljuje. Omenim naj le najpomembnejše:

- Poligon jame lahko rišemo v kateremkoli pogledu, tako da izberemo naklon in azimut smeri pogleda; to seveda vključuje tudi tloris pa naris in ne vem kakšen ...ris še. Lahko pa rišemo tudi iztegnjeni profil, kjer imamo varianto iztegnitve le v eno smer, ali pa nam obrača poligon glede na izbrani azimut.

- Pri risanju na risalnik (vsak risalnik, ki pozna grafični jezik HP-GL) lahko uporabljamo liste poljubnega formata.

- Merilo izrisa za risalnik izberemo poljubno, program pa nam javi, koliko listov izbranega formata potrebujemo za izris izbranega poligona (za risanje na ekran si program sam izračuna optimalno merilo).

- Izberemo kaj naj bo narisano oz

napisano na izrisu in s kakšno barvo: oznake točk, črte med točkami, številke točk (vse, na križiščih oz na koncih krakov), globine (vse, na koncih krakov, min. in max.) ter gostota mreže, če rišemo v pogledu, ki ni pravokoten na katerokoli koordinatno ravnino.

Na naslednjih straneh je izpis meritev in izris iztegnjenega profila ter tridimenzionalni izris jamskega poligona na primeru Krviške okroglice, ene prvih jam, ki jih je pred prvo svetovno vojno raziskalo Društvo za raziskovanje jam Ljubljana. V več akcijah (11.2.90, 3.4.90, 12.4.91 in 4.7.92) smo jamo poiskali in jo ponovno izmerili s sodobno merilno tehniko. Uporabljali smo busolo in naklonomer pri katerih viziramo skozi prizmo, v kateri istočasno vidimo merilno točko in plavajočo številčnico, osvetljeno s tritijevo lučjo. Razdalje smo merili s klasičnim merilnim trakom. Za računalniškimi izrisi podajamo še sodoben načrt Krviške okroglice z detajli izrisanimi na računalniško izdelan iztegnjen profil. Na koncu sledi še Kunavrov načrt iz leta 1912.

Po naših meritvah znaša globina jame 97,5 m, po starih pa 90,5 m. Razlika je majhna, le malo več od 7%. Večje razlike so po posameznih delih jame. Vhodno brezno so prvi raziskovalci precenili (njihov načrt kaže 73 m, naše meritve pa 64), globino meandra pa so podcenili (namerili so mu le 10,5 m, mi pa smo v danes dostopnem, krajšem odseku izmerili 23,5 m). Skupna dolžina jame znaša 253 m.

Vsekakor Pavel Kunaver leta 1912 naredil načrt, ki se kar dobro ujema s sodobnimi meritvami, obenem pa je lepo zlitje znanstvene natančnosti in umetniškega videnja jame.

KRVISKA OKROGLICA Katastrska številka jame ... 1701
 DATOTEKA S PODATKI JE okroglica
 SKUPNA DOLZINA POLIGONA JE 231.60 m
 TLORISNA DOLZINA POLIGONA JE 160.22 m
 VISINSKA RAZLIKA JE 97.45 m (-97.45 m, +.00 m)
 KOORDINATE VHODA : Y 5480000.00
 X 5075200.00
 Z 595.00

VNOS PODATKOV :

Copyright(C): 1988-90, T.Petkovsek

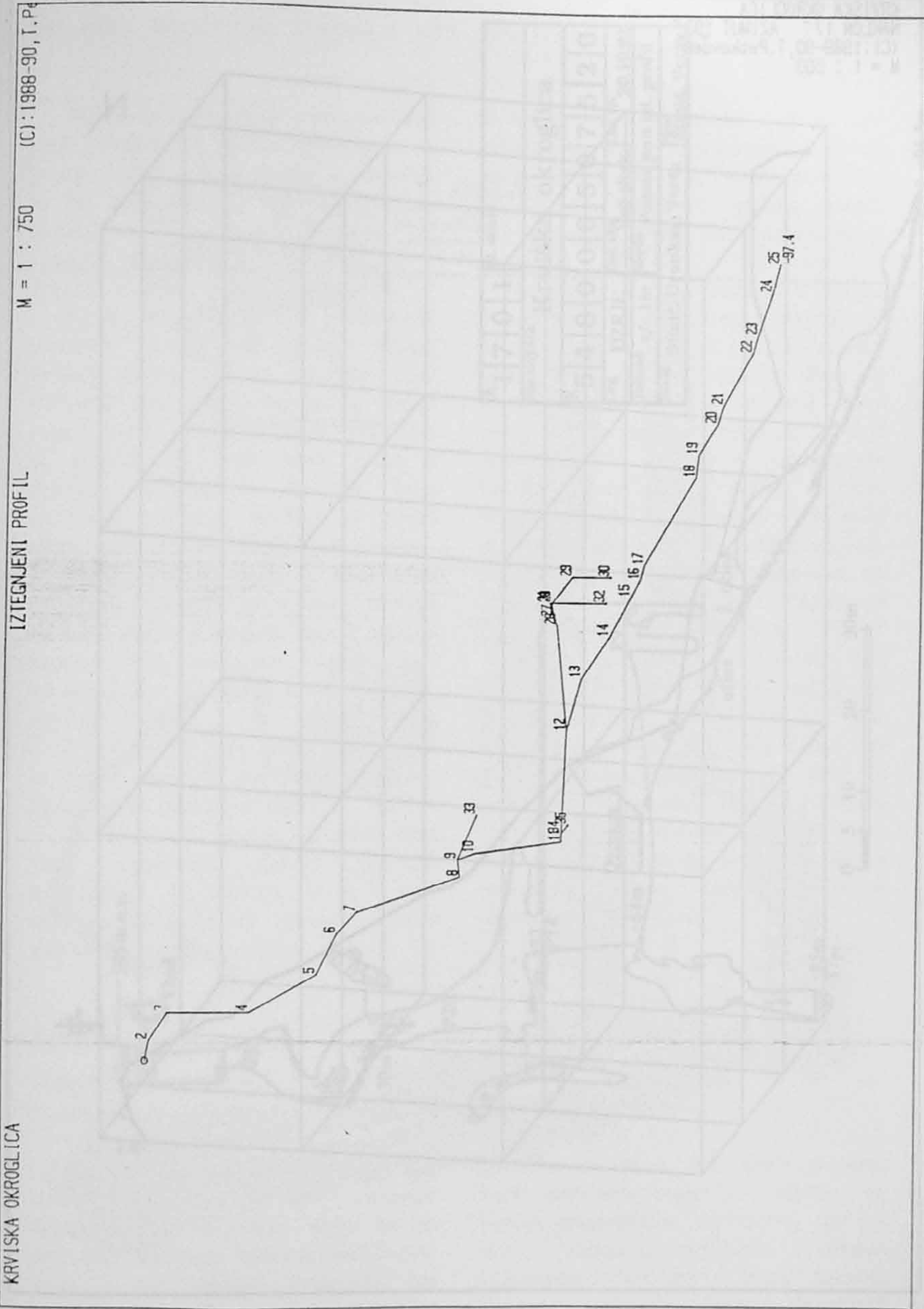
MARKO 19.03.1990 tocke : 2 - 35

Se do 30 vrstic poljubnega teksta. Npr.:

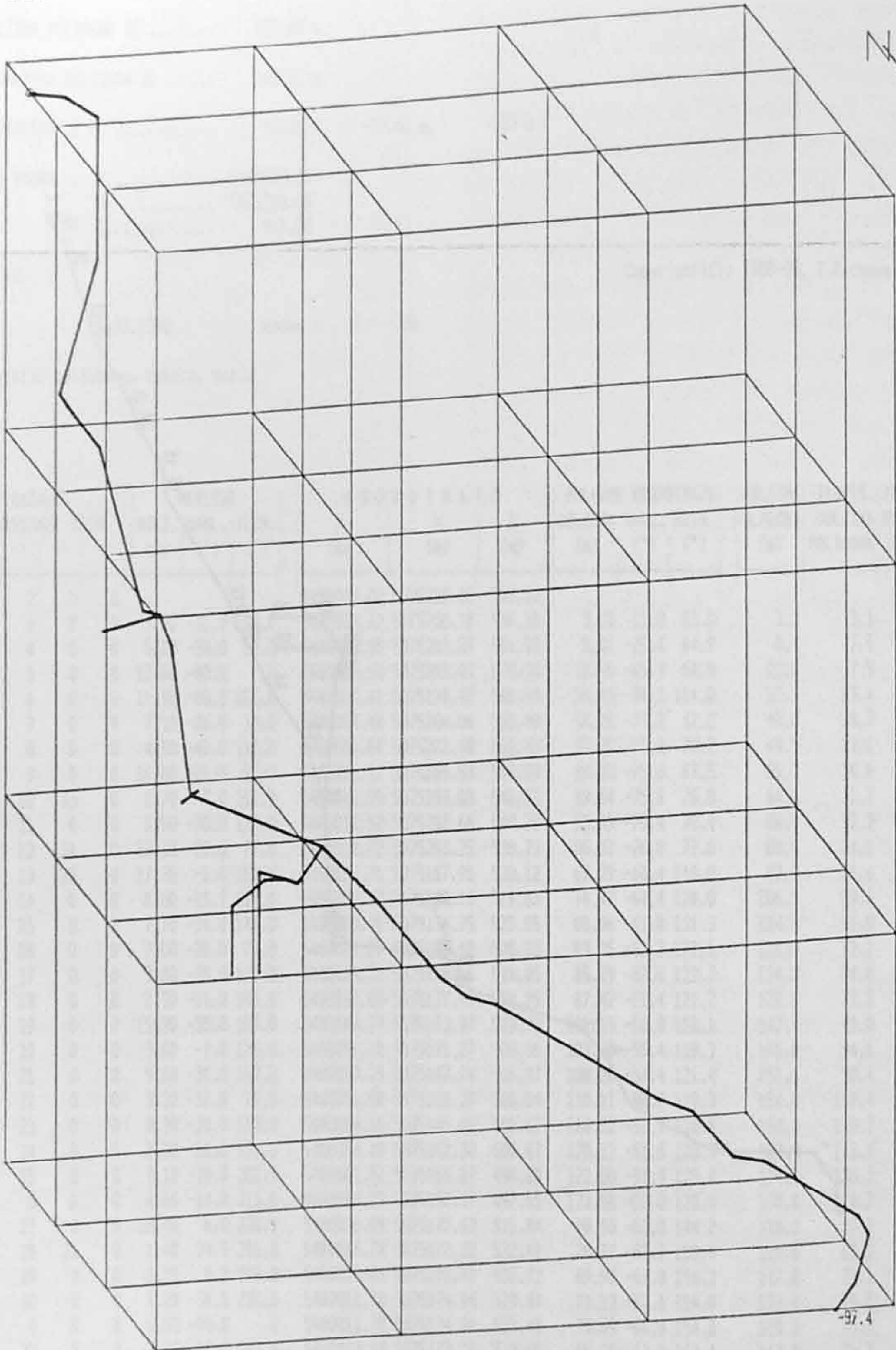
Dostop :

Merili :

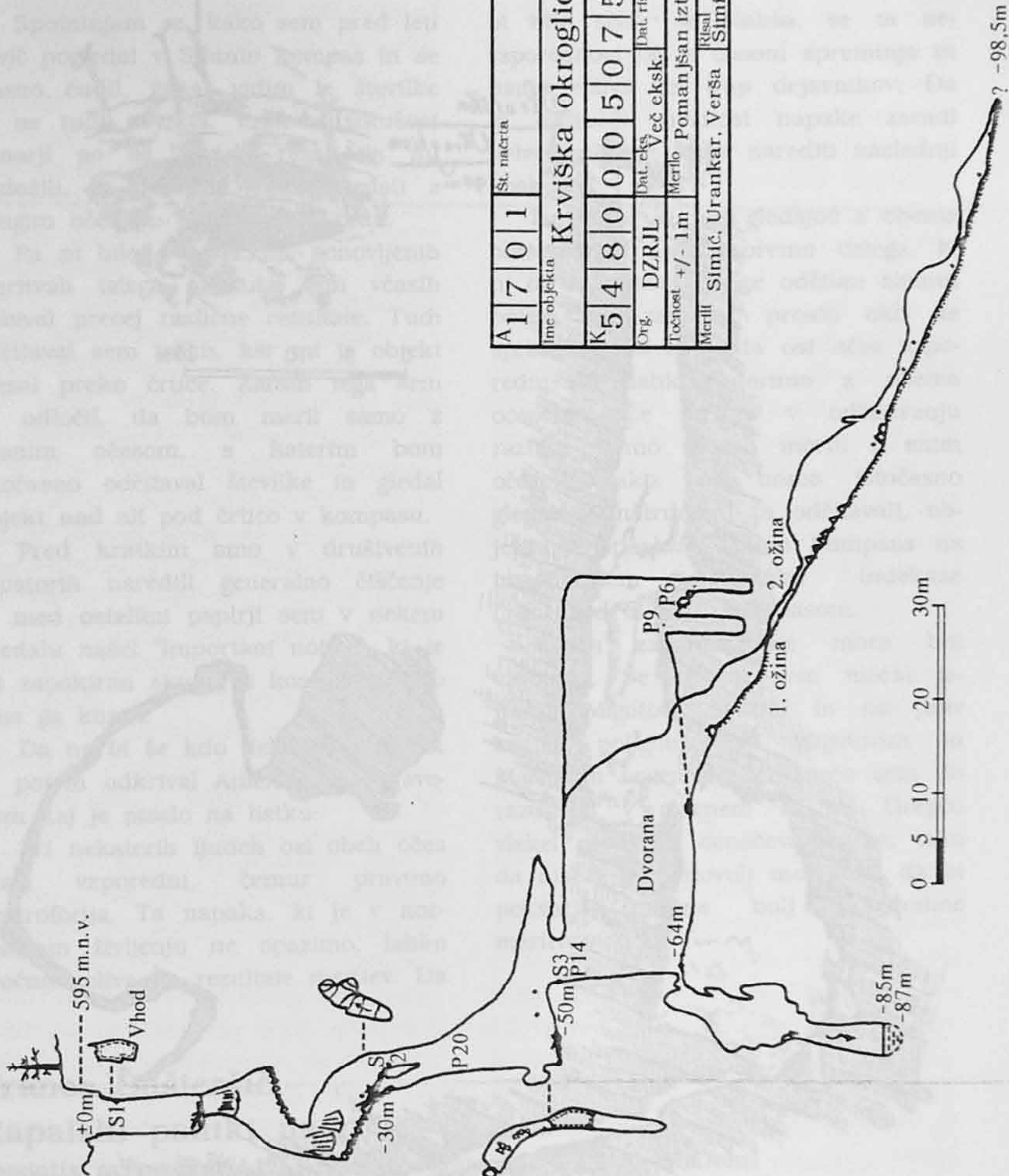
st.	KAZALCI				MERITVE			K O O R D I N A T E			POLARNE KOORDINATE			DOLZINA POLIGONA (m)	TLORIS. DOLZINA POLIGONA	TLORIS. RAZDAL. O-T(m)	GLOBINA (m)
	NA SOSEDNJE TOCKE	DOLZ. (m)	NAKL. (°)	AZIM. (°)	Y (m)	X (m)	Z (m)	DOLZINA (m)	NAKL. (°)	AZIM. (°)							
1	0	2	0	0				5480000.00	5075200.00	595.00							
2	1	3	0	0	3.20	-11.0	83.0	5480003.12	5075200.38	594.39	3.20	-11.0	83.0	3.2	3.1	3.14	.61
3	2	4	0	0	5.20	-33.0	52.0	5480006.55	5075203.07	591.56	8.01	-25.4	64.9	8.4	7.5	7.24	3.44
4	3	5	0	0	12.60	-90.0	.0	5480006.55	5075203.07	578.96	17.60	-65.7	64.9	21.0	7.5	7.24	16.04
5	4	6	0	0	11.90	-60.5	225.0	5480002.41	5075198.92	568.60	26.53	-84.3	114.0	32.9	13.4	2.64	26.40
6	5	7	0	0	7.10	-26.0	19.0	5480004.49	5075204.96	565.49	30.26	-77.2	42.2	40.0	19.7	6.69	29.51
7	6	8	0	0	4.50	-42.0	140.0	5480006.64	5075202.40	562.48	33.28	-77.8	70.2	44.5	23.1	7.06	32.52
8	7	9	0	0	16.80	-71.0	55.0	5480011.12	5075205.53	546.59	49.98	-75.6	63.5	61.3	28.6	12.42	48.41
9	8	10	33	0	2.70	7.0	161.0	5480011.99	5075203.00	546.92	49.64	-75.6	76.0	64.0	31.2	12.36	48.08
10	9	11	0	0	2.90	-70.0	110.0	5480012.92	5075202.66	544.20	52.49	-75.4	78.4	66.9	32.2	13.19	50.80
11	10	12	34	0	13.60	-82.0	72.0	5480014.72	5075203.25	530.73	66.02	-76.8	77.6	80.5	34.1	15.08	64.27
12	11	13	26	0	17.30	-2.0	152.5	5480022.71	5075187.91	530.12	69.79	-68.4	118.0	97.8	51.4	25.72	64.88
13	12	14	0	0	8.50	-15.5	161.0	5480025.37	5075180.16	527.85	74.47	-64.4	128.0	106.3	59.6	32.21	67.15
14	13	15	0	0	7.70	-34.0	148.0	5480028.76	5075174.75	523.55	81.06	-61.8	131.3	114.0	66.0	38.27	71.45
15	14	16	0	0	7.00	-28.0	24.0	5480031.27	5075180.40	520.26	83.35	-63.7	122.1	121.0	72.2	36.91	74.74
16	15	17	0	0	3.00	-28.0	131.0	5480033.27	5075178.66	518.85	85.79	-62.6	122.7	124.0	74.8	39.53	76.15
17	16	18	0	0	2.50	-14.0	106.0	5480035.60	5075177.99	518.25	87.42	-61.4	121.7	126.5	77.2	41.85	76.75
18	17	19	0	0	15.90	-30.0	107.0	5480048.77	5075173.97	510.30	101.15	-56.9	118.1	142.4	91.0	55.28	84.70
19	18	20	0	0	3.60	-7.0	139.0	5480051.11	5075171.27	509.86	103.38	-55.4	119.3	146.0	94.6	58.63	85.14
20	19	21	0	0	5.60	-31.0	147.0	5480053.73	5075167.24	506.97	108.20	-54.4	121.4	151.6	99.4	62.93	88.03
21	20	22	0	0	3.20	-17.0	70.0	5480056.60	5075168.29	506.04	110.11	-53.9	119.3	154.8	102.4	64.88	88.96
22	21	23	0	0	9.30	-28.0	113.0	5480064.16	5075165.08	501.67	118.52	-51.9	118.6	164.1	110.7	73.05	93.33
23	22	24	0	0	2.90	-16.0	175.0	5480064.40	5075162.30	500.87	120.12	-51.6	120.3	167.0	113.4	74.63	94.13
24	23	25	0	0	7.10	-18.0	202.5	5480061.82	5075156.07	498.68	122.60	-51.8	125.4	174.1	120.2	75.84	96.32
25	24	0	0	0	4.65	-14.0	215.0	5480059.23	5075152.37	497.55	123.58	-52.0	128.8	178.8	124.7	76.01	97.45
26	12	27	0	0	16.40	6.0	200.5	5480016.99	5075172.63	531.84	70.90	-63.0	148.2	114.2	67.7	32.22	63.16
27	26	28	31	0	1.40	24.5	251.0	5480015.79	5075172.22	532.42	70.27	-62.9	150.4	115.6	69.0	31.96	62.58
28	27	29	0	0	2.15	8.0	248.0	5480013.82	5075171.42	532.72	69.90	-63.0	154.2	117.8	71.1	31.74	62.28
29	28	30	0	0	5.20	-38.5	330.0	5480011.78	5075174.94	529.48	71.13	-67.1	154.8	123.0	75.2	27.69	65.52
30	29	0	0	0	6.00	-90.0	.0	5480011.78	5075174.94	523.48	76.69	-68.8	154.8	129.0	75.2	27.69	71.52
31	27	32	0	0	2.30	16.0	283.0	5480013.64	5075172.71	533.05	69.05	-63.8	153.4	117.9	71.2	30.50	61.95
32	31	0	0	0	8.90	-90.0	.0	5480013.64	5075172.71	524.15	77.13	-66.7	153.4	126.8	71.2	30.50	70.85
33	9	0	0	0	7.50	-23.0	329.0	5480008.44	5075208.92	543.99	52.47	-76.5	43.4	71.5	38.1	12.27	51.01
34	11	35	0	0	1.20	2.0	42.0	5480015.53	5075204.14	530.77	66.21	-76.0	75.1	81.7	35.3	16.07	64.23
35	34	0	0	0	1.80	-38.0	305.0	5480014.36	5075204.95	529.66	67.08	-76.9	71.0	83.5	36.7	15.19	65.34

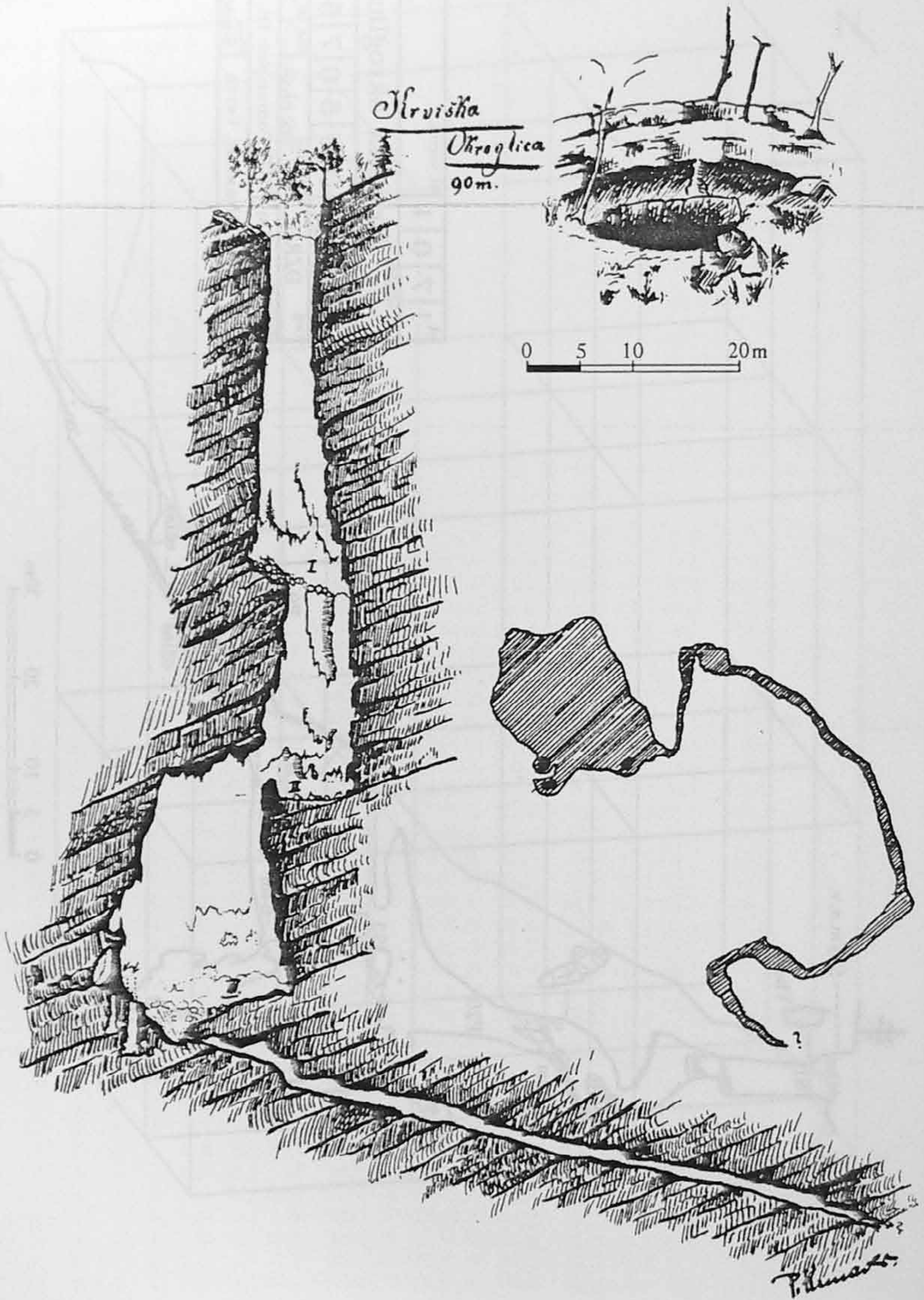
KRVIŠKA OKROGLICA
NAKLON 17° AZIMUT 193°
(C): 1988-90, T. Petkovsek
M = 1 : 500

Marko Simić:
 Se ena možnost napake pri

A	1	7	0	1	Sl. načrta											
Ime objekta					Krviška okroglica											
K	5	4	8	0	0	0	5	0	7	5	2	0				
Org.	DZRJL										Dat. eks.	Več eksk.	Dat. ris.	20.10.92		
Točnost		+/- 1m											Merilo		Pomanjšan izt. profil	
Meriti		Simić, Urankar, Verša											Kisla		Simić, Verša	

Marko Simić:

Še ena možnost napake pri meritvah

Spominjam se, kako sem pred leti prvič pogledal v Suunto kompas in se glasno čudil, zakaj vidim le številke in ne tudi objekta. Prisotni izkušeni jamarji so se seveda režali in mi razložili, da moram objekt gledati z drugim očesom, pa bo vse v redu.

Pa ni bilo. Pri večkrat ponovljenih meritvah istega azimuta sem včasih dobival precej različne rezultate. Tudi odčitaval sem težko, ker mi je objekt plesal preko črtice. Zaradi tega sem se odločil, da bom meril samo z desnim očesom, s katerim bom istočasno odčitaval številke in gledal objekt nad ali pod črtico v kompasu.

Pred kratkim smo v društvenih prostorih naredili generalno čiščenje in med ostalimi papirji sem v nekem predalu našel "Important notice", ki je bil zapakiran skupaj s kompasom, ko smo ga kupili.

Da ne bi še kdo delal istih napak in potem odkrival Ameriko, naj navedem kaj je pisalo na listku:

Pri nekaterih ljudeh osi obeh očes nista vzporedni, čemur pravimo heteroforija. Ta napaka, ki je v normalnem življenju ne opazimo, lahko močno vpliva na rezultate meritev. Da

bi bila stvar še slabša, se ta nevporednost osi s časom spreminja in nanjo vpliva cel kup dejavnikov. Da bi izključili možnost napake zaradi heteroforije, je treba narediti naslednji poskus:

Izmerimo azimut gledajoč z obema očesoma in nato zapremo tistega, ki ni ob kompasu. Če se odčitani azimut potem, ko zapremo prosto oko ne spremeni bistveno, sta osi oči vzporedni in lahko merimo z obema očesoma. Če pa je v odčitavanju razlika, bomo morali meriti z enim očesom tako, da bomo istočasno gledali v inštrument in odčitavali, objekt pa opazovali mimo kompasa na imaginarnem podaljšku indeksne črtice pod ali nad kompasom.

Kazen za neznanje mora biti vzgojna... Še enkrat sem moral izmeriti Migotovo brezno in ne prav kratek poligon med Migotovim in Marijinim breznom. Na srečo sem do razodetja v glavnem le pri Gregcu vlekel meter in označeval točke, tako da nisem imel dovolj možnosti, da bi pokvaril kakšne bolj pomembne meritve.

France Šušteršič:

Rapalski paniki na rob

(ponatis prispevka, ki je izšel v Jamarskih novicah v Delu)

Spoštovani! Navezati se želim na nekaj prispevkov, ki zadevajo vprašanje t.i. Rapalske meje in ki smo jih v zadnjih mesecih lahko prebrali v tej rubriki. Preseneča me namigovanje, da postaja ta meja

ponovno aktualna. Po drugi svetovni vojni načrtane meje so nastale na osnovi pragmatične ugotovitve, da sta obe strani približno enako oškodovani. Ker so v času fašizma Italijani prepodili nekaj desetisoč

Slovencev iz tržaškega zaledja, po "osvoboditvi" pa sta balkansko nasilje in italijanska propaganda pognala v beg še večino istrskih Italijanov (ki jih je Italija modro naselila v tedaj še slovenski okolici Trsta), je dandanes tehtnica spet izravnana - le da sta se obe manjšini bistveno skrčili.

Slovenci smo izgubili ozemlje tržaškega koridorja, Hrvatje pridobili etnično prečiščeno Istro, Italiji pa se vendarle nasmilja vsaj približno romanski most do Trsta. Od ozemlja, ki si ga je prigrabila po prvi svetovni vojni, Italijo dejansko zanimata le Reka in Trst. Pa ne zato, da bi ju razvijala, temveč, da bi tega na škodo Benetk in Genove ne počel kdo drug.

Trst ima Italija, Reka je predaleč - torej so popravki sedanjih meja v vseh pogledih nerealni. Tega se večje Italijanske stranke dobro zavedajo in volilcem ne bodo obljubile golobov na strehi. Seveda, pa to ne pomeni, da vprašanje meja ne bodo še kako napihovale manjše stranke, ki ne morejo povzročati drugega kot hrup - in to tudi počnejo. Večje ribe bi tako morda bile prisiljene k meglenim izjavam - od tod do dejanj pa je še hudo daleč.

Če je klasični imperializem kljub bogati fašistični tradiciji komaj kaj več kot papirnati tiger, vendarle ne smemo pozabiti na realnost, ki nas bo - čim postanejo slovenske meje tudi dejansko evropske - krepko udarila po glavi. Gre za to, da smo bitko z Nemci za slovenske gore dobili, bitko z Italijani za Kras pa bomo - če se zadeve tako korenito ne zasučejo - verjetno izgubili.

Da je Kras zibelka krasoslovja in jamarstva je znano menda vsakomur.

Da je jamarstvo edini šport, ki se je razširil iz naših krajev - in je zato bistveno bolj slovenski atribut kot smučanje - ve orbis terrarum precej bolje kot dežela. Propagandnega pomena teh dejstev so se pred več kot sto leti, ko je bil Trst središče svetovnega jamarstva, vse drugače zavedli Italjani. Največjo težo pri raziskovanju Krasa in krasa so tedaj imela v bistvu anacionalna, K.u.K. pobaravana jamarska društva, kjer so nosili organizacijsko težo Nemci, raziskovalno pa Slovenci.

Peščica tržaških Italijanov se je tedaj odločila, da napravijo iz jamarstva predvsem italijanski šport, Kras in njegovo zaledje pa razglasijo za italijansko deželo - čim dlje proti vzhodu. V Societa Alpina delle Giulie je okrog E. Boegana nastalo organizacijsko jedro, ki je kmalu pokazalo svojo učinkovitost. Boegan je že pred prvo svetovno vojno sistematično zbiral podatke o približno 800 jamah, ki so jih raziskovali tržaški jamarji. Pri vpisu v ta kataster je vsaka jama dobila novo, italijansko ime, čeprav so se (z izjemo Istre) nahajale na še slovenskem ozemlju.

Po priključitvi Trsta je Italija razlastila vsa neitalijanska društva in velika količina opreme je prešla v italijanske roke. E. Boegan je bil povišan v viteza in se je lahko ukvarjal samo še z jamarstvom. Ob takšni podpori in vsestranski pomoči armade so lahko italijanska društva v nekaj letih raziskala prek tisoč nadaljnjih jam, tako da je sredi dvajsetih let lahko izšla obsežna knjiga Duemile grotte (Dvatisoč jam). Jamarjem je bil to izvrsten priročnik in poziv k nadaljnjem raziskovanju. Javnost, predvsem svetovno, pa je uverjal, da je t.i. Venezia Giulia italijanska dežela in da je jamarstvo pravzaprav italijan-

ski šport.

Z revijo *Le grotte d'Italia* in knjigo *Il Timavo* se je trend nadaljeval do druge svetovne vojne. Slovenski jamarji preprosto niso mogli parirati. V Italiji so bila slovenska društva preprosto najstrožje prepovedana, v Dravski banovini pa je jamarstvo s precej elitnega položaja, ki ga je imelo za časa Avstrije, zdrknilo na položaj Univerzi bližnje obrobne dejavnosti. Stalne napetosti so Italijanom onemogočale raziskovati na jugoslovanski strani meje. Vendar se niso obotavljali objavljati podatkov o jugoslovanskih jamah, kot da se nahajajo v Italiji, če so se le dokopali do njih. Da bi v drugačnih političnih razmerah slovenski jamarji posegli čez mejo, bi glede na tedanje stanje našega jamarstva ne bilo mogoče niti misliti.

Po drugi svetovni vojni je največji del dotodanje Julijske Benečije prešel v jugoslovanske roke. Kljub velikim naporom posameznikov in Inštituta za raziskovanje krasa SAZU slovenski jamarji teh ozemlji še dolgo niso obvladovali in veliko naših jam se je v literaturi še naprej pojavljalo pod italijanskimi imeni.

V nasprotju s tržaškim jamarstvom, ki je po vojni spet delovalo kot prej, se slovensko še dolgo ni pobralo. Svobodnejše prehajanje čez mejo je tedaj že pomenilo, da Italijani ponovno raziskujejo svoje nekdanje ozemlje - in še čez - in da rezultate objavljajo, kot da gre za jame z izvirnimi italijanskimi imeni na ozemlju republike Italije. Poitalijančevanje našega krasa se je torej nadaljevalo.

Hiter vzpon slovenskega jamarstva v šestdesetih letih ni le omogočil, da smo ponovno raziskali in mnogokrat tudi podaljšali večino najpomembnejših "italijanskih" jam na našem ozemlju ter svetu le nekako dolo-

vedali da so slovenske. Uspehi, ki so posegli v sam svetovni jamarski vrh, so Italijanom nagnali toliko strahu v kosti, da so pričeli razmišljati o možnih naših posegih na njihovi strani meje. Zato je na prelomu v sedemdeseta leta prišlo do enakopravnih dogovarjanj, ki bi, če bi se razmere nadaljevale, potisnila črno sanjajoče prenapeteže v kot in privedla do "evropskih" odnosov.

Nova zakonodaja iz začetka sedemdesetih let je jamarstvo prizadela prav pri korenini. Ker mu ni bilo najti stalnega mesta v nobenem SIS-u, je postalo samo še vprašanje časa, kdaj bo zdrknilo na nivo marginalne dejavnosti, ki jo z lastnimi sredstvi vzdržuje nekaj zagnancev. Zgolj velikemu prizadevanju posameznikov se moramo zahvaliti, da je agonija trajala okrog petnajst let in da smo razsulo odgodili prek časa javno proslavljene stoletnice. Pri tem prav nič ne pomaga, da so nekatere servisne panoge jamarstva, kot npr. reševanje, dosegle svoje mesto v družbenem prostoru. Ker so druge, primernejše, kot npr. informatika in pomlajevanje društev toliko bolj prizadete, je to samo slepilo.

Odprtje meje nas je zateklo gole in bose. V prihodnji sezoni lahko pričakujemo, da bo v ožjem zaledju Trsta na našem krasu raziskovalo po pet ali šest italijanskih ekip na teden ter po ena naša na mesec (če bo), takraj rapalskih meja pa bo razmerje 2:1 v korist Italijanov. Tudi če bi se le ti hoteli vključiti v naš sistem raziskovanja, (kar pa glede na iskušnje dvomim), to fizično ne bo mogoče. Danes slovenski jamarji ne kadrovsko ne materialno nismo sposobni reševati raziskovalnih problemov, ki se odpirajo na našem lastnem teritoriju. Da so naše prvo

tisočmetrsko brezno (Črnelško brezno) raziskali v največji meri tujci, je nacionalna sramota. Da pa so Italijani, je daljnoročno tudi nevarno. Značilo znamenje je že dejstvo, da je bila pred nedavnim ponatisnjena knjiga Duemila grotte razgrabljena v nekaj dneh.

Da Italijani "Cesare Giulie" niso ponovno zavzeli že doslej, se imamo zahvaliti izključno jugoslovanski zakonodaji, ki je ves teritorij države razglasila za vojaški poligon, jamarje pa takorekoč za vohune. Če v najkrajšem času ne bomo usposobili deset do petnajst društev za "redno" raziskovanje (globine 300 m in dolžine 2 km, vsaj 30 jam na leto) ter sestavili vsaj štiri ekipe, ki bodo sposobne tudi "delati" (ne privleči se tja in nazaj) na globinah do 1500 m

Mirjam Jezeršek:

Moje prvo srečanje s podzemljem

Ko sem hodila v četrti razred osnovne šole, so me starši peljali v Postojnsko jamo. To je bil zame veliki dogodek, saj sem že veliko slišala o njeni lepoti in slavi po vsem svetu. Vsako leto je obišče na tisoče ljudi. Res je bilo zelo lepo, saj se nisem mogla načuditi tem lepotam, ki jih je mati narava ustvarjala tisočletja. Takrat še nisem slutila, da bom tudi sama nekega dne postala jamarka.

V sedmem razredu osnove šole pa smo se s planinskim društvom domenili, da obiščemo svetovno znane Škocjanske jame. Ta obisk je name naredil še večji vtis, kot tisti izpred treh let v Postojnski jami. Pred izletom sem prebrala veliko literature, saj sem želela biti popolnoma pripravljena na to dogodivščino. Od tedaj naprej sem se še bolj poglobila

in dolžine preko 10 km, lahko računamo, da bomo čez deset let samo še izbranci vedeli da sta Grotta Montecroce in Abisso Tricolore pravzaprav Križna jama in Triglavsko brezno ter da so ju raziskali pravzaprav Slovenci.

Pozabimo vendar na Weltpolitik in se posvetimo Realpolitik.

Op. ur.: Prosil sem Franceta Šušteršiča, da mi dovoli ponatis članka, saj se mi zdi zelo pomembno, da slovenska jamarska srenja dojame, da je treba raziskovati, ne pa samo veliko govoriti, sedeti na podatkih in razmišljati kako administrativno onemogočati raziskovanje tujcem ter post festum spreminjati imena jam, ki bi jih morali raziskati sami.

v jamarstvo. Odgovore, ki so bili zame prava detektivska uganka sem iskala vse povsod in tako prišla do rešitve. Rešitev se je glasila "Včlaniti se v jamarsko društvo in oditi v kakšno neznano jamo."

Priložnost se mi je ponudila 9.9.1989. Na letovanju v Avstriji sem spoznala Mojco J., ki mi je povedala, da so v bližini njene vasi neke jame. Cela stvar se mi je zdela zanimiva, zato sem se odločila priti uganki do dna. Z Mojco sva se dogovorili za datum odhoda v jamo. Z nama so odšli še trije njeni prijatelji in tako smo se odpravili novim dogodivščinam naproti. Naj vam še izdam, da se jama nahaja v Vašah blizu Medvod. Že prej je Mojca zbrala nekaj podatkov o jami, ki so bili za nas zelo pomembni. Vsak jamar mora približno vedeti, ali je jema že raziskana, registrirana

v jamskem Katastru,...

Iz Vaš smo se podali po boljši poti do jame. Naj opozorim še na to, da pot ne vodi čisto do jame. Ko smo prišli do vznožja hriba, smo zagledali srednje visoko in širok vhod iz katerega je pritekal majhen potoček. ko smo si ogledali zunanjo favno in floro, smo si naredili anorake in pripravili svetilke za v jamo. Vhod je bil dovolj širok in visok, ker pa se je po treh metrih zožil, smo se lepo po vrsti razporedili. Rov je bil dobro založen z ilovico in ni kazal kakšnih posebnosti. Po daljši hoji smo se malo ustavili in odpočili. Med odmorom smo si postavili cilj priti čim dalj, nazaj grede pa raziskati razne podrobnosti, ki jih ne opaziš kar tako. Čakalo nas je še kar nekaj poti, zato smo pot nadaljevali dokler nam ni nadaljevanja preprečila zožitev rova. Odločili smo se, da bomo nekaj časa ostali v mini dvoranici, ki nam je ponujala veliko zanimivosti. Razdelili smo se v skupine - biologe, geologe, krasoslovce,.... Sama pa sem se odločila, da bom poskušala odkriti čimveč na vsakem področju. V biologiji sem se kar dobro znašla in odkrila na ilovnati polici veliko majhnih belih živalic. Malo same pobrskala po spominu in odkrila uganko. Na polici so bile jamske mokrice. Moje sreče pa še ni bilo konec. Zagledala sem netopirja, ki se je hotel skriti pred nenajavljenimi obiskovalci.

Na področju geologije pa sem proučevala nastanek jame. Modro sem ugotavljala, da je mlajšega nastanka in da je delo potoka, ki teče skozi jamo. Na drugi strani pa se je v stropu odpirala odprtina, ki ji strokovno rečemo kamin. Ker nismo imeli ustrezne opreme smo ta izziv opustili. Prišel je čas odhoda. Spotoma smo se tu in tam ustavili in pogledali če bi

se še kaj zanimivega našlo. Moja sreča pa je bila še kar naprej z mano in tako sem odkrila še dve jamski kobilici in tri kapnike, ki so bili čisto majhni. Pa še nekaj v zvezi s tem: celo pot sem pričakovala lepo, veliko dvorano polno okrasja, sige, ponvic, kapnikov..., pa od vsega ni bilo nič. Rovi so bili obdani s samo ilovico, tako rekoč dolgočasni. S tem pa sem spoznala, da čer jame niso samo kapniki in lepe, velike dvorane, ampak tudi ozki rovi polni ilovice, pasaže, ožine itd. Zato mladi, nadebudni jamarji ne mislite, da boste v vsaki jami zagledali drugo Postojnsko jamo. Morate se sprijazniti s tem, da so jame različnega nastanka in da so bolj ali manj očarljive.

No, če se povrnem k naši zgodbi. Ko smo si поблиže ogledali kobilice in kapnike smo se odpravili dalje, saj nas je čakal še en nevaren izziv. Hoteli smo preizkusiti še svoje alpinistične sposobnosti. Pred nami se je dvigovala strma stena, ki smo jo morali premagati, da bi prišli do steze. Vrv smo zavezali za kol in se drug za drugim spustili do police, od tu pa do steze. To "alpinistično" preizkušnjo smo uspešno prestali. Res je, da smo se spustili po špagi, ampak dol smo le prišli. Pred nami se je prikazala dnevna svetloba. Ko smo se ocedili (očistili blata), smo se odpravili domov. Vsi polni lepih vtisov in doživetij smo se zmenili, da vsako leto ponovno odidemo v Babjo jamo, kakor se jama namreč imenuje, in jo raziščemo do konca.

Naj za zaključek še povem, da je bila jama zame pravo doživetje in posledica (bolj ali manj) tega je, da sem se včlanila v Društvo za raziskovanje jam Ljubljana.

P.s. Zgodba je bila napisana leta 1990.

Marko Simić:

Jamarska odprava Društva za raziskovanje jam v Brazilijo (ponatis iz 37. številke Naših jam)

Uvod

Po dolgem času se je članicam in članom Društva za raziskovanje jam Ljubljana ponudila priložnost raziskovati jame v tujini - brazilski jamarji so na odpravo v jamski sistem São Vicente v Braziliji povabili dva jamarja našega društva. Zanimanje za udeležbo je bilo večje od ponudbe, zato smo morali dva srečnika, ki naj bi odpotovala v Brazilijo, določiti z žrebom.

Kasneje so se tržaški jamarji, ki naj bi se prav tako udeležili odprave, premislili in odšli v Albanijo, tako da je na koncu v Brazilijo odpotovalo pet naših članov in članic: Franci Gabrovšek, Nataša Kavčič, Branka Hlad, Dorotea Verša in Marko Simić.

Birokratski zapleti ob odhodu

Letalske karte smo vplačali mesec in pol pred poletom, nato pa smo iskali sponzorje, pripravljali opremo, se cepili proti tetanusu in rumeni mrzlici ter nabirali kondicijo. Na potovalni agenciji smo na vsa naša vprašanja, kje so naše vozovnice in vize, dobivali pomirjujoče odgovore. Na žalost nam je prekipelo šele pet dni pred odhodom: naredili smo tako sceno, da so ostali obiskovalci pobegnili iz poslovalnice. Šele takrat so v agenciji le nehali obračati naš denar, kupili so letalske vozovnice in zaprosili za vize. Toda na brazilskem veleposlaništvu na Dunaju so iz garantnega pisma brazilskih jamarjev in naših vlog dojali, da nismo običajni turisti, ampak člani jamarske odprave, ti pa potrebujejo posebno

odobritev zunanjega ministrstva. Do našega odhoda pa so manjkali samo še trije dnevi...

Sledilo je mrzlično telefoniranje v Brazilijo, prošnje in prepričevanje veleposlaništva na Dunaju, a vse zaman. V obupu smo celo poslali fax na slovensko veleposlaništvo v Argentini, kjer je odpravnik poslov član našega društva Matjaž Puc. Toda Matjaž je bil ravno na dopustu, od njegovega namestnika pa smo dobili odgovor, da nam svetuje potrpežljivost, kar ni ravno koristilo našim že močno razrahljanim živcem.

Na turistični agenciji smo se mirno zlagali, da je na veleposlaništvu vse urejeno, tako da so poslali kurirja na Dunaj - brez tega bi bila tudi odobritev v zadnjem trenutku brez haska. Pri Frančku in Nataši smo se zvečer, 48 ur pred odhodom, že tolažili, kako bomo v petek popoldne namesto v Brazilijo odšli kar na Rombon, kjer za zanimive jame ne rabiš vize.

Naslednje jutro smo za vsak primer še zadnjič poklicali veleposlaništvo, kjer so nam na naše presenečenje sporočili, da je odobritev za naše vize prišla. Da pa se le ne bi preveč veselili, nam je referent povedal, da ta dan ne bo več izdajal viz. Na naše obupne prošnje je odgovoril tako, da je položil slušalko. Na srečo ga je kurir, ki je le malo zatem prispel na veleposlaništvo, le omehčal, tako da smo ob desetih zvečer, 22 ur pred odhodom, končno imeli v rokah vozovnice in potne liste. Kasneje smo brazilске jamarje povprašali, kako jim

je uspelo v tako kratkem času izposlovati dovoljenje. Razložili so nam, da so poskušali po različnih zvezah, da pa tudi oni ne vedo, katera je bila "ta prava". Vsekakor je veleposlanik na Dunaju zaradi nas dobival sive lase, saj so ga iz vsaj dveh brazilskih veleposlaništev v Evropi prepričevali, naj ne komplicira.

Zadnjega dneva, 12. julija, se ne spominjamo radi. Dorotea, Branka in jaz smo morali še v službo, jaz pa sem moral prav ta dan oddati tekste za knjigo o soški fronti, tako da seveda celo noč nisem spal. Sledilo je mrzlično kupovanje in nato pakiranje jamarske in druge opreme. Popoldne smo z dvema avtomobiloma že drveli proti tržaškemu letališču v Ronkah, zvečer pa smo v Rimu presedli v 370-tonsko pošast Jumbo jeta Alitalije, ki je poletel iz Rima v São Paulo. Še ko smo sedeli v letalu in poslušali enakomerno hrumenje motorjev, nismo dojeli, da smo res na poti.

Na letalu smo bolj malo spali, vsak se je ukvarjal s svojimi mislimi. Verjetno smo vsi razmišljali isto: kaj nas čaka. O jamah, v katere smo se odpravili, smo imeli le meglene predstave. Prebrali smo, kaj so napisali italijanski jamarji, ki so bili tam na dveh odpravah, leta 1989 in 1991. Imeli smo tudi načrt, ki so nam ga poslali gostitelji. Dorotea, ki ima dobre stike z najbolj znanimi italijanskimi jamarji, je dobila od dveh udeležencev italijanskih odprav povsem nasprotujoče si informacije o pogojih v jami in v taboru. Branko so skrbele kače, še najbolj miren pa je bil Franček, ki je rekel, da nikomur ne verjame, dokler vsega ne vidi sam.

Prihod v São Paulo

Na letališču v São Paulu nas je

pričakal Peter Slavec, Slovenec, ki se je pred štiridesetimi leti izselil v Brazilijo. V prostem času se je ukvarjal z alpinizmom, kasneje pa tudi z jamarstvom. Bil je eden od ustanoviteljev jamarskega kluba v São Paulu, ki je sprva deloval v okviru planinskega društva (Clube Alpino Paulista), nedavno pa je prerastel v União Paulista Espeleologia UPE (Jamarsko zvezo São Paula). Peter je imel pomembno vlogo tudi pri ustanovitvi Jamarske zveze Brazilije (Sociedade Brasileira de Espeleologia - SBE).

Danes Peter Slavec ni več na vodilnih položajih kluba, oziroma zveze, ostal pa je nesporna avtoriteta in ima veliko zaslug tudi za raziskave sistema São Vicente. Njegova je bila tudi pobuda, da so nas Brazilci sploh povabili. Do odhoda na odpravo so nas razdelili v dve skupini, Branka, Franček in Nataša so se kaj hitro udomačili pri Petru, Doroteo in mene pa je gostil slovenski izseljenec Vladimir Ovca.

Pri Petru smo iz literature, načrtov in Petrovega pripovedovanja končno izluščili osnovne podatke o našem cilju, jamskem sistemu São Vicente. V zvezni državi Goiás, že v subtropskem pasu, le dobrih 13° južno od ekvatorja je eno od osmih večjih kraških območij Brazilije. Tam namreč na zelo starih gnajskih leži velika krpa predkambrijskih apnencev, imenovana Serra do Calcario (Pogorje apnencev). Krpa se v smeri sever jug se razteza 30 km daleč, od vzhodnega do zahodnega roba meri okoli 10 km, debelina apnencev pa ponekod presega 200 m.

Serra do Calcario preseka povirni del reke Tocantins, ki se 1450 km severneje pri Belemu izliva v Atlantski ocean. Pritoki Tocantinsa, ki na tem območju tečejo z vzhoda proti za-

hodu, na stiku z apnenci poniknejo, na zahodnem robu pa ponovno pritečejo na površje. Veliki jamski sistemi, v katerih reke pod površjem tečejo po podlagi iz gnajsa, si kar sledijo: na severu Lapa do Angélica ob Rio Angélica, južneje pa Lapa do Bezerra ob Rio Bezerra ter "naš" sistem São Vicente ob Rio São Vicente.

Ob reki São Vicente sta nastali dve veliki jami. Na vzhodnem robu apnenca reka izgine v jami São Vicente I, kjer ji lahko sledimo nekaj kilometrov daleč do sifona. Na dan pride v izviri v mogočni udornici Valle di Ligação (Povezovalna dolina), po 400 m površinskega toka pa ponovno ponikne, tokrat v jami São Vicente II, kjer ji prav tako lahko sledimo le do sifona. Podzemska pot reke São Vicente se konča na zahodnem robu apnencev, v izviri na bregu reke Angélica.

São Vicente I, največjo jamo sistema, so začeli leta 1973 raziskovati Brazilci. Jame so se lotili od ponora, vendar so zaradi številnih brzic in slapov napredovali zelo počasi. Pomemben korak pri raziskovanju jame je bilo odkritje jame Lapa da Ponte de Craibinha ozroma Gruta da Craibinha leta 1989. Jama je pripeljala raziskovalce v severozahodni del jame São Vicente. Pot nizvodno se je kmalu končala s sifonom, zato so jamo raziskovali v smeri proti toku. Glavni problem sistema, povezavo delov raziskanih z dveh različnih strani, so razrešili brazilski in tržaški jamarji na skupni akciji leta 1991.

Za letošnjo, že 11. odpravo, so ostale manj spektakularne naloge: ponovna merjenja precejšnjega dela sistema, iskanje novega vhoda in še neodkritih odcepov, predvsem pa raziskava odcepa, ki so ga odkrili leta

1991, niso pa imeli časa, da bi ga raziskali. Odcep je zanimiv, ker poteka v smeri proti sifonu ponorne jame Gruta Passa três.

Odhod na odpravo

15. julija zvečer so se pri Petru začeli zbirati udeleženci odprave: 18 Brazilcev na čelu z Robertom Brandijem, vodjo ekspedicije, in Petrom Slavcem, štirje Američani in mi. Po kratkem spoznavanju smo s spalnimi vrečami čisto zapolnili vse kotičke Petrove hiše, 16. julija navsezgodaj pa smo se zbasali v avtomobile in se odpravili proti severu.

Kljub temu, da so se naši gostitelji odločili, da bomo poskušali vseh 1300 kilometrov prevoziti v enem dnevu, nam to ni uspelo. Prenočili smo v majhnem mestecu Posse, kjer smo prvič videli temne predkambrijske apnence - z njimi je namreč tlakovana glavna ulica v mestecu.

Ko smo naslednjega dne zavili z meddržavne ceste na lokalno makadamsko pot, smo že na prvem kilometru izgubili izpušni lonec, ki ga je naš voznik Roberto Brandi hladnokrvno pripel na vrh nahrbtnikov na strehi avtomobila; težko bi se reklo, da smo v São Domingos, zadnje večje naselje pred našimi jamami, prispeli neopaženi.

Včasih je bilo treba opremo do raziskovalnega območja tovoriti s konji. Letos pa je občina, ki si obeta razcvet zaradi bodočega turističnega obiska jam, jamarjem pomagala in občinski terenski tovornjak je dveh vožnjah do jam prepeljal vso opremo in ljudi. Vožnja na kesonu tovornjaka, ki je vozil po nečem, čemur bi se samo pogojno lahko reklo cesta, je bila nekaj posebnega. Poskakovali smo kakšen meter v zrak in padali nazaj na keson, veje, ki jih je odrival

sprednji, dvignjeni del kesona, so veselo pometale po glavah tistih, ki so jih moleli previsoko, poleg tega pa je z vej na nas padal pravi dež paličnjakov. Bilo jih je toliko, da jih nismo mogli sproti zmetali nazaj v gozd. Največ paličnjakov pa se je nabralo na hladilniku tovornjaka, od koder jih je moral voznik pred povratkom spihati s stisnjenim zrakom iz posode za zračne zavore. Med vožnjo smo s tovornjaka presenečeni zrlili v apnence, ki so bili za naše predstave zelo nenavadni; zaradi temne prevleke so bili že tako sivi apnenci skoraj črni.

Bazni tabor

Vožnja se je končala ob kolibi, v kateri je še pred kratkim živela ženska z otroci; mož je delal v mestu Braziliji in jo je obiskoval le enkrat letno. Jamarji so nam povedali, da ne vedo kam je odšla, njena skromna koliba pa je postala zunanje skladišče odprave. Za nas se je začelo garaško delo; v bazni tabor je bilo treba znošiti hrano za deset dni in vso opremo. S polnimi nahrbtniki smo se odpravili skozi redek gozd. Kar na enkrat se je pred nami odprla ogromna, 700 m dolga, do 300 m široka in več kot 100 m globoka udornica imenovana Valle di Ligação (Povezovalna dolina) oziroma Valle do Couro D'Anta. Videli smo, da so stene udornice prepadne, kljub temu pa smo se začeli v potu svojih obrazov spuščati po poti, umetelno speljani med bloki mogočnega podora. Kmalu smo kakih 50 m nad nami zagledali rob stene, ki se je prevesil v ogromno streho s katere so viseli številni zelo stari kapniki. Šele 150 m dalje se je streha spustila skoraj do reke. Tam, v vhodnem delu jame São Vicente II, kjer sredi dneva vlada

poltema, je na peščini tik ob reki idealen prostor, kjer smo postavili bazni tabor. Težko je opisati vso mogočnost vhoda v jamo; nikoli še nisem videl česa podobnega.

18. julij - iskanje vhodov

Prvi dan smo se poskušali skozi savano, v Braziliji imenovano cerrado, prebiti do globokega tektonskega jarka, ki poteka vzporedno s precejšnjim delom jame São Vicente I. Tam naj bi iskali morebiten tretji vhod v sistem, ki nam bi prihranil zelo naporno pot do tabora v jami. Na žalost pa nismo našli niti jarka, kamoli nov vhod v jamo.

Glavna akcija - spust v jamo São Vicente I

Po enkratnem kosilu, ki nam ga je 19. julija skuhal Peter, se nas je v jamo São Vicente I odpravilo deset: štirje Brazilci, Američanka in cela slovenska ekipa. Spust v udornico Craibinho je bil preprost, nekaj brezen, ki se zvrstijo na 45 metrih višinske razlike med dnom udornice in podzemsko reko pa smo premagali z lestvicami. Težke nahrbtnike z opremo in hrano za štiri dni smo spustili po vrvi. Malo preden smo zagledali reko nam je vzelo sapo in zalil nas je znoj; začutili smo klimo, ki nas bo spremljala naslednjih nekaj dni: temperatura zraka 25°C pri skoraj 100-odstotni relativni vlagi. Reka se nam je zdela temačna in mogočna; čeprav smo se v jamo odpravili v sušnem obdobju, je imela pretok okoli 7 m³/s. Brazilci se ne bojijo vode: čim je lažje brodititi po vodi, kot plezati po obali, zagazijo v vodo. Nam voda v začetku ni prijala, saj smo se je navajeni izogibati do zadnjega. No v Braziliji je en zadržek takoj odpadel:

tudi voda je imela 25°C in je prijetno hladila pregreta telesa.

Pred odhodom smo se pri italijanskih jamarjih pozanimali, kakšna obutev je najboljša za jamo. Svetovali so nam lahke platnene čevlje, na srečo pa smo se pred odhodom v jamo premislili in obuli gojzerje. Izkazalo se je, da je bila to zelo pametna odločitev, saj si kasneje nismo znali predstavljati, kako bi vse tiste podorne bloke ob reki preplezali v platnenih čevljih. Naj na tem mestu, kljub temu da Scarpa ni bil naš sponzor, pohvalimo nizke in visoke čevlje te trvdke, saj so zdržali najbolj fin kremenčev pesek kot tudi številne ostre podvodne kamnite nože.

Naslednje ure so bile zelo naporne. Plezali smo po blokih na bregovih, se plazili skozi ozek obhodni meander, v katerem smo po peščenih tleh za sabo vlekli nahrbtnike. Ti so se že pri brodenju po vodi napili vode in postali prav nečloveško težki. Neštetokrat smo morali prečkati deročo reko. Ob misli, kaj bi bilo, če nas bi voda spodnesla, nam ni bilo nič kaj prijetno ob srcu: možnosti za rešitev bi imeli le, če bi se nam posrečilo hitro sneti nahrbtnik. Kot da temačne misli niso bile dovolj, nas je zdramil Frančkov klic: "Pomagajte Luizu, padel je!". Obrnili smo se, toda Luiza nismo videli. Franček, ki je videl, kako je omahnil z roba bloka in padel nekaj metrov na hrbet, se prevalil in z glavo naprej priletel med naložene bloke, je bil prvi pri njem. Pozneje je povedal, kako je bil prepričan, da Luiz grozovitega padca ni preživel. Previdno mu je začel snemati čelado, izpod katere se je videla krvava glava. Izkazalo se je, da je imel Luiz veliko sreče - odnesel jo je le z urezninami na obrazu.

Po petih urah smo prišli do Ta

bora I, od koder smo po krajšem počitku nadaljevali pot. Jama, ki je bila do tabora ozka, podobna Križni jami, le brez sigovih pragov in s precej bolj deročo reko, se je začela širiti. Ponekod so ob reki široke peščene plaže. Preden smo dosegli prostor za tabor, smo morali še dvakrat čez reko in prav predzadnje prečenje je bilo najbolj divje, še posebej za prvega, ki je moral prek reke privezan za vrv. Ostalim je bilo seveda lažje, saj so si lahko pomagali z napeto vrvjo.

Kar naenkrat smo se znašli na peščini, kjer je bil že na prejšnji odpravi tabor, imenovan Tabor II. Kar šest ur smo porabili za 2 km poti. Bili smo izčrpani, razprostrli smo reševalne folije, nanje položili armaflekse, se zvrnili nanje in šele čez nekaj časa skuhami nekaj malenkosti. Sledilo je kopanje na bližnji peščeni plaži, nato smo oblekli suho obleko in se odpravili spat.

Jama São Vicente I dobi tretji, Slovenski vhod

Že med potjo do tabora se nam je kakšnih 10 minut oziroma dva prehoda prek reke pred Taborom II zazdelo, da čutimo prepričanost nekam proti desni. Naslednjega dne smo izrabili priložnost in se odpravili iskat nov vhod, oziroma bolje rečeno izhod iz jame. Med podornimi bloki ob reki smo kmalu našli odcep, ki se je končal s podorom, v katerega pa je močno pihalo. Plazili smo se v vse luknje in plezali v kamine, vendar brez uspeha. Da je vhod res blizu nas je prepričevala tudi lepo rejena žaba, ki smo jo našli na skali, zato nismo obupali. Kar naenkrat je bilo slišati strašen krik - jaz, ki sem se gvozdil v nekem brezupnem kaminu, sem najprej pomislil, da je spet kdo

padel, izkazalo pa se je, da je Franček pogledal skozi pravo razpoko med bloki in zagledal dvorano, v katero je sijalo sonce. Res smo imeli srečo, saj sta iz dvorane na površje vodili dve brezni, od katerih je bilo manjše lahko preplezljivo.

Hitro smo se mokri in zadihani znašli na površju pod navpično steno, črno od vlage, ki je puhtela iz jame. Slekli smo pajace in se predajali soncu in suhemu zraku pred jamo. Bili smo zelo veseli, saj smo našli nov vhod, ki bo zelo olajšal nadaljnje raziskovanje jame, poleg tega pa smo bili navdušeni nad tem, da nam bo ob povratku prihranjena naporna in nevarna pot po vodnem rovu.

Ko smo se razgledali, smo ugotovili, da smo prišli na površje nekje v pobočju tistega tektonskega jarka, ki smo ga prvi dan zaman iskali. Nad nami je bila slikovita stena, pod nami podor, poraščen z bujno vegetacijo, videli pa smo tudi stene nasprotnega pobočja jarka. Ker nas je zanimalo, ali je v dnu globokega jarka voda, smo se skozi džunglo po podornih blokih spustili do dna, kjer pa nismo našli ničesar. Po povratku pred vhod v jamo se je Franček lotil iskanja najbližjega prehoda navzgor, na rob jarka. Najprej je hotel preplezati steno, a ga je kača prav ob deblu, za katerega se je hotel prijeti, prepričala, da mora biti še kakšen bolj eleganten izhod. In res smo nedaleč stran odkrili strm žleb, po katerem pot na rob ne bi smela biti pretežka.

Ob povratku v jamsko savno smo merili novo odkrite dele; do priključka na brazilski poligon ob reki smo namerili 290 m. Ker nas je bilo pet, za merjenje pa so dovolj trije, sem se lahko posvetil fotografiranju. Višji deli jame, ki jih ne dosežejo poletne poplave so namreč izjemno

lepo zakapani s kristalno belo sigo. V taboru smo novico sporočili na nenavaden način: s površja smo za vsakega prebivalca tabora prinesli po eno zeleno vejico. Pred spanjem smo se kar napol goli podali na fotografski izlet v skoraj 100 m dolgo, kakih 40 m široko ter okoli 4 m visoko dvorano, ki se odpira tik za taborom. S stropa dvorane v vrstah visijo grozdi snežno belih aragonitnih stalaktitov - nekaj najlepšega, kar sem kdaj videl v jamah.

Novi vhod smo skupaj z Brazilci v taboru poimenovali Entrada Eslovena - Slovenski vhod. V literaturi, ki smo jo dobili po odpravi, smo opazili, da so vhod kasneje primenovali v Boca Peter Slavec (Vhod Petra Slavca), kar se nam ne zdi prav. Pa ne ker Petru ne bi privoščili imena vhoda, ampak zato, ker smo kot prvopristopniki vhod poimenovali v soglasju z vsemi, ki so bili takrat z nami v jami.

Najdba novega vhoda pa še ni pomenila, da se bomo v tabor vrnili po novi poti; treba je bilo najti pot do baznega tabora, kar po mnenju brazilskih kolegov sploh ni bila lahka naloga, čeprav je med vhodom in taborom le dva kilometra zračne razdalje. 21. julija so na pot poslali Luiza in mene, niso pa bili čisto prepričani, da nama bo uspelo.

Meni se zadeva ni zdela tako problematična, čeprav je res, da iz džungle ni videti nobenih orientacijskih točk, karta, s katero smo razpolagali, pa se ni ponašala s podatkom, ali je orientirana po magnetnem ali po geografskem severu. Pri nas je razlika nekaj večja od stopinje in je v večini primerov zanemarljiva, v Goiásu pa znaša dobrih 15 stopinj in jo ni pametno zanemariti. Na izhodu iz jame sem določil tak azimut, ki bi naju v obeh primerih pripeljal do

poti, ki vodi v tabor in z Luisom sva se z busolo v roki odpravila v neznano. Izkazalo se je, da je bil azimut dobro izbran, saj sva že po uri in pol naletela na pot, ki povezuje tabor z Gruto da Craibinho. Spustila sva se do baznega tabora, pograbila nekaj hrane in se odpravila nazaj v jamo. Po poti nazaj je Luiz z mačeto označeval pot in brez težav sva prišla do Slovenskega vhoda ter se spustila v vlažno in vroče podzemlje. V taboru sva se sešla z ostalo ekipo, ki je tisti dan merila del glavnega poligona in stranske rove. Proslavili smo s pivom, ki sva ga prinesla iz baznega tabora.

Pritok, v katerem se ne da dihati

Naslednji dan so se Franček, Luiz, Roberto in Olavo odpravili raziskovat pritok daleč proti toku. Na poti so morali splezati in opremiti zelo nevarno prečko nad divjimi brzicami reke. Brez posebnih težav so premagali tudi slap pritoka, znan še s prejšnje ekspedicije, nato pa so brodili po kotlicah in brzicah in premagovali slapove. Tako so izmerili 328 m rova, nato pa so se odločili, da se brez merjenja podajo do konca rova. Kmalu so opazili, da se zelo hitro zadihajo. Olavc in Roberto sta se odločila za povratek, Franček in Luiz pa sta kljub temu prodirala naprej. Ker pa so postajale težave z dihanjem vse hujše - Franček je povedal, da je bilo kot na vrhu Mont Blanca - sta se na srečo še pravočasno odločila za povratek. Edina razlaga za njihove težave pri dihanju je, da je gnitje naplavljenе organske snovi v rovu, ki je popolnoma brez prepriha, povzročilo zmanjšanje količine kisika v zraku. To teorijo potrjuje tudi vonj po razpadu, ki so ga nekajkrat začutili.

Ostali smo ta dan fotografirali po

jami, med drugim ogromen, okoli 5 m visok steber iz sige, ki stoji ob reki. Posebnost stebra so prekrasne velike sigove ponvice, v katere se steber razširi na tisti strani, ki je obrnjena stran od reke. Celo ponvice v naših Škocjanskih jamah se lahko mirno skrijejo pred tem bogastvom zlate barve in oblik.

Američanka Jean je medtem poskušala v čelado ujeti posebnost jamskih sistemov reke São Vicente - slepo ribo *Ancistrus cryptophthalmus* sp. n. (Siluriformes, Loricariidae). Prvi primerki so iz Gruta São Vicente I, holotip pa iz jame Caverna Passa três. Do 8 cm dolga riba je bela, saj je skoraj brez pigmenta, odrasli osebk pa imajo slabo razvite oči, ki jih popolnoma pokrije koža, tako da so slepi. Lov ne nenavadne bele ribe v plitvinah pa ni bil uspešen; vsakokrat so ji pobegnile v skaljeno vodo.

23. julija smo zapustili tabor in se skozi naš izhod odpravili v bazni tabor. Še fotografija pred vhodom, ura hoda skozi savano in že smo bili "doma".

Merjenje jame São Vicente II

Prve Petrove meritve jame São Vicente II izpred mnogih let so se našim gostiteljem zdele nezanesljive, zato so v jamo poslali ekipo mlajših brazilskih jamarjev, ki naj bi merili jamo od vhoda, Franček, Branka, Doroeta in jaz pa naj bi se lotili merjenja od sifona proti vhodu. V enajstih urah smo dosegli sifon in nazaj grede izmerili večji del glavnega vodnega rova jame (1044 m poligona). Kljub temu, da smo bili ves čas popolnoma mokri, saj smo večino jame prebrodili, precejšen del pa tudi preplavali, nam ni bilo mraz. Edini problem je bila nagubana koža na rokah in predvsem na nogah. Medtem

je brazilška ekipa, ki je merila od vhoda, našla prehod v suhe dele. Najprej so našli ogromno dvorano, naslednji dan še eno in rov, ki ga niso raziskali do konca.

Kače

Kljub precejšnji psihozi glede nevarnosti strupenih kač, ki vlada tudi med brazilskimi jamarji, s kačami nismo imeli problemov. Najbolj smo se jih bali v jami São Vicente II, saj visoka voda pogosto zanese globoko vanjo strupene kače Jararace (*Bothrops atrox*), ki so do 2 m dolge in baje zelo agresivne. Na eni prejšnjih odprav so dve potolkli 1500 m od vhoda. Mi nismo videli nobene, le Dorotea je v jami São Vicente I nedaleč od tabora našla okostje velike kače. Več bližnjih srečanj z njimi smo imeli na površju, vendar brez posledic. Tako smo nekega dne na spalnih vrečah v baznem taboru zalotili kačo. Luiz jo je ujel in ko se je izkazalo, da je nenevarna vodna kača, smo jo v elegantnem loku vrnili v njeno naravno okolje. Sprva smo se veliko kopali v nenavadno toplem izviru pritoka reke São Vicente v udornici, ko pa smo na veji nad vodo našli lev klopotače, je želja po kopanju marsikoga minila.

Lapa Couro d'Anta

Naslednji dan smo se med podornimi bloki odpravili proti toku reke do izvirov na nasprotnem koncu udornice. Ogljedali smo si tudi 1187 m dolgo in 85 m globoko jamo Lapa Couro d'Anta (Tapirjeva koža), ki so jo raziskovali v letih 1987, 1989 in 1991. Čeprav ob visoki vodi iz nje izvira reka São Vicente, pa se v njej jamarjem še ni posrečil prodor do stalnega vodnega toka, oziroma do jame São Vicente I. Vhodnih 50 m

jame je vsekakor nekaj posebnega - rov ima pravilen pravokotni profil, čisto ravna tla pa so iz zelo drobnega rjavega kremenovega peska. Imeli smo srečo in smo srečali nekaj 10 cm veliko stonogo, ki je s svojimi dolgimi nogami izredno dobro prilagojena na življenje v pesku.

27. julija smo zapustili bazni tabor in si pred povratkom v civilizacijo ogledali vhod v jamo São Vicente I. Prav tam, kjer reka prvič izgine v apnenca, so Brazilci pred mnogimi leti začeli z raziskovanjem jame. Vhod v jamo močno spominja na vhod v našo Tkalco jamo, le da si težko predstavljam, kako bi se lahko v Rakovem Škocjanu prepustili vodnemu toku in odplavali v jamo, kot smo to naredili na vhodu v São Vicente I. Obiskali smo še kmetijo gospoda Coste, ki je, čeprav izredno revna, vrsto let razdajala gostoljubje jamarjem. Stari gospod Costa je bil vidno ganjen, ko so prišli prijatelji. Pri njem je ekspedicija pustila tudi vso preostalo hrano in zdravila. Še zadnjič smo prečkali reko, tokrat na površju in se vrnili v São Domingos.

28. julija smo se celo dopoldne potepali po prijazni vasi. Sledilo je poslovilno kosilo, po njem pa, vsaj zame, veliko presenečenje: ker sem imel rojstni dan je Dorotea v lokalni slaščičarni naročila ogromno torto. Zakaj so tam Doroteo vprašali, ali je slavjenec moškega ali ženskega spola, smo videli, ko je torta prišla na mizo. Oblita je bila namreč s peno nežno modre barve. Čeprav so Američani zlobno pripomnili, da je torta tudi po ukusu križanec med smetano in peno za britje, smo jo s skupnimi napori le pojedli.

Po povratku v São Paulo smo najeli avto in se odpeljali na enajstdnevno potepanje po Braziliji, ki

smo ga končali v Petrovi počitniški hišici ob morju pri Ubatubi, oziroma na bližnji prekrasni peščeni plaži Praia de Itamambuca. Pred odhodom iz Brazilije smo se v São Paulu udeležili poslovilne večerje, na kateri se je zbrala večina udeležencev odprave, naslednji dan pa smo se vkrcali v letalo in se vrnil domov.

Ocena odprave

Po brazilskih podatkih je bilo na odpravi v osmih raziskovalnih dneh izmerjenih skupaj 11,5 km rovov. Kolikšen delež je novoodkritih rovov in kolikšen ponovljenih meritev je težko reči, saj so Brazilci po slabih izkušnjah s Francozi, ki so jim odnesli vse meritve, tokrat pretiravali v drugo smer, tako da nam razen kopij naših terenskih beležk niso prepustili nobenih njihovih meritev in načrtov. Slovenski del ekipe je samostojno izmeril 2,1 km poligona, od tega 290 m novega rova, Franček je skupaj z Brazilci izmeril še 328 m v rovu s slabim zrakom.

Kljub temu, da je sistem São Vicente v glavnem raziskan, je ostalo nekaj odprtih vprašanj. Predvsem bi bilo treba najti povezavo med jamo São Vicente I in Couro d'Anta. Na tej odpravi se s to povezavo nismo ukvarjali, verjetno tudi zaradi nesreče pred leti: kamniti blok v izjemno nestabilnem podoru se je prevalil in poškodoval dva brazilska jamarja.

V jami São Vicente I je po odkritju tretjega vhoda raziskovanje močno olajšano, saj je tabor v jami sedaj res nepotreben. Verjetno ima jama še en vhod, ki pripelje v jamo blizu velikega stebra s ponvicami, saj smo tam našli številne živali s površja, med drugim tudi ogromno tarantelo in celo vrsto malih žabic, ki so ždele na stalagmitih. Ker pa je

jama med našim vhodom in tem mestom lahka, najdba novega vhoda ne bo bistveno olajšala raziskovanja.

Najdba ogromnih dvoran v jami São Vicente II in rovov, ki potekajo v povsem drugo smer od vodnega rova, zahteva podrobnejše raziskave, ki letos zaradi časovne stiske niso bile končane.

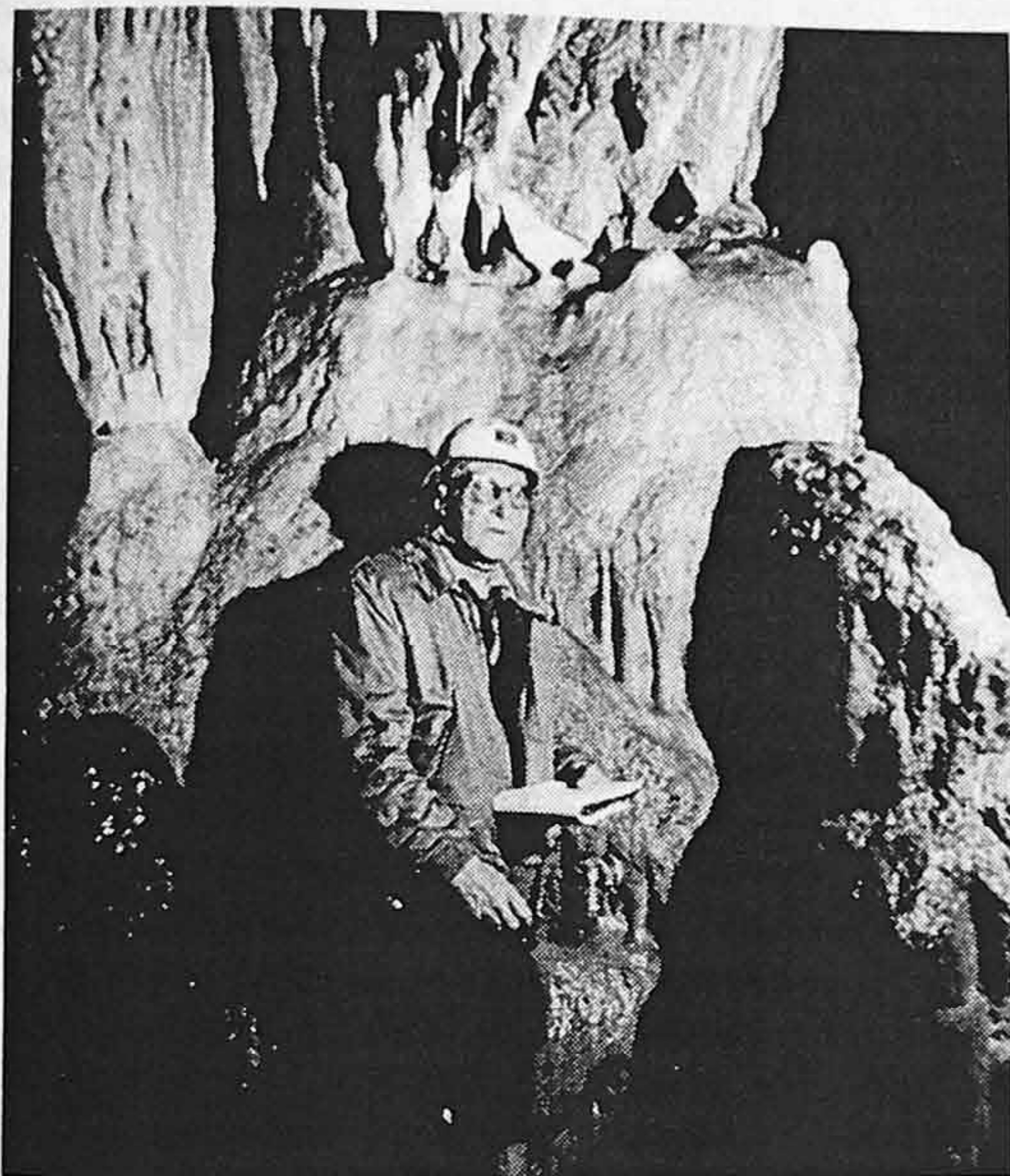
Nadaljevanje raziskav v rovu, ki poteka proti sifonu jame Gruta Passa três bo možno le z uporabo jeklenk s stisnjenim zrakom. Vprašljiva pa je smiselnost takega početja, saj je rov popolnoma brez prepaha in ne obeta povezave.

Za nas je bilo raziskovanje sistema São Vicente posebna izkušnja, saj nismo navajeni takšnega tipa jam in klime v njih. Brazilci sledijo zelo preprosti logiki jame in raziskujejo predvsem ob vodi in pritokih, nam pa so koristile izkušnje iz naših jam, saj smo ravno z opazovanjem prepaha našli nov vhod.

Odnosi med nami in brazilskimi jamarji so bili ves čas prisrčni in korektni. Všeč jim je bilo, ker smo se za razliko od nekaterih njihovih prejšnjih gostov znali prilagoditi njihovi jamarski filozofiji. Za brazilске jamarje je namreč jamarstvo še vedno kolektiven šport, v katerem raziskovanje ni alfa in omega vsega. Prav tako pomembno je s prijatelji uživati v dobri družbi, ob jedači in pijači. Za nas pa tako prilagajanje ni bilo posebej naporno...

Zahvala

Težko si predstavljamo, kako bi naš del odprave potekal brez vsestranske in nesebične pomoči Petra Slavca in njegove družine ter Vladimirja Ovce, ki so skrbeli za nas, kot bi bili njihovi. Na tem mestu se jim za vse še enkrat zahvaljujemo.

*In memoriam**Pavel Kunaver (1889-1988)*

Čeprav je bil Pavel Kunaver vse svoje življenje predvsem pedagog in naravoslovec, ki so ga zanimale skorajda vse stvari povezane z naravo, ga lahko slovenski jamarji in člani Društva za raziskovanje jam Ljubljana imamo s polno pravico tudi za svojega. Bil je oče slovenskega planinstva, turnega smučanja, taborništva, amaterskega zvezdoznanstva, zanimala ga je naravoslovna fotografija, bil je odličen risar pejzažev in izjemni poznavalec slovenske dežele, toda začel je predvsem z jamarstvom. Jamarji ga ne poznamo samo kot člana Drenovcev, skupine mladih navdušencev, ki so plezali po na-

ših gorah in odkrili celo vrsto jam, predvsem na Dolenjskem in Kočevskem, ampak tudi po tem, da je prav on vzorno pisal prve zapisnike jam leta 1910 ustanovljenega Društva za raziskovanje jam Ljubljana in da je naredil celo vrsto izjemno dobrih jamskih načrtov. O uspehih ljubljanskih jamarjev je napisal precej člankov v *Laibacher Zeitung*. Vse od leta 1910, ko je maturiral, pa do vpoklica v vojsko, je sodeloval na večini ekskurzij, na katerih so raziskali skoraj 100 jam. Največji uspehi so bili 84 m globoka Marjanščica pri Predolah, 93 m globoka Krviška okroglica nad Dobropoljem in 74 m globoka Žiglovica pri Ribnici ter nova odkritja v Logarčku pri Planinskem polju. Z Michlerjem je leta 1917 v okviru vojaških raziskav za potrebe Soške fronte raziskal 106 jam in se spustil v Roupo pri Podleščah 147 m globoko in v Veliko ledenico v Paradani 100 m globoko.

Med obema vojnoma se Pavel Kunaver ni več udeleževal raziskovalnih akcij obnovljenega ljubljanskega društva, pač pa je veliko hodil po bolj znanih jamah in kraških znamenitostih. Pri nas je postal zelo znan po dveh knjigah: "Kraški svet in njegovi pojavi" iz leta 1922 in "V prepadih" iz leta 1932. Prav zadnja je klasična jamarska knjiga in bi jo moral poznati vsak slovenski jamar. V njej so zapisani spomini na napeta raziskovanja v letih 1910 do 1918, ki jih je doživljal v družbi s svojimi prijatelji, prvimi slovenskimi jamarji.

Posebno po zadnji vojni, ko je bil profesor zemljepisa na bivši Klasični gimnaziji (sedanji osnovni šoli Prežihovega Voranca) do leta 1961, je kot vodja naravoslovnega krožka stalno vodil ekskurzije krožkarjev in svojih učencev prav po kraških znamenitostih Slovenije, posebej tistih malo znanih. Tisti, ki smo imeli srečo, da je bil naš učitelj, težko opišemo s kakšnim žarom nam je podajal ljubezen do slovenske narave, krasa in jam še posebej. Živo se spominjam izletov v Škocjanske jame leta 1957, na Cerkniško jezero in v Rakov Škocjan leta 1958 in posebej na Planinsko polje v Skedneno in Vranjo jamo januarja leta 1959, ko me je tako navdušil za raziskovanje skrivnostnih jam, da sem se maja tega leta vpisal v ljubljansko društvo. Kot častni član našega društva je redno prihajal na vse občne zборе in vedno rad povedal kaj pohvalnega in navdušujočega...

Izjemen je tudi seznam njegovih člankov in knjig, kjer opisuje naše jamske in kraške bisere; čedalje bolj je opozarjal na potrebo po varovanju našega podzemlja, pisal je izjemno kvalitetne vodnike po Cerkniškem jezeru, Rakovem Škocjanu, Škocjanskih jamah..., predlagal naravni kraški park, protestiral proti načrtom zalivanja Planinskega polja in delni ojezeritvi Cerkniškega jezera, v mislih je bil vedno in povsod z jamarji, krasoslovci in naravovarstveniki.

Na koncu bi opozoril še na eno njegovo obsežno, vendar še ne dovolj znano delo: bil je takorekoč edini slovenski jamar, ki je stalno in rad upodabljal naše jame. Najraje je imel akvarelirano risbo in akvarel, včasih pa je slikal tudi v olju. Mislim, da bi bilo potrebno predstaviti Pavla Kunaverja, izjemnega človeka, Slovenca in jamarja tudi s tega zornega kota.

Matjaž Puc

In memoriam

Franci Bar (1901 - 1988)

Dne 24.1.1988 je umrl Franci Bar, častni član našega društva, finomehanik in elektrotehnik, sicer pa najbolj znan kot odličen jamski fotograf. Ljubljanskim jamarjem se je pridružil že leta 1926, star 25 let, ko so raziskovali novoodkrito Taborsko (Županovo) jamo pri Grosupljem. Kot že izkušenega fotografa so ga pritegnile lepote kraškega podzemlja in od takrat skoraj ni bilo jamske ekskurzije brez njega in njegovega fotoaparata. Kmalu je zaslovel kot naš najboljši jamski fotograf, najbolj pa je postal znan s fotografijami Križne jame od leta 1935 naprej.

Medtem, ko je v času med obema vojnama v glavnem fotografiral na plošče, pa je posnel po drugi vojni celo vrsto posnetkov v barvnih diapozitivih v stereo tehniki. Raziskovalnih ekskurzij društva se seveda ni več udeleževal, rad pa je

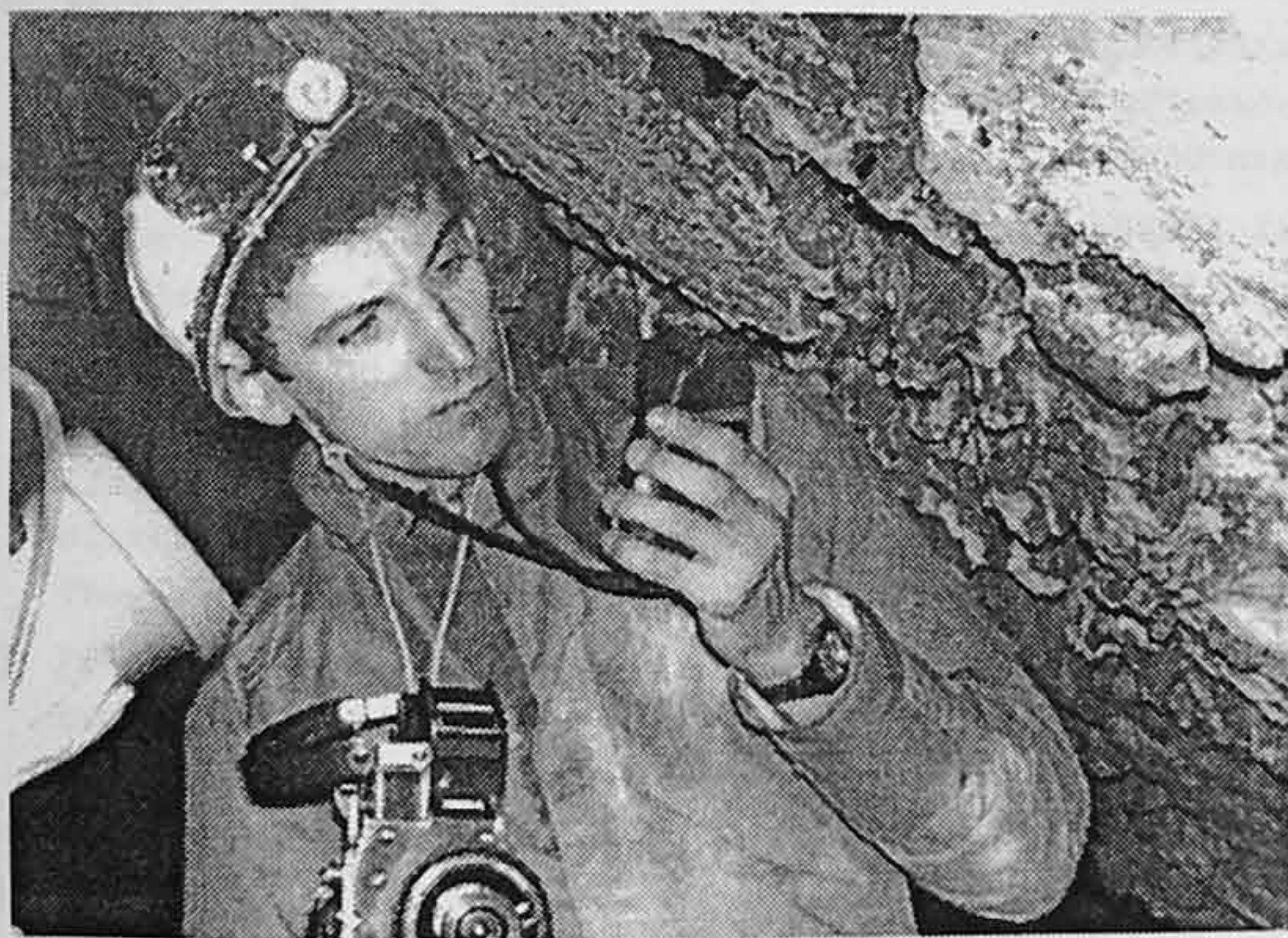
hodil po naših jamah in posvečal ure in ure izboru najboljših motivov in izjemno preračunanemu osvetljevanju s svetilnimi praški. Več kot sto njegovih predavanj po Evropi in Jugoslaviji je poneslo sloves slovenskega in jugoslovankega krasa. Franci Bar pa je postal pravi klasični pojem slikanja v podzemlju v barvni in stereo tehniki. Bil je aktiven tudi še vrsto let v društvenem življenju tja do pozne starosti in posebno z dr. Valterjem Bohincem, prav tako našim pokojnim častnim članom, ga je vezalo pristno prijateljstvo.

Kraška muzejska zbirka v Postojni je pred leti odkupila kakih 600 njegovih črno belih plošč na steklu, praktično vse njegove jamske posnetke iz časa med vojnama, ostalo jamsko fotografsko zapuščino pa še hranijo njegovi najbližji sorodniki.

Matjaž Puc

In memoriam

Rado Smerdu (1949 - 1984)

Smerdu, Rado (14. 6. 1949 - 18. 8. 1984), biolog in naravovarstvenik. Študij biologije je končal 1972 v Ljubljani, nato pa se 1973 zaposlil na Zavodu SRS za spomeniško varstvo, kjer je deloval na področju varstva živalskih vrst in kot vodja skupine za varstvo narave. Pomemben je bil njegov delež pri oblikovanju metod varstva narave ter izdaji Inventarja najpomembnejše naravne dediščine (1976),

revije Varstvo narave (tehnični urednik št. 7-12) in Vestnika Zavoda SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine (št. 6-9). Temeljni strokovni prispevek je Planinsko polje kot del najpomembnejše naravne dediščine Slovenije, kjer je praktično preizkusil in predstavil metodo vrednotenja naravne dediščine. Od 1964, zlasti pa od 1975 je posnel več filmov z naravoslovno, jamarsko in naravovarstveno vsebino. Na 3. mednarodnem festivalu speleološkega filma v Chappelle-en-Vercors je bil 1980 film Kje so tiste stezice (soavtorstvo z Vilkom Filačem), dokumentarni filmski portret jamarja in biologa Egon Pretnerja, nagrajen s posebno nagrado žirije. Od 1969 aktivni član Društva za raziskovanje jam Ljubljana, 1981 je postal predsednik društva, 1984 pa podpredsednik Ja-

marske zveze Slovenije. 18. avgusta 1984 se je ponesrečil v koritih Predaslja v Kamniški Bistrici.

Takole lahko strnemo življenjepisne podatke Rada Smerduja, a nam te suhe vrstice ne povedo nič o jamarju, ki je s svojo osebnostjo nevsiljivo dajal pečat obdobju društva v sedemdesetih in v začetku osemdesetih let. Prav to je tisto, kar se ne da zapisati (Rado bi dejal, da je neopišljivo), ostaja pa v nas, ki smo z njim delili doživetja. To je bil duh skupinskega dela ("članstva"), ko so sposobnosti, delo in prispevek posameznika podrejeni skupnemu cilju. Res da v tem obdobju ni bilo dosežkov, ki bi se lahko merili z Operacijo -1000 po rezultatih, dosegali pa so ga prav v pristopu. Rado je prepričljivost lastnega navdušenja prenesel na druge in jih pritegnil, bodisi k iskanju še neodkritih skrivnosti, fotografiranju ali zgolj doživljanju podzemlja. Znal je uravnotežiti strpnost in odločnost, kar je mnogokrat pripomoglo k reševanju nesporazumov v društvu.

V sorazmerno kratkem obdobju je zapustil kar nekaj zapisov, predvsem so zanimivi njegovi filmi. Vse odlikuje značilen, špartanski, čist slog, vseskozi pa zabeljen s prisrčnimi, včasih kar stripovskimi podrobnostmi. Dejavnost društva je najlepše predstavil z reportažo o raziskovanju Triglavskega brezna, predvsem pa s filmom Neizhojene poti. Mnogo zahtevnih načrtov, kot na primer snemanje v Škocjanskih jamah, je ostalo neuresničenih, ko je Rado omahnil v prvinskosti narave, ki jo je tako cenil.

Peter Skoberne

Marko Simić

PREGLED EKSKURZIJ V LETU 1986

V knjigo ekskurzij so vpisane naslednje akcije:

1. ŠKAMPRILOVA JAMA, 3.1.1986
Turistični ogled, 5 ur
Udeleženci: Stanovnik, Šuštar, Vengar
2. JEROHA /Velika planina/, 2,3.1.1986
S tretjim članom poglobili jamo za
ca 40m, 2x5 ur
Andjelić, Vodopivec in člani drugih
društev
3. GOROPAJSKA JAMA, 12.1.1986
Turistični ogled, 7 ur
Pintar, Brancelj M., Prestor, Vengar,
Šuštar
4. BREZNO NA TOŠKEM ČELU, 11.1.1986
35m globoko se brezno konča z ožinami
Mohorič, Žibret, 4 ure
5. ZELŠKE JAME, 18.1.1986
Turistični ogled, 3,5 ure
Petkovšek, Horvatin
6. NAJDENA JAMA, 23.1.1986
Turistični ogled, 5 ur
Stanovnik, Mohorič, Štrukelj, Pečar
7. LOGARČEK, 23.1.1986
Turistični ogled, 4 ure
Brečko, Horvatin
8. ŠOLNOVO BREZNO, 26.1.1986
Jamarska šola, Marina je jemala
vzorke živali
Pintar, Brancelj M., Žibret, Prestor,
Vengar, Šuštar
9. PLANINSKA JAMA, 26.1.1986
Sindikalni izlet, demonstracija VT.
Planina, Praprotnik in nečlani
10. JAMA ZA TEGLOVKO, 1.2.1986
Razčistili in nastavili tretjega čla-
na, 2-3 ure
Andjelić, Prestor, Pestator
11. JAMA ZA TEGLOVKO, 9.2.1986
Nastavili tretjega člana, 4 ure
Andjelić, Prestor, Pestator
12. LIPIŠKA JAMA, 9.2.1986
Ogled starih in novih delov, 6 ur
Šuštar, Pečar, Zupančič Š./nečlanica/
13. DIVAŠKA JAMA, 7.2.1986
Turistični ogled, 2 uri
Brečko, Hrvatin
14. JAMA ZA TEGLOVKO, 2.1986
Odkopali razsuti materjal, 7 ur
Prestor, Pestator, Brečko, Žibret
15. JAMA ZA TEGLOVKO, 2.1986
Zopet nastavili, 2 uri
Andjelić, Prestor, Šuštar, Vengar
16. STOTA JAMA, 2.1986
Ogled, iskanje preprihov /zaman/, 2 uri
Andjelić, Vengar, Šuštar, Prestor
17. LEOPARDOVA JAMA POD PEČINKO, 16.2.1986
Turistični in foto ogled
Praprotnik, Planina, Vogrič in nečlani
18. PLANINSKA JAMA, 23.2.1986
Turistično propagandni izlet
Planina in nečlani
19. JAMA V MILAH, 23.2.1986
Turistično propagandni izlet
Planina in nečlani
20. PLANINSKA JAMA, 2.3.1986
Turistični ogled
Stanovnik, Pečar, Šuštar, Vengar
21. KRIŽNA JAMA, 1.3.1986
Tradicionalna ekskurzija za geologe, 8h
Pintar, Prestor, Gosar, Istenič in
šop geologov
22. LIPIŠKA JAMA, 8.3.1986
Turistični ogled starih delov
Stanovnik, Štrukelj, Mohorič in nečlana
23. JAMA FAMA /pri Lazah/, 9.3.1986
Na Šušteršičevo pregovarjanje smo razis-
kali jamo /25m, 5m, kamrica in konec/.
Vzeli vzorec zraka za Rn, 1 ura
Prestor, Brečko, Pintar, Brancelj, Vengar
24. VRANJA IN SKEDNENA JAMA, 8.3.1986
Ogled ledenih sveč
M. in T. Planina
25. SRNICA /pri Bovcu/, 8.3.1986
Turistični in foto ogled, 6 ur
Zupančič, Simić, Vidic /nečlanica/
26. LIPIŠKA JAMA, 18.3.1986
Turistični ogled
Žibret in nečlani
27. MARIJINO BREZNO
Ogled celotne jame, 4 ure
Mohorič, Štrukelj, Stanovnik

28. OSOLETOVA JAMA, 16.3.1986
Trening novincev, spust do dna.
Pintar, Brancelj, Štrukelj, Stanovnik
29. JEROHA /Velika planina/, 15.3.1986
Jemanje vzorcev za Rn.
Prestor, Vengar in nečlani
30. JAMA V KOFCAH, 16.3.1986
Jemanje vzorcev za Rn.
Prestor, Vengar in nečlani
31. MATJAŽEVA JAMA, 20.3.1986
Turistični ogled
Stanovnik, Mohorič
32. BENČNA JAMA /pri Poviru/, 22.3.1986
Spust skozi vhodno brezno do drsalnice. Vzorci za Rn
Petkovšek, Polajnar, Mlakar, Simić
33. BREZNO NA KONJIČIH, 22.3.1986
Spust do dna, vzorci za Rn.
Prestor, Šuštar, Stanovnik, Vengar
34. PETNJAK, 22.3.1986
Prekopali 1,5m rova, zasuli brezno in nastavili za jašek, 6 ur
Andjelić, Brečko, Žibret
35. KAČNA JAMA, 29.3.1986
Spust do Logaškega rova. V južnem rovu bi se splačalo kopati. Vzorci za Rn, 8h
Prestor, Šuštar, Vengar, Pestator, Brečko, Stanovnik, Simić, Erič /še vedno ni član DZRJL/
36. VELIKA KOZINSKA JAMA, 6.4.1986
Ogled starih delov, 5 ur
Vengar, Stanovnik, Šuštar, Gudurić, Čarman, Simić
37. LABODJA JAMA /pri Ribnici/, 13.4.1986
Ogled jame in jemanje vzorcev za Rn
Stanovnik, Mlakar, Oberstar
38. DIMNICE, 13.4.1986
Turistični in foto ogled jame, 3 ure
Gosar, Vengar, Simić, Šuštar
39. LUBNIŠKI KEVDRC, 29.3.1986
Kopanje v blatnih rovih, 4 ure
Žibret, Hočevar
40. NAJDENA JAMA, 9.5.1986
Turistični ogled, 4 ure
Šuštar, Stanovnik, Čarman in sošolci
- TABOR NA BANJŠČICAH, 1-4.5.1986
Udeleženci: Pintar, Brancelj M., Pečar, Stanovnik, Mohorič, Žibret, Andjelić, Čarman, Šuštar, Vengar, Simić, Keš
Bili smo v naslednjih jamah:
41. ANTONOVO BREZNO V RUTU
Kopanje brez uspeha.
42. BREZNO VG POLEG VODIČNIKA
Globoko je 34m, brez nadaljevanja.
43. ŠARMOVSKO BREZNO
44. BREZNO NA LEUPAH
Zabili smo nove svedrovce in si ogledali okno 50m nad tlemi. V njem je jezero.
45. ZAVODOVO BREZNO /80m severno od Leup/
Globoko je 35m in ima okno v steni
46. IVANČKOV BREZEN
Smetišče
47. ZABEVNICA
. . .
48. JAMA OB GRDI POTI, 10.5.1986
Ogled, foto in vzorci Rn, 3-4 ure
Prestor, Petkovšek, Mlakar, Simić, Vengar, Šmuc
49. JAMA ZA TEGLOVKO, 1.5.1986
Odkopali posledice tretjega člana in pokazala se je špranja. Prepiha ni, 2h
Prestor, Zupančič
50. TRHLOVICA, 17.5.1986
Ogledali smo si jamo in vzeli vzorce.
Prestor, Vengar, Stanovnik, Simić
51. JAMA V PARTU PRI OGRADI, 17.5.1986
Fotografirali v novih delih.
Prestor, Vengar, Stanovnik, Simić
52. LEŠKA JAMA, 24.5.1986
V sodelovanju s kranjskimi jamarji je šla ena ekipa v stare dele, druga pa je raziskovala naprej, 6 ur
Pintar, Brancelj M., Andjelić, Šuštar
53. GRADIŠNICA, 25.5.1986
Turistični in foto ogled jame do dna, 4h
Vengar, Stanovnik, Sicherl
54. NAJDENA JAMA, 31.5.1986
Veteranska ekskurzija v Borisov rov, 5h
Mlakar, Žibret, Šuštar in veterani
55. BREZNO II OB LEDENIŠKI POTI, 31.5.1986
Ogled do dna. Vzeli smo vzorce zraka za Rn. Treba je preiskati vzporedna brezna.
Prestor, Vengar, Simić, Stanovnik
55. JAMA V PARTU PRI OGRADI, 1.6.1986
Preiskali brezence v starih delih in fotografirali in vzeli vzorce v novih.
Praprotnik, Prestor, Stanovnik, Vengar, Čarman, Šuštar, Simić
56. MARIJINO BREZNO, 23.5.1986
Turistični ogled, 3,5 ure
Sicherl, Stanovnik

57. MAČKOVICA, 7.6.1986
Turistični ogled, 1,5 ure
Stanovnik, Sicherl
58. ŠKAMPRILOVA JAMA, 9.6.1986
Turistični in foto ogled, 5 ur
Štrukelj, Stanovnik, Zajc /nečlan/
59. MARIJINO BREZNO, 11.6.1986
Sledila prepihu v vodnem rovu v ovin-
ku vzporedno s pasažo. Po ca 30m rova
je 20m dvorane in nato se dviga rov
okoli 200m daleč, 6 ur
Mohorič, Žibret
60. JAMA PRI MIRNI, 13.6.1986
Izmerila jamo /100m/. Konča se v
blatnih ožinah.
Andjelić, Šuštar
61. LANIŠKO BREZNO II, 11.6.1986
Na dnu /45m/ smo vzeli vzorce za Rn.
Prestor, Pestator, Stanovnik, Vengar
Simić
62. KEVDERC, 18.6.1986
Turistični ogled, 1.5 ure
Pestator, Vengar
63. BPGG, 20-22.6.1986
Opremili do -385m, 10 ur
Andjelić, Šuštar, Štrukelj, Žibret,
Vengar in trije Kamničani
64. LOGAŠKA JAMA, 21.6.1986
Turistički ogled in vzorci za Rn.
Prestor, Sicherl, Simić, Keš
65. ROTOVNIKOVA JAMA, 2.9.1986
Turistično urejena jama blizu
Šoštanja, prekrasni aragoniti.
Petkovšek in dva člana JK Topolščica
66. MARIJINO BREZNO, 17.6.1986
Izmerila 206m Aladinovega rova, ki se
odcepi od vodnega rova pred sifonom.
Začne se z 8m vodne pasaže. Rov se
nadaljuje /kladivo in majzel/, 5 ur
Žibret, Vengar
67. PETA JAMA, 16-22.7.1986
Pregledala sva vhod nad Krpanom in
ugotovila da se jama nadaljuje.
Prišla sva 80m globoko- gre naprej.
Šuštar, Stanovnik
68. BPGG, 22.7.1986
Raziskovanje in transport
Andjelić, Petkovšek, Mlakar, Pintar,
Brancelj, Šuštar
69. BPGG, 7.1986
Raziskovanje
Andjelić, Praprotnik M., Šuštar, Pintar,
Stanovnik, Pestator, Vengar, Štrukelj,
Žibret, Otorepec
70. BREZNO MARTINA KRANA, 1-3.8.1986
Raziskovanje
Andjelić, Šuštar, Stanovnik, Praprotnik,
Jelinčič
71. PREDJAMA, 19.8.1986
Turistični ogled in fotografiranje, 3h
Gosar in 5 Angležev iz Northamptona
72. ROMBON, 19.8.1986
Iskanje vhodov na vzhodni strani in
na Goričici. Jame so.
Urbančič, Jankovič, Daljevič
73. LIPIŠKA JAMA, 20.8.1986
Turistični in foto ogled, 4 ure
Gosar in pet Angležev
74. KRIŽNA JAMA, 21.8.1986
Priveslali in priplavali do Kalvarije, 3h
Gosar in pet Angležev
75. ŠKOCJANSKE JAME, 22.8.1986
Ogled Hankejevega kanala do Svida Varte
Gosar in pet Angležev, 3 ure
76. P 2, 3.9.1986
Konec v snegu in ledu 35m globoko
Praprotnik M., Vengar
77. P 3, 4.9.1986
Nobene perspektive, ca 30m
Praprotnik M., Vengar
78. P 4, 5.9.1986
Ni nadaljevanja.
Praprotnik M., Vengar
79. PETA /BOTROVA/ JAMA, 6-7.9.1986
Raziskovanje do -110m
Praprotnik M., Vengar
80. BREZNO PRI LEŠKI PLANINI, 12-14.9.1986
Reševalna vaja na globini -200m, 9 ur
Paternu, Gosar, Erič /še ni član DZRJL/
81. SKALARJEVO BREZNO, 20-21.9.1986
Prvi dan nadaljevali raziskave v breznu
pred koncem Galerije dobre zemlje. Po
30m podor do katerega so prišli tudi iz
konca Galerije. Raziskali in izmerili
fosilni rov na breznom. Drugi dan brez
uspeha raziskovali brezna v fosilnem
rovu, 9 in 5 ur
Gosar, Pintar, Paternu, Erič ter JK
Rakek, JK Dimnice, JK Kranj, JK Ribnica

82. BREZNO MARTINA KRPAHA, 3-5.10.1986
Spust do dna, meritve meandra Jetra in meandra, ki gre proti BPGG, 15 ur
Andjelić, Štrukelj
83. PINGVIŃOVA JAMA, 3-4.10.1986
Raziskovanje in meritve, 6 ur
Pintar, Stanovnik
84. GRADIŠNICA, 5.10.1986
Trening do konca brezen, 1 ura
Paternu
85. ROMBON, 4-5.10.1986
Iskanje vhodov v jame na podih JV od vrha /ca 1600 m/
Zupančič, Simić
86. OSAPSKA JAMA, 5.10.1986
Preplavali sifon in v novih delih splezali 2 kamina nad j. Solzami ter izmerili en stranski rov, 5 ur
Prestor, Vengar, Pestator, Mlakar in člani JK Dimnice
87. PLANINSKA JAMA, 5.10.1986
Ogled in foto do sotočja
Paternu M., I., K.
88. P 2, 5.10.1986
Raziskave in meritve novih in starih delov, 2 uri
Pintar, Stanovnik
89. BREZNO MARTINA KRPAHA, 10.1986
Razopremljanje celotne jame, 8 ur
Pintar, petkovšek, Mlakar, Brancelj, Stanovnik, Lajovic
90. KRIŽNA JAMA, 18.10.1986
Turistični ogled do Kalvarije, 5 ur
Brancelj M. in pet nečlanov
91. PLANINSKA JAMA, 20.10.1986
Merili koncentracijo O₂ nad Putickovim jezerom in v končnem sifonu Rakovega rokava. Vzeli vzorce. Opazovali proteuse. Gosar in Biološki inštitut, 8,5 ure
92. JAMA ZASAPNICA, 10.1986
Spust do dna v globini 10m, 10 minut
Štrukelj in kolega
93. PREDJAMA, 10.1986
Turistični ogled.
Urbančič, Mlakar in 40 tabornikov
94. RAKOV ŠKOCJAN, 8.11.1986
Jamarska šola, osnove vrvne tehnike, spust z Malega naravnega mosta
Prestor, Vengar, Simić, Stanovnik, Herzog, Urankar, Gabrovšek, Polajnar, Keš, Jurišić, Pantelić
95. TURKOVO BREZNO, 16.11.1986
Jamarska šola, ogled jame
Pintar, Brancelj, Urankar, Gabrovšek
Erzog, Hribar, Mlakar, Stanovnik, Simić, Štrukelj, Keš
96. PLANINSKA JAMA, 21.11.1986
Ogled Rakovega in Pivškega rokava brez čolnov ter ogled Rudolfovega rova.
Mohorič, Urankar, Stanovnik in 2 sošolca
- TABOR NA PLANINI ZAPRIKRAJ, 29,30.11 in 1.12.
Na področju KRASJEGA VRHA raziskovali jame:
Brancelj, Mohorič, Šuštar, Urankar, Herzog, Štrukelj, Prestor, Juteršek, Pintar, Polajnar, Stanovnik, Hribar, Gabrovšek, Otorepec
97. KV 1 globok 25m
98. JAMA NA VOLARNICI, globoka 48m
99. KV 2, KRASJA JAMA, globoka 110m se nadaljuje
.....
100. TURKOV BREZEN, 23.11.1986
Turistični in foto ogled jame, 4 ure
Vengar, pestator
101. HABEČKOV BREZEN, 14.12.1986
Spust do sifona -336
Pintar, Stanovnik, Čarman, Sicherl, Herzog, Vengar

Marko Simić

PREGLED EKSKURZIJ V LETU 1987

V knjigo ekskurzij so vpisane naslednje akcije:

1. DIVAŠKA JAMA, 10.1.1987
Turistični ogled
Sabolek
2. OSAPSKA JAMA, 10.1.1987
Ogled do jezera
Sabolek
3. VRANJA in SKEDNENA JAMA, 25.1.1987
Ogled ledenih kapnikov
Planina, Vogrič, Kranjc in nečlani
4. KRIŽNA JAMA, 25.1.1987
Foto ekskurzija
Vengar, Polajnar, Simić
5. DOBENSKA JAMA, 26.1.1987
Raziskovanje 10m dolge jame, ki ima
verjetno nadaljevanje.
Urancar in nečlan
6. LIPIŠKA JAMA, 27.1.1987
Turistični ogled, 5 ur
Štrukelj, Bizjak
7. VRANJA JAMA, 1.2.1987
Fotografiranje ledenih stalagmitov
Planina M.in T.
8. SMRDLJIVKA, 4.2.1987
Ogled jame in poskus plezanja kamina.
Štrukelj, Urancar, Stanovnik, Sicherl
9. JAMA V PARTU PRI OGRADI, 8.2.1987
Turistični ogled, 5 ur
Štrukelj, Sicherl, Urancar, Polajnar
10. ZELŠKE JAME, 15.2.1987
Foto ogled južnega rova, 2 uri
Polajnar, Simić
11. LIPIŠKA JAMA, 22.2.1987
Turistični ogled, 4,5 ure
Andjelić J., T., Mlakar
12. MARTINSKA JAMA, 22.2.1987
Foto ogled, 3 ure
Pintar, Gosar, Istenič, Urancar
13. LANSKI VRH, 22.2.1987
Iskanje dihalnikov, 7 ur
Urbančič in nečlan
14. KESEROVA JAMA, 1.3.1987
Foto ogled, 3 ure
Prestop, Šuštar, Pintar, Stanovnik,
Erič
15. KESEROVA JAMA, 8.3.1987
Foto ogled
Polajnar, Zupančič, Urancar, Simić
16. NJENA JAMA /Lanski vrh/, 8.3.1987
Odstranitev skale izpred vhoda, kopanje,
4 ure, Urbančič, Štucin
17. NEČILČEVA JAMA, 14.3.1987
Ogled jame, meritve glavnega rova in
fotografiranje, 5-6 ur
Pintar, Stanovnik, Šuštar, Erič, Zupančič
Š., Benko /JS PD Ajdovščina/
18. VRANJA in SKEDNENA JAMA, 19.3.1987
Fotografiranje ledenih tvorb.
Planina
19. PLANINSKA JAMA, 20.3.1987
Turistični ogled
Stanovnik, Šuštar, Čarman, Simić, Zupančič
20. MEDVEDJAK, 15.3.1987
Turistični in foto ogled
Praprotnik, Brečko, Čarman, Simić
21. NJENA JAMA, 21.3.1987
Kopanje v podoru. Dosežena globina 4 m.
Konec v ozki neprehodni razpoki, 10 ur
Štucin, Urbančič, Mlakar
22. MEDVEDJAK, 22.3.1987
Turistični ogled
Sicherl, Stanovnik, Heine
23. NAJDENA JAMA, 22.3.1987
Turistični ogled, 5 ur
Andjelić in nečlanica
24. VRANJA in SKEDNENA JAMA, 22.3.1987
Fotografiranje ledenih tvorb.
Planina, Vogrič M., S., Kranjc, Jančar
25. MOMIN BRLOG, 22.3.1987
Raziskali novo jamo med Medvedjakom in
Veliko Drsnico. Jamo je 15.3. našla Moma.
V globini 8m se konča z ožino.
Urancar, Brečko, Simić
26. MEDVEDJAK, 22.3.1987
Foto ogled
Vengar, Patarčič
27. VERŽENCA /4411/, 22.3.1987
Ogled in fotografiranje 50m globokega
brezna. Ni možnosti nadaljevanja.
Urancar, Simić

28. KEŠKOVA ZASAPNICA /VELIKO DOBENSKO BREZNO/, 27.3.1987
V globini 30m našli nadaljevanje.
Urankar, Sicherl
29. NJENA JAMA, 27.3.1987
Razširili razpoko in skozi 10m brezno prišli do pasaže, ki vodi v kamrico, ki je verjetno dno podora, 6 ur
Štucin, Urbančič, Mlakar
30. JAMA V KOFCAH /Velika planina/, 28.3.
Fotografski ogled, 6 ur
Andjelić, Vrabec /JKK/
31. ŠUJICA /nad Veliko Karlovico/, 29.3.
Preveril lege 13 jam okoli Šujice.
Planina
32. CIKOVA JAMA /pri Kozini/
Ogled jame
Praprotnik, Pestotnik, Simić
33. PREDJAMA, 30.3.1987
Turistični ogled in bivakiranje v jami, 24 ur
Mlakar, Simonič in 9 učencev
34. BREZNO PRI JANIČJI JAMI, 4.4.1987
Poiskali smo vse tri vhode v Martinsko jamo in pri iskanju Janičje jame smo našli 15m globoko brezno, ki smo ga pregledali, 1 ura
Brečko, Urankar, Simić
35. ŠKANSKI GRIČ /nad V. Karlovico/, 5.4.
Locirali jame s poligonom.
Praprotnik, Planina, Pintar M., G.
36. PODUTIK, 11.4.1987
Iskanje dihalnikov
Sicherl, Stanovnik
37. MEDVEDJAK, 11.4.1987
Turistični ogled
Urankar, Šuštar, Gabrovšek, Simić, Zupančič Š. /nečlanica/
38. MOMIN BRLOG, 11.4.1987
Nastavila tretjega člana v ožino.
Neuspešno, 1 ura
Urankar, Simić
39. DIMNICE, 12.4.1987
Turistični ogled
Gabrovšek, Šuštar, Zupančič Š.
40. JANIČJA JAMA, 12.4.1987
Foto ogled
Brečko, Polajnar, Urankar, Simić
41. JAMA V PARTU PRI OGRADI, 18.4.1987
Turistični ogled, 4 ure, Fister
Polajnar, Petkovšek, Urankar, Prestor, Gudurić, Jurišić, Pantelić, Lajovic
42. 2000.JAMA /ANZETOVO BREZNO/, 19.4.1987
Ogled jame, plezanje kamina in foto, 4h
Petkovšek, Štrukelj, Praprotnik A., Paternu, Pintar, Vidic
43. KAMARES /Kreta-Grčija/, 23.4.1987
V pogorju Idi sva si ogledala ca 100m dolgo in ca 40m globoko jamo z ogromnim vhomom. Arheološko pomembna /Minojci/.
2 uri, Čarman, Simić
44. ŠTAMBIRNICA NA ČRETI, 26.4.1987
Vodoravna jama se konča z pasažo, 1 ura
Urankar in nečlani
45. POLOŠKA JAMA, 29.4-1.5.1987
Pohajanje po jami, 8 ur
Petkovšek, Brečko, Gabrovšek, Fister, Kranjc, Urankar, Mlakar, Bizjan
46. ŠKAMPRILOVA JAMA, 4.1987
Turistični ogled, 5 ur
Patarčič, Sever, Legen
47. MARTINSKA JAMA, 2.1987
Turistični ogled, 4 ure
Patarčič, Sever
48. RAKOV ŠKOCJAN, 4.1987
Trening vrvene tehnike, 3 ure
Paternu M., I., K
49. MEJJAME, 1.5.1987
Spust do dna in fotografiranje, 6 ur
Prestor, Pintar
50. KRIŽNA JAMA, 14.5.1987
Peljala Nemca do prvega namakanja, potem pa si ogledala jamo, 4 ure
Štrukelj, Herzog in Joergen
51. JAMA V PARTU PRI OGRADI, 16.5.1987
Turistični ogled, 4,5 ure
Pestator, Koblar /nečlan/
52. LIPIŠKO BREZNO, 19.5.1987
Trening žimarjenja, 4 ure
Urankar, Polajnar, Vengar, Simić
53. ANŽINOVA SAPNICA, 20.5.1987
Po 20m brezna dvoranica, nato ozek prehod in še tri dvoranice, 0,5 ure
Urankar
54. RAKOV ŠKOCJAN, 5.1987
Opremil steno nad potjo k vodi, 2 uri
Paternu M., I., K
55. KRIŽNA JAMA, 23.5.1987
Turistični ogled do Kalvarije in v Blata.
Gabrovšek, Šuštar, Pavlin, Simonič

56. GRADIŠNICA, 24.5.1987
Ogled jame, 3 ure
Paternu, Vidic
57. BRINŠCA, 28.5.1987
Snemanje filma z RTV /neuspešno/, 3h
Pintar, Štrukelj, Stanovnik, Rojšek,
Puc in RTV ekipa
58. ? JAMA, 30.5.1987
Merila in raziskovala. Še so možnosti,
5 ur, Urbančič, Mlakar
59. NAJDENA JAMA, 30.5.1987
Turistični ogled
Sicherl, Stanovnik
60. JANIČJA JAMA, 31.5.1987
Turistični in foto ogled
Praprotnik A., Brečko, Vengar, Gudurić
Simić
61. VELIKO BREZARJEVO BREZNO, 1.6.1987
Pokazal RTV ekipi s smetmi zasuto
brezno v Glinicah pri Podutiku.
Simić in TV ekipa
62. GRADIŠNICA, 6.6.1987
Spust v vhodno brezno, 1 ura
Vengar, Pestator
63. SLAČKA BABA /PALAČINKA/, 8.6.1987
Ogled, 0,5 ure
Urancar
64. PLANINSKA JAMA, 18.6.1987
Iskanje nadaljevanja v Mrtvaškem rovu..
Urancar, Stanovnik
65. BREZNO V MEDVEDOVI KONTI, 21.6.1987
Spust v dvorano in fotografiranje.
Polajnar, Urancar, Brečko, Simić
66. PLANINSKA JAMA, 24.6.1987
Zadnjič ni bilo raziskovanje v Mrtva-
škem rovu, ker sva zašla. V mrtvaškem
rovu so možnosti, 5 ur
67. KESEROVA JAMA, 28.6.1987
Na dnu brezna mrhovina, foto.
Brečko, Simić
68. JANIČJA JAMA, 28.6.1987
Ogled jame in iskanje izgubljenega
kladiva /zaman/, 2 uri
Urancar
69. PINGVINOVA JAMA, 4.7.1987
Raziskovali in merili rov, ki se od-
cepi desno za ledeno pasažo.
Pintar, Vengar, Simić
70. P 2, 4.7.1987
Ni šans, Stanovnik, Prestor, Polajnar
71. KOSOVA KONTA, 5.7.1987
Izmerili poligon po robu konte, se
spustili na dno in tudi tam potegnili
poligon.
Pintar, Prestor, Vengar, Polajnar, Simić
72. MARIJINO BREZNO, 5.7.1987
Nadaljevanje raziskovanja po Aladinovem
rovu navzgor.
Žibret, Mohorič
73. BOTROVA JAMA, 11.7.1987
Izmerili jamo do meandra.
Pintar, Herzog, Simić
74. BOTROVA JAMA, 12.7.1987
Izmerili vzporeden dostop do meandra in
pregledali pazpoke iz dvorane navzdol.
Prestor, Herzog, Gabrovšek, Čarman
Simić
75. GRADIŠNICA, 5.7.1987
Spust v vhodno brezno, Pestator, Koblar
76. ŠKAMPARLOVA JAMA, 7.1987
Foto ogled, 3 ure
Paternu, Vidic
77. BREZNO PRAZNIH UPOV, 7.1987
Raziskali perspektivno brezno, ki sta ga
našla Pintar in Simić. Brezno se slepo
konča v globini 30 m, 2 uri
Vengar, Brečko, Simić
78. OSAPSKA JAMA, 17.7.1987
V jami sledil stik apnencev in flišev,
4 ure, Prestor
79. SPLUGA DELLA PRETTA, Italija, 10-17.7.87
Brez bivaka dosegli globino -680m .
Opremili samo vhodno brezno, 20 ur
Šuštar, Stanovnik, Štrukelj, Pestator,
Urancar, Vengar
80. PINGVINOVA JAMA, 23.7.1987
Merila nove rove in pregledala en kamn,
4 ure, Pintar, Urancar
81. C 1, 23.7.1987
Našla in izmerila novo jamo, 1,5 ure
Pintar, Urancar
82. J 1, 25.7.1987
Našla novo jamo, jo izmerila in označila
Pregledala še tri manjše jame, 1 ura
Pintar, Urancar
83. BOTROVA JAMA, 25-26.7.1987
V meandru je tretji član odkrušil veliko
lusko, in bo treba ponovno nastaviti.
Razširila tudi začetno ožino meandra,
2 uri, Prestor, Vengar

84. BOTROVA JAMA, 1.8.1987
V meandru na dnu nastavili tretjega člana med steno in lusko, 2 uri
Prestor, Vengar, Čarman
85. BOTROVA JAMA, 2.8.1987
V meandru na dnu prišli 5-6m dalje, nato pa se kritično zoži. Naprej se vidi par metrov do ovinka, 2 uri
Prestor, Stanovnik, Vengar
86. CEFIZLOVA JAMA, 2.8.1987
Našli nove dele "Zavodov peskovnik" in rove, ki spominjajo na Pološko, 5h
Andjelić, Gabrovšek, Bučar in trije Angleži
87. BOTROVA JAMA, 9.8.1987
Iskala fosilni meander, ki ga omenja Praprotnik M. /brez uspeha/, 4 ure
Brečko, Simić
88. PINGVINOVA JAMA, 9.8.1987
Našli ca 70m novih rogov, se nadaljuje, 5 ur, Stanovnik, Pintar, Praprotnik M.
89. STRIPIJEVA JAMA, 9.8.1987
V novi jami kopala na dnu dvorane v podoru. Potreben je tretji član, 4,5 h
Sicherl, Urankar
90. STRIPIJEVA JAMA, 13.8.1987
Kopali in uporabili tretjega člana in se skozi Jerryev prehod in Torovo pasajo prebili v Baltazarjevo brezno, 7h
Andjelić, Urankar in Alan /Anglež/
91. CEFIZLOVA JAMA, 14.8.1987
Merili, našli nadaljevanje in kopali, 6h
Andjelić, Urankar, Alan /Anglež/
92. CEFIZLOVA JAMA, 15.8.1987
V nadaljevanju kopali in se prebili v Kontraško brezno in odkopali še Brezno združenega dela, 8 ur
Andjelić, Štrukelj, Urankar, Bučar
93. BOTROVA JAMA, 15.8.1987
Nadaljevali raziskave v meandru, ki ga je pred odhodom v JNA odkril Praprotnik M. Meander prekine 13m stopnja, nato pa se meander nadaljuje do več kot 40m brezna. Merili. 10 ur
Praprotnik M., Stanovnik, Pintar
94. CEFIZLOVA JAMA, 19.8.1987
Našli Frankensteinov meander, Pasja jajca in 40m brezno Pink panter. Prišli in izmerili do globine ca -280m.
Andjelić, Štrukelj, Bučar
95. KRIŽNA JAMA, 1.9.1987
Nadzor nad snemanjem in pobiranje odškodnine, 2 uri
Brečko, Simić
96. BOTROVA JAMA, 9.1987
Raziskali jamo od -145m do -310m in izmerili še neizmerjene dele. Jama se nadaljuje s ca 30m stopnjo, 14 ur
Šuštar, Štrukelj, Andjelić, Praprotnik M.
97. BOTROVA JAMA, 9.1987
Po ca 400m blatnega meandra prodrli do globine 520m. Meander, ki ga prekinjajo stopnje se nadaljuje. Izmerili 250m meandra. Piha. 20 ur
Andjelić, Praprotnik, Sabolek, Bučar
98. BOTROVA JAMA, 10.1987
Po meandru prodrli do globine -620m. Izmerili do globine -560m. Meander se nadaljuje v smeri proti BPGG, 22 ur
99. LIPIŠKA JAMA, 15.10.1987
Turistični ogled, 4,5 ure
Pestator in trije nečlani
100. BREZNO NA TOŠKEM ČELU, 31.10.1987
Kopanje na dnu brezna /-30m/, brez uspeha, Žibret
101. OSOLETOVA JAMA, 24.10.1987
Reševalna vaja. Transport "ponesrečenca" v nosilih iz globine -230m, 12 ur
Gosar, Pintar, Prestor, Paternu, Štrukelj
102. BOTROVA JAMA, 7-8.11.1987
Ob 11:45 prišli v BPGG in tako povezali oba sistema /g-817m, d-6km/. 1. ekipa 17h
2. ekipa 7,5h
Andjelić, Pintar, Praprotnik, Sabolek, Prestor, Erič
103. CEFIZLOVA JAMA, 8.11.1987
Razopremljanje od Pink panterja, 6 ur
Vengar, Pestator, Bučar
104. KRIŽNA JAMA, 8.11.1987
Sindikalni izlet do Kristalne gore Planina in 12 nečlanov
105. KRIŽNA JAMA, 15.11.1987
Spust v I. Kittlovo brezno Planina in 4 alpinisti
106. JAMA NA MEJI, 22.11.1987
Trening VT, 4 ure
Andjelić & sin, Vengar in nečlani
107. JAMA V PARTU PRI OGRADI, 30.11.1987
Foto ogled starih in novih delov, 5 ur
Brečko, Kavčič, Simić

108. GRADIŠNICA, 5.12.1987
Spust do nivoja vode /polovica 30m brezna/, 3 ure
Gosar, Mlakar, Prestor
109. SKEDENCA in PARTIZANSKA JAMA/Bločice/ 29.11.1987
Ogled, Planina, Vogrič M., S.
110. JAMA NA MEJI, 29.11.1987
Kopali v pasaži
Urbančič, Štucin, Bizjak
111. NJENA JAMA, 5.12.1987
Kopala na dnu brezna
Urbančič, Štucin
112. LOGAŠKA JAMA, 20.12.1987
Jamarska šola, VT, lestvice, 4-5 ur
Prestor in tečajniki
113. DIMNICE, 6.12.1987
Turistični in foto ogled, 3 ure
Gosar in 12 nečlanov
114. JAMA V PARTU PRI OGRADI, 11.1987
Turistični ogled, 6 ur
Praprotnik A., Patarčič, Smrke

Marko Simić

PREGLED EKSKURZIJ V LETU 1988

V knjigo ekskurzij so vpisane naslednje akcije:

1. BRINŠCA, 9.1.1988
Turistični in foto ogled, 4 ure
Gudurič, Brečko, Vengar, Simić
2. NAJDENA JAMA, 16.1.1988
Ogled Prepadne dvorane, Primožičevega sira in neuspešno iskanje Sulčeve dvorane, 4,5 ure, Patarčič, Vengar
3. MARIJINO BREZNO, 17.1.1988
Šli merit Aladinov rov, pa smo v dvorani našli v steni nadaljevanje. Po 80m meandra prekopal prehod v dvorano s slapom in našli še dve dvorani. Del novih rogov izmerili /150m/, 6,5 ure
Pintar, Žibret, Vengar, Simić
4. PLANINSKA JAMA, 19.1.1988
Turistični ogled, 4 ure
Štrukelj, Bizjak /nečlanica/
5. MIGUTOVO BREZNO, 23.1.1988
Ogled špranje na koncu jame, 15 min
Vengar, Simić
6. MARIJINO BREZNO, 24.1.1988
Našli še ca 250m novih delov. Merili, 5h
Simić, Vengar, Štucin, Brečko, Pintar, Gosar, Žibret
7. KRIŽNA JAMA, 24.1.1988
Ogled Blat, med točkama 28 in 29 našli in izmerili nov stranski rov
Planina in nečlan
8. MARIJINO BREZNO, 30.1.1988
V prvi dvorani splezali nad slap in odkrili "Geografsko podstrešje". Izmerili smo krajši krak, ki se konča z jezerom. Prečko opremili, 7 ur
Brečko, Hrvatini, Simić
9. POLOŠKA JAMA, 1.1988
Ogled do Tihe dvorane in Ljubljanskega sifona, 10 ur
Štucin, Štrukelj, Patarčič, Vengar in štirje alpinisti
10. MARIJINO BREZNO, 3.2.1988
Izmerili vse še neizmerjene dele nad slapom, 5,5 ure
Vengar, Polajnar, Simić
11. MIGUTOVO BREZNO, 8.2.1988
Potegnili žice od razpoke do vhoda, kopala in nastavila tretjega člana, 1,5h
Vengar, Simić
12. MARIJINO BREZNO, 6.2.1988
Merili v vodnem meandru od slapa nazaj do starih delov. V pritoku v izredno ozkem meandru prodrli do kamina. 6 ur, Pintar, Vengar, Štucin, Zupančič, Praprotnik, Simić
13. MARIJINO BREZNO, 8.2.1988
Izmerila meander, ki od stopnje nad dvorano vodi na jug, 2,5 ure
Vengar, Simić
14. MIGUTOVO BREZNO, 10.2.1988
Kopali v pasaži na koncu jame in v meandru. Na koncu nastavili tretjega člana, 4 ure
Pintar, Pestator, Vengar, Simić
15. MIGUTOVO BREZNO, 13.2.1988
Na koncu jame kopala in nastavila, 3 ure
Polajnar, Simić
16. MIGUTOVO BREZNO, 14.2.1988
Kopala in nastavila, 3 ure
Vengar, Simić
17. MIGUTOVO BREZNO, 18.2.1988
Kopala in nastavila, 3 ure
Brečko, Simić
18. MIGUTOVO BREZNO, 20.2.1988
Kopal v spodnji pasaži in nastavil, 3h
Simić
19. MIGUTOVO BREZNO, 21.2.1988
Kopala v obeh pasažih in v obeh nastavila tretjega člana, 3 ure
Gudurič, Simić
20. JAMA PRI DOLU /RZENIK/, 21.2.1988
Izmerila in raziskala jamo v zahodnem pobočju Rzenika v višini 1200m. Jama je dolga 70m in 28m visoka, 1,5 ure
Vengar, Štucin
21. MIGUTOVO BREZNO, 24.2.1988
Poskusila prodreti v razširjen meander, ki pa se potem še bolj zoži. V spodnji pasaži kopala in nastavila, 4 ure
Pintar, Simić
22. MARIJINO BREZNO, 28.2.1988
Izmerili celotno jamo /brez novih delov/, 4 ure
Pintar, Zupančič, Simić

23. MIGUTOVO BREZNO, 2.3.1988
Po številnih kopaških akcijah prodrli do kamrice oziroma kamina, od koder se vidi v ozki razpoki še ca 5m. Zdi se da se razpoka tam razširi. Piha. 4 ure Pintar; Simić
24. HABEČKOV BREZEN, 4.3.1988
Spust do -310, kjer je zmanjkalo vrvi, 8,5 ure. Pestator, Vengar
25. MARIJINO BREZNO, 6.3.1988
Z reflektorjem pregledala strop in stene velike dvorane. Odkrila meander pod stropom, 3 ure Vengar, Simić
26. ŽIGLOVICA, 12.3.1988
Foto ogled, 3 ure Urankar, Polajnar, Simić
27. JAMA NA KONJIČIH /pri Poviru/, 12.3.1988
Spust na dno, oziroma do prvega svedrovca. Na dnu mrhovina, ki zelo smrdi, 1,5h Štrukelj, Čarman, Vengar
28. MARIJINO BREZNO, 13.3.1988
Ogled in fotografiranje Aladinovega rova, 6 ur Pintar, Simić
29. GRDA JAMA, 19.3.1988
Foto ogled do dna prvega brezna, 3 ure Vengar, Simić
30. LIPIŠKA JAMA, 25.3.1988
Propagandna akcija, ogled starih delov, 6 ur, Štrukelj in 7 učencev geol. sr. š.
31. JAMA NA KONJIČIH, 26.3.1988
Spust do dna kjer zelo smrdi, 2 uri Gosar, Simić
32. LEDENA JAMA NA STOJNI, 3.4.1988
Foto ogled do dna v zahodnem breznu, 4h Gosar, Vengar, Simić
33. RAKOV ŠKOCJAN, 9.4.1988
Jamarska šola, vrvna tehnika in ogled južnega rova Zelških jam, 10 ur, od tega v jami 1,5 ure Petkovšek, Žibret, Simić in tečajniki Večerin, Marn, Rotar, Juvan, Verša
34. BREZNO II OB LEDENIŠKI POTI, 16.4.1988
Fotografiranje v breznu, 1 ura Petkovšek, Simić
35. JAMA V PARTU PRI OGRADI, 17.4.1988
Jamarska šola, ogled starih in novih delov, trening vrvne tehnike, 3-6 ur Petkovšek, Simić, Hrvatini in tečajniki Kralj, Erbežnik, Juvan, Marn, Večerin, Rotar, Potak, Verša
36. MARIJINO BREZNO, 24.4.1988
Ogled in meritve in raziskave v odcepu iz meandra v nove dele, 5 ur Pintar, Juvan
37. JELOVICA, 1.5.1988
Pregledovanje terena vzhodno od Brezna pri Leški planini. Našli 2 brezni /4m, 10m/ Prestor, Petkovšek, Pintar G., M., Kranjčani
38. BREZNO PRI LEŠKI PLANINI, 2.5.1988
Opreмили jamo do -196m. Splezali kamin in našli povezavo s stometrco ter raziskovali nadaljevanje najdeno takoj za bivakom, 6 ur Prestor, Petkovšek, Pintar G., M., Kranjčani
39. AGIA SOFIA /Zahodna Kreta, Grčija/, 5.5.
V kanjonu Tiflos, južno od Kastelija je jama z veliko vhodno dvorano v kateri je cerkev. Foto ogled, 1 ura Vengar, Simić
40. MIGUTOVO BREZNO, 21.5.1988
Jamarska šola, izmerili jamo in z reflektorjem svetili v razpoko na koncu pasaje, 3 ure Simić, tečajniki: Marn, Rotar, Verša
41. MARIJINO BREZNO, 21.5.1988
Jamarska šola, ogled starih delov do sifona in v novih delih rova, ki vodi nad dvorano stare jame, 4 ure Simić, tečajniki: Marn, Rotar, Verša
42. MEDVEDJAK, 22.5.1988
Turistični in foto ogled, 4 ure Gosar, Istenič, Potak, Simić
43. MARIJINO in MIGUTOVO BREZNO /poligon med vhodoma/, 26.5.1988, 1 ura Pintar, Verša, Simić
44. SKALONOVA JAMA, 28.5.1988
Po 50m niso našli nadaljevanja, 2 uri Vengar, Simić
45. KRIŽNA JAMA, 29.5.1988
Turistični ogled do Križne gore, 6 ur Potak, Simić
46. BPGG, 11.6.1988
Opremila jamo do -160m, 4 ure Andjelić, Štancar /alpinist/
47. BRINŠČA, 19.6.1988
Turistični in foto ogled, 3 ure Gosar, Istenič, Praprotnik A., Verša, Simić

48. BPGG, 8.7.1988
Opremila jamo do Vodovoda /-330m/, 6 ur
Andjelić, Praprotnik M.
49. BPGG, 10.7.1988
Trening do -100m, 3 ure
Verša, Simić
50. BPGG, 10.7.1988
Opremil jamo od -330m do -380m, nato
pa z izpahnjnim kolenom sam odžimaril
ven, 5 ur, Praprotnik M.
51. MK 5, 11.7.1988
Iskala nadaljevanje na dnu.
Vengar, Andjelić
52. ŽIGLOVICA, 13.7.1988
Spust do dna za trening, 1,5 ure
Verša, Simić
53. CEFIZELJ, 16.7.1988
Opremila jamo do prečke /-70m/, 3,5 ure
Andjelić, Vengar
54. VILINA PEĆINA /nad izvirov Omblo,
Dubrovnik/, 6.1988 in 7.1988
Za potrebe izgradnje HE raziskovali
nekoč lepo jamo. Kopali in razstrelje-
vali po pasgžah.
Štrukelj 14x v jami in Andjelić
. . . .
- TREKING PO DINARSKEM KRASU, 15.7. - 1.8.88
Organizirala ga je Jamarska zveza Slovenije
/beri Mihevc Andrej/. Iz našega društva so
se trekinga udeležili naslednji člani:
Gosar, Istenič, Verša, Simić in Brancelj A.
Bili smo v naslednjih jamah:
55. JOPIČEVA PEĆINA, 16.7.1988
Gosar, Istenič, Verša, Simić, Brancelj
56. PANJKOV PONOR - KRŠLJE, 16.7.1988
Gosar, Istenič, Verša, Simić, Brancelj
57. BEZDANJAČA POD VATINOVCEM, 17.7.1988
Gosar, Istenič, Verša, Simić, Brancelj
58. CEROVAČKE PEĆINE, 18.7.1988
Gosar, Istenič, Verša, Simić, Brancelj
59. JAMA ČAVLE /ob Zrmanji/, 18.7.1988
Gosar, Istenič, Verša, Simić, Brancelj
60. GOSPODSKA PEĆINA /ob izviri Cetine/,
19.7.1988, perspektiven sifon v jami,
Gosar, Istenič, Verša, Simić, Brancelj
61. KOTLUŠA /ob Cetini/, 19.7.1988
Gosar, Istenič, Verša, Simić, Brancelj
62. PONIČVA /Dabarsko polje/, 21.7.1988
Gosar, Istenič, Verša, Simić, Brancelj
63. LJELJEŠNICA /Dabarsko polje/, 21.7.1988
Gosar, Istenič, Brancelj, Simić
64. JAMA NA VJETRENIM BRDIMA /Durmitor/,
23.7.1988. Zaradi težav s plastičnimi
vložki v svedrovcih prišli le do globi-
ne 160m, namesto do -300, kot je bilo
planirano, Gosar, Simić
65. OBODSKA PEĆINA, /Rijeka Crnojevića/,
24.7.1988. Gosar, Simić, Istenič, Verša,
Brancelj
66. LIPSKA PEĆINA /pri Cetinju/, 25.7.1988
5 ur, Gosar, Istenič, Verša, Simić,
Brancelj
67. ZAČIRSKA PEĆINA /pri Cetinju/, 25.7.88
8 ur, Gosar, Istenič, Verša, Simić,
Brancelj
68. DUBOKI DO /Njeguši/, 26.7.1988
Spust do dna -350m, 6 ur
Gosar, Simić
69. VJETRENICA /Popovo polje/, 28.7.1988
Gosar, Istenič, Verša, Simić, Brancelj
70. VILINA PEĆINA /nad Omblo/, 29.7.1988
Gosar, Istenič, Simić, Brancelj
71. SPILJA PRI MASLENIČKOM MOSTU, 30.7.1988
Brancelj
. . . .
72. CEFIZELJ, 21-22.7.1988
Opremila od -70m do -220m, 5,5 ure
Andjelić, Mlakar
73. CEFIZELJ, 23.7.1988
Opremili do konca znanih delov /-356m/,
v breznu, kjer se jama nadaljuje zmanj-
kalo vrvi, 10 ur
Andjelić, Pintar, Prestor
74. JAMA NA KRKU, 24.7.1988
Turistični ogled jame, ki je bila nekoč
do polovice urejena, pol ure
Pestator, Vengar
75. BPGG, 30.7.1988
Foto ogled do -300m, 6 ur
Andjelić, Bučar
76. JAMA NA GORNJEM VIŠEVNIKU, 7.1988
Raziskala jamo pod previsom. V globini
ca 5m podor, pol ure
Pintar G., M.
77. B 13 /Kaninski podi/, 4-7.8.1988
V B 13 šli do -90m. Naprej je 100m
brezno v katerega zaradi vode niso šli.
Naslednji dan preiskali nekaj brezen v
okolici, ki pa se vsa končajo. 4,5 ure
Pintar G., M., Vengar

78. PRŠIVEC, 10-11.8.1988
Merjenje teodolitskega poligona vrh Pršivca-Kosova kota-Pingvinova jama-BPGG-BMK-Botrova jama
Andjelić, Vengar, geodet Vodopivec in še dva geodeta
79. CEFIZELJ, 18.8.1988
Prodrli do globine -445m, kjer se jama konča z neprehodno pasažo, 14,5 ure
Andjelić, Štrukelj, Gabrovšek, Sabolek
80. CEFIZELJ, 9.1988
Spust v Frankensteina, raziskali ca 50 globinskih metrov, 10 ur
Pintar, Pezzolato /CGEB/, Squassino /CGEB/ Antonini /GSA/
81. STRIPIJEVA JAMA, 9.1988
V jamo prodrli po novi poti in ugotovila da pride v dvorano, merila, 1,5 ure
Urancar, Gabrovšek
82. KRJAVLOVO BREZNO, 9.1988
Našla novo jamo in se spustila na naravni most, pol ure
Urancar, Gabrovšek
83. KRJAVLOVO BREZNO, 9.1988
Prodrli do dna jame in kopali, 3 ure
Prestor, Urancar, Sabolek
84. KRJAVLOVO BREZNO, 9.1988
Kopala na dnu /zaman/, 2 uri
Urancar, Gabrovšek
85. BOTROVA JAMA, 9.1988
Raziskala kamin nad vhomom v jamo, Stanovnik, Štrukelj
86. C 2, 1.10.1988
Našla novo jamo, ki se nadaljuje, pol ure, Urancar, Čarman
87. COLORJEVO BREZNO, 2.10.1988
Ogled, opremljanje in nadaljnje raziskave brezna na Jelovici, 5 ur
Pintar in član JS PD Color
88. SKALARJEVO BREZNO, 14-16.10.1988
Raziskave in meritve jame. Spremljal italijansko jamarko iz globine 220m ven, po tem, ko ji je padel kamen na čelado, 4h
Pintar, Kranjčani, Koprčani in Italijani
89. C 2, 15.10.1988
Raziskal vhodni del do 50m brezna, 1,5h
Urancar
90. C 2, 10.1988
Zaman iskali jamo C 2 in nto raziskali neko manjšo v bližini, 1 ura
Pintar G&M, Stanovnik
91. NAJDENA JAMA, 10.1988
Turistični ogled do Borisovega rova, 4h
Pestator, Horvat, Vengar
92. CEFIZELJ, 26.10.1988
Razopremljanje celotne jame, 7 ur
Andjelić in dva Belgijca
93. NAJDENA JAMA, 10.1988
Turistični ogled, 8 ur
Gabrovšek in nečlana Urko in Novak
94. C 2, 29-30.10.1988
V odkopanem prehodu raziskali 50m brezno. Ustavili se nad ca 40m breznom, ker je zmanjkalo opreme, 3 ure
Gosar, Prestor, Erič
95. MARIJINO BREZNO, 30.10.1988
Odkrili povezavo vodnega rova z veliko dvorano in izmerili vodni rov pod slapom, 5h, Pintar G&M, Vengar, Marn, Verša, Simić
96. SAVINJSKA DOLINA, 6.11.1988
Našel novo jamo, ki je v bistvu velik meander. V globini ca 35m se nadaljuje, 1 ura, Urancar
97. SAVINJSKA DOLINA, 6.11.1988
Majhen vhod vodi v ca 40m brezna, 2 uri
Urancar
98. BPGG, 5-6.11.1988
Razopremili jamo iz globine ca 400m, 8h
Prestor, Stanovnik, Erič
99. MARIJINO BREZNO, 20.11.1988
V meandru nad slapom v starih delih našli ca 150m novih rovov. V Aladinovem rovu raziskovali odcepe, 4,5 ure
Pestator, Žibret, Mohorič, Vengar
100. MARIJINO BREZNO, 20.11.1988
Splezali v meander pod stropom v veliki dvorani /Pintar&Bosch/ in merili povezavo dvorane z Goba dvoranico, 5 ur
Pintar, Verša, Simić
101. MARIJINO BREZNO, 29.11.1988
Merili in kopali v meandru na stropu velike dvorane, 7 ur
Pintar, Trontelj, Stanovnik, Prestor, Gabrovšek, Vengar
102. PREDJAMA, 11.12.1988
Ogled vzhodnega rova do kapniške dvorane, 3,5 ure
Gosar, Istenič in šest prijateljev
103. JAMA PRI SVETIH TREH KRALJIH, 18.12.1988
Ogled 900m dolge jame z izredno lepimi aragoniti, 6 ur, Udeleženci trekinga in
Gosar, Istenič, Verša, Simić

104. KRIŽNA JAMA, 23.12.1988
Sodelovali pri pripravi koncerta in žurke /PD Planja/, 4,5 ure
Pintar G., M., Stanovnik, Vengar, Simić
105. SKALARJEVO BREZNO, 27.12.1988
Transport opreme na bivak /-730m/, 14h
Pintar G&M, Prestor, Kranjčani in Koprčani
106. SKALARJEVO BREZNO, 29.12.1988
Spust do globine ca 300m, od koder so nosili opremo ven, 10 ur
Gosar, Gabrovšek, Vengar, Kranjčani in Koprčani
.
107. KAČNA JAMA, 3.7.1988
Reševalna akcija po nesreči v vhodnem breznu
Pintar, Sabolek in člani drugih društev

Glas podzemlja je interno glasilo Društva za raziskovanje jam Ljubljana. Izhaja občasno. Naklada te številke je 100 izvodov. Naslov izdajatelja: Društvo za raziskovanje jam Ljubljana, Stari trg 21, Ljubljana. Za vsebino prispevkov odgovarjajo avtorji. Urednik te številke: Marko Simić; DTP postavitev: Marko Simić; Vnos v računalnik: Dorotea Verša, Branka Hlad in Marko Simić; Karikature: Saša Ostojić; Pomanjšave načrtov: Dorotea Verša, Nataša Kavčič in Marko Simić. Druge sodelavke in sodelavci: Nina Prevec, Martina Bačič, Rafko Urankar - Cile in Kristofer Pečar. Pohvale, kritike in predvsem prispevki so dobrodošli. Ljubljana, marec 1997.

Vsebina:

- Uvodnik ... 1
- Dorotea Verša*: Pogled v notranjost Rombona ... 3
- Franci Gabrovšek*: Vandima, kjer se konča prostor in začne čas ... 8
- Gregor Pintar*: Nekaj podatkov o Vandimi ... 14
- Andrej Zupanc*: Nekaj misli o imenu brezna "Peronospora" na Rombonu ... 17
- Jurij Andjelić-Yeti*: Kratak prispevek k zgodovini raziskovanja Pršivskega krasa 20
- Janez Vengar*: Geodetska izmera leg vhodov v jame na Pršivcu ... 30
- Rafko Urankar - Cile*: Krjavlova in Stripijeva jama ... 30
- Gregor Pintar*: Pingvinova jama na Pršivcu ... 32
- Franci Gabrovšek*: Krst pod Pršivcem ali "kako postati strelovod" ... 35
- Dean Pestator*: Opremljanje naših jam, čemu tako in ali je mogoče drugače 37
- Franci Gabrovšek*: Dogajanje v Habečku ali kaj se lahko zgodi mlademu juncu 38
- Marina Pintar*: Idealen jamar ... 41
- Dean Pestator, Janez Vengar*: Spluga della Preta ... 42
- Andrej Gosar*: Treking po Dinarskem Krasu ... 44
- Tine Petkovšek*: Računalnik v Katastru ... 50
- Marko Simić*: Še ena možnost napake pri meritvah ... 57
- France Šušteršič*: Rapalski paniki na rob ... 57
- Mirjam Jezeršek*: Moje prvo srečanje s podzemljem ... 60
- Marko Simić*: Odprava Društva za raziskovanje jam Ljubljana v Brazilijo ... 62
- Matjaž Puc*: In memoriam: Pavel Kunaver ... 71
- Matjaž Puc*: In memoriam: Franci Bar ... 72
- Peter Skoberne*: In memoriam: Rado Smerdu ... 73
- Marko Simić*: Pregled ekskurzij v letu 1986 ... 75
- Marko Simić*: Pregled ekskurzij v letu 1987 ... 79
- Marko Simić*: Pregled ekskurzij v letu 1988 ... 83